

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مشروح مذاکرات شورای نگهبان

سال ۱۳۹۳

بخش اول

(فروردین تا شهریور)

پژوهشگاه شورای نگهبان

سرشناسه: جمعی از پژوهشگران
عنوان و نام پدیدآور: مشروح مذاکرات شورای نگهبان، سال ۱۳۹۳، بخش اول (فروردین تا شهریور) /
تحقیق و تنقیح جمعی از پژوهشگران.
مشخصات ناشر: تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۵.
۸۴۳ ص.؛ ۲۲ × ۲۹ س.م.
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: نمایه.
موضوع: شورای نگهبان -- صورت مذاکرات
موضوع: Shoraye negahban -- Publication of proceeding
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ م۵ش/۲۵۱۲ KMH
رده بندی دیویی: ۳۴۹/۵۵۰۵

مشروح مذاکرات شورای نگهبان

سال ۱۳۹۳

بخش اول (فروردین تا شهریور)

تحقیق و تنقیح: جمعی از پژوهشگران به ترتیب حروف الفبا:

عمار امیری آرانی، حسین امینی پزوه، محمدحسن باقری، علی تقی نژاد، محمدبرزگر خسروی، عباس حسنخانی، سید احمد
حسینی پور اردکانی، حمیدرضا صادقیان، حسین فاتحی زاده کلخوران، کاظم کوهی اصفهانی، محمد مهاجری، محمد میثم نداف پور
پیاده سازی و تنظیم: محسن بیات، سید حامد چاوشی، علیرضا صحت قول نیکی، یاسر مجاهد، رضا نادى زاده و سعید همت یار

ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

چاپ اول: بهار ۱۳۹۷ - تیراژ: ۵۰۰ جلد - قیمت: ۹۹۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۸-۲۲-۸

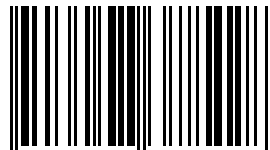
تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی، کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲

فکس: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۰۸۰

تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۰۴۵

www.shora-rc.ir

nashr@shora-rc.ir

9 786008 378228

مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۳/۲/۳۱

مشمول بر موضوعات زیر:

- ۱) طرح اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۲) لایحه تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور
- ۳) طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور
- ۴) طرح اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی

است. ایراد شورای نگهبان به این مصوبه [در نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۲۱۳ مورخ ۱۳۹۳/۱/۲۷]، این بوده است: «در بند یک ماده (۳۸) اصلاحی موضوع ماده (۵) مصوبه،^۲ در خصوص عبارت «تعاونی‌های متشکل از اقلیت‌های دینی شناخته شده در قانون اساسی، تعهد به دین خود» از این حیث که مشخص نیست آیا به معنای داشتن وثاقت و امانت است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.» که مجلس برای رفع این ایراد، همین قید را به بند (۱) اضافه کرده است؛ یعنی «شرط وثاقت و امانت» به انتهای بند (۱)، اضافه شده است؛ گفته‌اند: «بند (۱) ماده (۳۸) قانون موضوع ماده (۵) مصوبه، به شرح زیر اصلاح شد:

۱- ایمان و تعهد به اسلام (در تعاونی‌های متشکل از اقلیت‌های دینی شناخته شده در قانون اساسی، شرط وثاقت و امانت)».

آقای عزیززاده - اگر آقایان می‌فرمایند با این اصلاح به عمل آمده، هنوز ابهام باقی است و یا باز اشکال شرعی دارد بفرمایند. ظاهراً ایراد شورا رفع شده است. دستور بعدی را بخوانید.^۳

تلاوت آیاتی چند از کلام‌الله مجید

طرح اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد

جمهوری اسلامی ایران

(اعاده شده از شورای نگهبان)

منشی جلسه - بسم الله الرحمن الرحيم

دستور اول جلسه، «طرح اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران (اعاده شده از شورای نگهبان)»^۱

۲. ماده (۳۸) اصلاحی موضوع ماده (۵) طرح اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۵- ماده (۳۸) قانون به شرح زیر اصلاح می‌شود: ماده ۳۸- اعضای هیئت مدیره، هیئت رئیسه، مدیر عامل و بازرسان باید واجد شرایط زیر باشند:

- ۱- ایمان و تعهد به اسلام (در تعاونی‌های متشکل از اقلیت‌های دینی شناخته شده در قانون اساسی، تعهد به دین خود)
- ۲- نداشتن منع قانونی و محجور نبودن
- ۳- عدم عضویت در گروه‌های محارب و عدم ارتکاب جرائم علیه امنیت کشور و عدم محکومیت به جعل اسناد
- ۴- عدم سابقه محکومیت به ارتشاء، اختلاس، کلاهبرداری، خیانت در امانت، تدلیس، تصرف غیر قانونی در اموال دولتی و ورشکستگی به تقصیر.

تبصره- برای عضویت در هیئت رئیسه اتاقهای تعاون علاوه بر شرایط مذکور در این ماده، داشتن حداقل سه سال سابقه عضویت در هیئت مدیره یا مدیریت عامل، دبیری، دبیر کلی و بازرسی شرکت‌ها، اتحادیه‌ها و اتاق‌ها در بخش تعاون الزامی است.»

۳. نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۷۲۰ مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱ شورای نگهبان: «عطف به نامه شماره ۳۱/۹۹۷۱ مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۱ و پیرو نامه شماره ۹۳/۱۰۲/۲۱۳ مورخ ۱۳۹۳/۱/۲۷، طرح اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران که با اصلاحاتی در جلسه مورخ هفدهم اردیبهشت‌ماه یکهزار و سیصد و نود و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است، در جلسه مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.»

۱. طرح اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران که با عنوان اولیه «طرح اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران و اصلاحیه آن مصوب ۱۳۷۷ و الحاق موادی به آن» توسط تعدادی از نمایندگان به مجلس تقدیم شده بود، سرانجام در تاریخ ۱۳۹۲/۱۱/۸ با اصلاحاتی به تصویب نمایندگان مجلس شورای اسلامی رسید. این مصوبه، مطابق با روند قانونی پیش‌بینی شده در اصل (۹۴) قانون اساسی، طی نامه‌ی شماره ۳۱/۷۵۴۳۶ مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۱۵ به شورای نگهبان ارسال شد. این مصوبه، در مجموع در سه مرحله بین مجلس و شورای نگهبان رفت و برگشت داشته است. شورای نگهبان این مصوبه را در مرحله‌ی اول رسیدگی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۳۰ و در مرحله‌ی دوم در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۱/۲۷ بررسی کرد و نظر خود مبنی بر مغایرت برخی از مواد این مصوبه با موازین شرع و قانون اساسی و همچنین وجود ابهام در مفاد آن را به ترتیب طی نامه‌های شماره ۹۲/۳۰/۵۳۲۳۱ مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۴ و ۹۳/۱۰۲/۲۱۳ مورخ ۱۳۹۳/۱/۲۷ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد. در نهایت، با اصلاحات مورخ ۱۳۹۳/۲/۱۷ مجلس، این مصوبه در مرحله‌ی سوم رسیدگی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱ شورای نگهبان بررسی شد و نظر شورا مبنی بر عدم مغایرت آن با موازین شرع و قانون اساسی طی نامه‌ی شماره ۹۳/۱۰۲/۷۲۰ مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱ به مجلس شورای اسلامی اعلام شد.

لایحه تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور

منشی جلسه - دستور دوم جلسه، «لایحه تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور»^۱ است. «ماده واحده- مدت اجرای آزمایشی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مصوب ۱۳۸۷/۲/۳۱، تا پایان سال ۱۳۹۳ تمدید می‌شود.»

آقای رهپیک - بله، این قانون، مدت اعتبارش دیگر تمام شده است.^۲

آقای علیزاده - البته مدتش قبلاً تمام شده است. به هر حال، تمدید قانون اشکالی ندارد. آقایان اگر نسبت به این مصوبه فرمایشی دارند، بفرمایند. پس این مصوبه هم به نظر حضرات آقایان فقها خلاف شرع تشخیص داده نشد و به نظر کل اعضای محترم، خلاف قانون اساسی هم شناخته نشد.^۳

طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور

منشی جلسه - دستور سوم جلسه، بررسی طرح «اصلاح موادی

۱. لایحه تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور در تاریخ ۱۳۹۲/۷/۲۱ با قید یک فوریت به تصویب هیئت وزیران رسید و برای طی مراحل قانونی به مجلس تقدیم شد. این لایحه، پس از ارسال به مجلس شورای اسلامی و تصویب فوریت بررسی آن در مجلس، سرانجام در تاریخ ۱۳۹۳/۲/۱۷ عیناً به تصویب نمایندگان رسید و مطابق با روند قانونی پیش‌بینی شده در اصل (۹۴) قانون اساسی، طی نامه‌ی شماره ۴۲۲/۱۰۰۶۱ مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۱ برای بررسی به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان پس از بررسی این مصوبه در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱، نظر خود مبنی بر عدم مغایرت این مصوبه با موازین شرع و قانون اساسی را طی نامه‌ی شماره ۹۳/۱۰۲/۷۲۱ مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

۲. قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور در تاریخ ۱۳۸۷/۲/۳۱ در کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسی به تصویب رسید و پس از موافقت مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت پنج سال، در تاریخ ۱۳۸۷/۳/۲۰ به تأیید شورای نگهبان رسید.

۳. نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۷۲۱ مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱ شورای نگهبان: «عطف به نامه شماره ۴۲۲/۱۰۰۶۱ مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۱، لایحه تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مصوب جلسه مورخ هفدهم اردیبهشت‌ماه یکهزار و سیصد و نود و سه مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.»

از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور»^۴ است.

آقای رهپیک - اگر اول یک توضیح کلی در مورد این مصوبه بدهیم بد نیست.

آقای علیزاده - بفرمایید.

آقای رهپیک - بسم الله الرحمن الرحیم. خواندن این مصوبه‌ی اصلاحی کمی سخت است.

آقای مدرسی یزدی - از سخت هم، سخت‌تر است.

آقای رهپیک - یک توضیحی در مورد پیشینه‌ی این طرح بدهم که چه اتفاقی افتاده است. قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مربوط به سال ۱۳۶۰ است که یک نوبت در سال ۱۳۷۵ و یک نوبت در سال ۱۳۸۷ اصلاح شد که آن اصلاحیه‌ی سال ۱۳۸۷ به صورت آزمایشی و به مدت «پنج سال» به تصویب رسید. البته قانون اصلی‌اش، قانون دائمی بوده است ولی اصلاحیه‌ی آن در سال ۱۳۸۷، به صورت آزمایشی به تصویب رسیده است. الآن در این مصوبه‌ی فعلی آمده‌اند و همان اصلاحیه‌ی سال ۱۳۸۷ را تکرار کرده‌اند و برخی از جاهای آن را نیز اصلاح کرده‌اند. یعنی این مصوبه‌ای که الآن ملاحظه می‌کنید، مثلاً نوشته است ماده (۱) فلان ماده، اصلاح شد؛ منظور همان اصلاحیه‌ی سال ۱۳۸۷ است که روی قانون اصلی انجام شده است. البته چند مورد از مواد آن اصلاحیه‌ی سال ۱۳۸۷ را هم الآن اصلاح کرده‌اند؛ یعنی دو کار در این مصوبه انجام شده

۴. طرح «اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور» که ابتدا با عنوان «طرح دائمی شدن قانون اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۸۷» توسط عده‌ای از نمایندگان به مجلس تقدیم شده بود، سرانجام در تاریخ ۱۳۹۳/۲/۱۷ با تغییر عنوان و اصلاحاتی در متن، به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. این مصوبه، مطابق با روند قانونی پیش‌بینی شده در اصل (۹۴) قانون اساسی، طی نامه‌ی شماره ۳۲/۱۰۵۵۴ مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۲ به شورای نگهبان ارسال شد. این مصوبه در مجموع در سه مرحله بین شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی رفت و برگشت داشته است. شورای نگهبان این مصوبه را در مرحله‌ی اول رسیدگی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱ و در مرحله‌ی دوم در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۵ بررسی کرد و نظر خود مبنی بر مغایرت برخی از مواد این مصوبه با موازین شرع و قانون اساسی را طی نامه‌های شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ و ۹۳/۱۰۲/۱۷۲۴ مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۹ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد. در نهایت، با اصلاحات مورخ ۱۳۹۳/۷/۱۵ مجلس، این مصوبه در مرحله‌ی سوم رسیدگی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۷/۳۰ شورای نگهبان بررسی شد و نظر شورا مبنی بر عدم مغایرت آن با موازین شرع و قانون اساسی طی نامه‌ی شماره ۹۳/۱۰۲/۲۳۲۱ مورخ ۱۳۹۳/۷/۳۰ به مجلس شورای اسلامی اعلام شد.

آنها، تطبیق عملکرد دستگاه با اهداف و تکالیف قانون و ارائه پیشنهادها مناسب در جهت حسن جریان امور.»

آقای علیزاده - برای چه گفته است «رئیس» اضافه شود؟ سازمان بازرسی کل کشور زیر نظر رئیس قوه قضائیه است. البته درست است؛ بر اساس اصل (۱۷۴) قانون اساسی، ۳ سازمان بازرسی کل کشور زیر نظر رئیس قوه قضائیه است.

آقای مدرسی یزدی - در قانون قبل هم همین طور بوده است؛ الان چیزی را تغییر نداده‌اند.

آقای ره‌پیک - این ماده، همان ماده‌ی قانون سال ۱۳۸۷ است؛ فقط اتفاقی که افتاده است این است که در اینجا گفته‌اند که این قانون دائمی شد و دیگر آزمایشی نیست.

آقای علیزاده - بله، این تبصره در اصلاحات سال ۱۳۸۷ هم به همین صورت بوده است.

آقای ره‌پیک - بله، قبلاً هم همین طور بوده است. البته حالا یک اشکالاتی به بازرسی‌های قبل از اقدامات دستگاه‌های مشمول وارد است.

است: ۱- اصلاحیه‌ی قانون سال ۱۳۸۷ دائمی شده است؛ ۲- چند ماده از آن اصلاحیه هم اصلاح شده است.

منشی جلسه - «ماده ۱- در ماده (۱) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ و اصلاحیه مورخ ۱۳۷۵/۵/۷ آن،^۱ کلمه «رئیس» قبل از عبارت «قوه قضائیه» اضافه و یک تبصره به شرح زیر به آن الحاق می‌شود:

تبصره- نظارت و بازرسی از نظر این قانون عبارت است از مجموعه فعالیت‌های مستمر و منظم و هدف‌دار به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات لازم درباره مراحل قبل، حین و بعد از اقدامات دستگاه‌های مشمول ماده (۲) این قانون،^۲ تجزیه و تحلیل

۱. ماده (۱) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ (اصلاحی ۱۳۷۵/۵/۷) مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱- به منظور نظارت بر حسن جریان امور و اجراء صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری و در اجرای اصل (۱۷۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، سازمانی به نام «سازمان بازرسی کل کشور» که در این قانون، به اختصار «سازمان» نامیده می‌شود زیر نظر قوه قضائیه و با اختیارات و وظایف مندرج در این قانون تشکیل می‌شود.»

۲. «ماده ۲- وظایف و اختیارات سازمان به شرح زیر می‌باشد:

الف- بازرسی و نظارت مستمر کلیه وزارتخانه‌ها و ادارات و امور اداری و مالی دادگستری، سازمان‌ها و دستگاه‌های تابعه قوه قضائیه و نیروهای نظامی و انتظامی و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به آنها و دفاتر اسناد رسمی و مؤسسات عام‌المنفعه و نهادهای انقلابی و سازمان‌هایی که تمام یا قسمتی از سرمایه یا سهام آنان متعلق به دولت است یا دولت به نحوی از انحاء بر آنها نظارت یا کمک می‌نماید و کلیه سازمان‌هایی که شمول این قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام آنها است بر اساس برنامه منظم.

ب- انجام بازرسی‌های فوق‌العاده حسب‌الامر مقام معظم رهبری و یا به دستور رئیس قوه قضائیه و یا درخواست رئیس جمهور و یا کمیسیون اصل نود (۹۰) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی و یا بنا به تقاضای وزیر یا مسئول دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و یا هر موردی که به نظر رئیس سازمان ضروری تشخیص داده شود.

ج- اعلام موارد تخلف و نارسایی‌ها و سوء جریان‌های اداری و مالی در خصوص وزارتخانه‌ها و نهادهای انقلاب اسلامی و بنیادها به رئیس جمهور و در خصوص مؤسسات و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت به وزیر ذی‌ربط و در مورد شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به وزیر کشور و در خصوص مؤسسات غیر دولتی کمک‌گیر از دولت به وزیر ذی‌ربط و در خصوص سوء جریان‌های اداری و مالی مراجع قضایی و واحدهای تابعه دادگستری به رئیس قوه قضائیه و در موارد ارجاعی کمیسیون اصل نود (۹۰) قانون اساسی نتیجه بازرسی به آن کمیسیون اعلام خواهد شد.

د- در مواردی که گزارش بازرسی متضمن اعلام وقوع جرمی است، چنانچه جرم دارای حیثیت عمومی باشد، رئیس سازمان یا مقامات مأذون از طرف وی یک نسخه از گزارش را با دلایل و مدارک مربوط برای تعقیب و مجازات مرتکب به مرجع صالح قضایی ارسال و موضوع را تا حصول نتیجه نهایی پیگیری نمایند و در مورد تخلفات اداری، انضباطی

←

→ و انتظامی مستقیماً مراتب را به مراجع ذی‌ربط منعکس نموده و پیگیری لازم را به عمل آورند. مراجع رسیدگی‌کننده مکلفند وقت رسیدگی و جهت حضور را به اطلاع سازمان بازرسی کل کشور برسانند.

تبصره ۱- در مورد جرائم منتهی به ورود خسارت به اموال دولتی و حقوق عمومی و تضییع آنها دادستان ضمن تعقیب کیفری متهم یا متهمان در دادگاه صالح در صورت احراز ورود خسارت و ضرر و زیان، رأساً جبران آن را بدون پرداخت هزینه دادرسی از دادگاه درخواست می‌نماید. دستگاه‌های ذی ربط موظف به همکاری با دادستان در جمع‌آوری دلایل و مدارک و پیگیری موضوع می‌باشند.

ه- در مواردی که گزارش بازرسی متضمن اعلام تخلف اداری مدیران کل ادارات و مقامات بالاتر تا سطح وزراء و هم‌تراز آنان باشد سازمان بازرسی کل کشور موضوع را جهت رسیدگی به هیئت تخلفات اداری نهاد ریاست جمهوری منعکس و تا حصول نتیجه پیگیری خواهد نمود.

تبصره- رسیدگی به تخلفات مقامات و کارکنان قوای قضائیه و مقننه و نیروهای مسلح، شورای نگهبان و دستگاه‌های زیر نظر مقام معظم رهبری از شمول این ماده مستثنی است.

تبصره ۲- گزارش‌های بازرسی در ارتباط با آیین‌نامه و تصویب‌نامه و بخشنامه و دستورالعمل‌های صادره و شکایات اشخاص حقیقی و حقوقی غیر دولتی که حاکی از تشخیص تخلف در موارد فوق‌الذکر باشد جهت رسیدگی و صدور رأی به دیوان عدالت اداری ارسال می‌گردد. رسیدگی به این گونه موارد به طور فوق‌العاده و خارج از نوبت خواهد بود.»

۳. اصل یکصد و هفتاد و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: «بر اساس حق نظارت قوه قضائیه نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری سازمانی به نام «سازمان بازرسی کل کشور» زیر نظر رئیس قوه قضائیه تشکیل می‌گردد. حدود اختیارات و وظایف این سازمان را قانون تعیین می‌کند.»

آقای اسماعیلی - چرا ابهام؟

آقای علیزاده - در عمل اشکال به وجود آورده است. تبصره گفته است که نظارت قبل از عمل؛ معنایش این است که دستگاه‌های مشمول این قانون اول باید با سازمان بازرسی کل کشور هماهنگ کنند و بعداً آن کار را انجام دهند. ما می‌گوییم این اشکال دارد.

آقای ابراهیمیان - نظارت «قبل» از عمل، تعریف شده است.

آقای شب‌زنده‌دار - بسم الله الرحمن الرحيم. این عبارت «قبل، حین و بعد» را متعلق به کجا می‌گیرید؟ آیا متعلق به عبارت «جمع‌آوری اطلاعات لازم» است، یا متعلق به عبارت «نظارت و بازرسی» است؟ اشکال شما در صورتی درست است که عبارت «قبل، حین و بعد»، متعلق به عبارت «نظارت و بازرسی» باشد، ولی ظاهراً عبارت «قبل، حین و بعد»، متعلق به عبارت «جمع‌آوری اطلاعات لازم» است؛ یعنی جمع‌آوری اطلاعات لازم درباره‌ی مراحل قبل، حین و بعد اقدامات دستگاه‌های مشمول ماده (۲) این قانون.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، اما عبارت «قبل، حین و بعد» به کلمه‌ی «جمع‌آوری» برمی‌گردد نه به «اطلاعات»؛ حالا آیا جمع‌آوری از قبل امکان‌پذیر است؟

آقای سلیمی - آقا مسائل قبلی را ببینید.

آقای شب‌زنده‌دار - معنای این تبصره این نیست که قبل از انجام عمل دستگاه‌ها، بر آنها نظارت بکنیم.

آقای ابراهیمیان - بسم الله الرحمن الرحيم. اولاً همان‌طور که حاج‌آقای شب‌زنده‌دار فرمودند، عبارت «قبل، حین و بعد» به عبارت «جمع‌آوری اطلاعات لازم درباره‌ی مراحل» برمی‌گردد؛ یعنی جمع‌آوری اطلاعات لازم درباره‌ی مراحل قبل، حین و بعد از اقدامات دستگاه‌ها. نکته‌ی دیگر این است که تبصره، نظارت و بازرسی را به جمع‌آوری فعالیت مستمر، منظم و هدف‌دار به منظور جمع‌آوری اطلاعات لازم تعریف کرده است و با آن معنایی که در ذهن حاج‌آقای علیزاده هست که [دستگاه‌ها قبل از انجام عمل از سازمان بازرسی کل کشور] اجازه بگیرند و... فرق می‌کند. اقداماتی هم که برای کسب این اطلاعات گفته است، این‌طور نیست که فقط یک اقدامی باشد که بدون هیچ مقدمه و مؤخره‌ای باشد. مقدمات کسب این اطلاعات هم خودش یک اقداماتی نیاز دارد؛ منتها وقتی یک اقدامی را نسبت به همدیگر بسنجیم، [معنای درستی پیدا می‌کند]؛ مثلاً اجرای یک قانون، یک سری مراحل مقدماتی دارد

آقای علیزاده - تبصره‌ی ماده (۱) نگفته است مراحل «قبل» از اقدامات دستگاه‌های مشمول؛ گفته است مراحل «حین» اقدامات دستگاه‌های مشمول.

آقای ره‌پیک - چرا؛ «قبل» را هم گفته است: «درباره‌ی مراحل قبل، حین و بعد از اقدامات دستگاه‌های مشمول ماده (۲) این قانون».

آقای علیزاده - نظارت و بازرسی قبل از اقدامات دستگاه‌های مشمول که اصلاً بازرسی نیست!

آقای مدرسی یزدی - در قانون قبلی هم همین‌طور بوده است؟ **آقای ره‌پیک -** بله، این در سال ۱۳۸۷ مصوب شده است دیگر.

آقای علیزاده - ولی نظارت و بازرسی قبل از اقدامات دستگاه‌های مشمول، بازرسی نیست. نظارت و بازرسی قبل از اقدامات یک دستگاه چه معنی می‌دهد؟ معنای نظارتی که «قبل» از اقدام دستگاه باشد، این است که فقط بیابید از ما اجازه بگیرید و بعداً آن کار را انجام بدهید.

آقای مدرسی یزدی - نه، مقصود از نظارت «قبل»، یعنی مثل قانون بودجه که می‌خواهند آن را تقسیم کنند؛ تصمیم می‌گیرند که بودجه را چگونه تقسیم کنند.

آقای ره‌پیک - «نظارت قبلی»، توسعه‌ی مفهوم نظارت است.

آقای اسماعیلی - چطور بازرسی کنند؟

آقای علیزاده - نظارت از «قبل» که معنایش این نیست. جناب‌عالی [= آقای مدرسی یزدی] درست می‌فرمایید، ولی اینجا منظور، این‌طور نیست. در بحث بودجه، سازمان بازرسی کل کشور بر خود این نحوه‌ی تقسیم بودجه و مقرراتش نظارت می‌کند؛ پس این نوع نظارت، نظارت «قبل» نیست؛ نه اینکه قبل از تقسیم بودجه، بگویند بودجه را چطور تقسیم کنید. **آقای مدرسی یزدی -** چون چیز دیگری معنا ندارد، پس مراد این است؛ چون وقتی یک عملی هنوز واقع نشده است، چطور می‌خواهند بر آن نظارت انجام دهند؟

آقای علیزاده - معنای نظارت از «قبل» این است که مثلاً وقتی یک دستگاه خواست قراردادی منعقد کند اول با سازمان بازرسی کل کشور هماهنگ کند.

آقای مدرسی یزدی - نه.

آقای علیزاده - الآن این قسمت از تبصره، ابهام دارد. این قانونی که ما آن زمان [در سال ۱۳۸۷] تأیید کرده‌ایم، الآن در عمل موجب ابهام شده است. منظور از نظارت «قبل» چیست؟ این ابهام دارد. واقعاً ما نسبت به این عبارت، ابهام داریم.

که خود آنها هم اقدامات اجرایی است. خوب حالا اگر کسی برود راجع به آنها جمع‌آوری اطلاعات بکند [چه اشکالی دارد؟] شما می‌بینید که این امر یک فرآیند است و از جایی شروع و تا جایی تمام می‌شود؛ منتها مرکز آن فرآیند یک اقدام عمده‌ای است که آن کار اجرایی به آن اقدام، معرفی و شناخته می‌شود. اشکالی ندارد که ما مثلاً در مورد مراحل مقدماتی بودجه، از جمله جلسات مقدماتی، جمع‌آوری اطلاعات و جلب نظر کارشناسان، سؤال و بازرسی کنیم و ببینیم که از نظر چه کسانی استفاده شده است و آیا جلسات با رعایت قوانین و مقررات تشکیل شده است یا نه. به نظرم این تبصره، اشکالی نداشته باشد.

آقای علیزاده - اگر این‌طور باشد، اشکالی ندارد ولی این‌طور نیست. تبصره می‌گوید سازمان بازرسی کل کشور می‌تواند خود آن مقدمات اقدامات را بازرسی بکند، نه اینکه چون این خودش یک عمل است و آن عمل، ممکن است مطابق قانون نباشد، سازمان بازرسی می‌تواند بازرسی کند. اما در آنجایی که خود آن مقدمه هنوز [یک اقدام مجزا تلقی نمی‌شود، سازمان بازرسی کل کشور نمی‌تواند بازرسی کند].

آقای ابراهیمیان - عرض من این است که خود مقدمه‌ی اقدام و اعمال دستگاه‌ها هم یک اقدام است.

آقای علیزاده - نه، مقدمه‌ی یک اقدام که به خودی خود اقدام نباشد، که نمی‌تواند مورد بازرسی قرار بگیرد.

آقای ابراهیمیان - نه دیگر، آن مقدمه که منظور نیست.

آقای علیزاده - در حقوق جزا شبیه این موضوعات را داریم. مثلاً در بحث شروع به جرم، تا یک جایی می‌گوییم شروع به جرم است، اما آیا نیت [و صرف قصد مجرمانه] را هم شروع به جرم می‌گوییم؟

آقای اسماعیلی - بسم الله الرحمن الرحيم. اگر سازمان بازرسی کل کشور بعد از اینکه اقدامی صورت گرفت، بیاید به دستگاه اقدام‌کننده بگوید اطلاعات مراحل مقدماتی، حین اجرا و بعد از اجرا را به من بده، این را ما حرفی نداریم و درست است؛ یعنی اگر بعد از انجام عمل، اطلاعات مربوط به مراحل مقدماتی را از دستگاه بخواهد، ما نسبت به آن حرفی نداریم، ولی این تبصره، مقصودش این نیست. همین الآن این‌طور است که سازمان بازرسی به وزارتخانه‌ها نامه می‌نویسد که در جلساتی که می‌خواهید قرارداد منعقد کنید، اطلاع دهید تا نماینده‌ی ما حضور داشته باشد.

آقای مدرس‌یزدی - این موضوع چه عیبی دارد؟

آقای ره‌پیک - اشکالی ندارد.

آقای اسماعیلی - عیبی ندارد، خوب هم هست؛ اما وظیفه‌ی قانونی‌شان نیست.

آقای مدرس‌یزدی - چرا؟

آقای اسماعیلی - ما برداشتمان این است که بازرسی، بعد از انجام عمل است.

آقای مدرس‌یزدی - نه.

آقای اسماعیلی - خوب، اگر سازمان بازرسی کل کشور قبل از اینکه دستگاه‌ها، عملی انجام دهند، مثلاً قبل از انعقاد قرارداد، بر روی عملکرد دستگاه نظارت کند، به نظرم این کار، مانع برای انجام عمل شده است.

آقای علیزاده - این کار، مداخله است.

آقای اسماعیلی - الآن در عمل همین‌طوری است. ما باید مدیریت‌ها را در نظر بگیریم. الآن مثلاً مأموری از سازمان بازرسی به دستگاه‌ها می‌رود و می‌گوید با این قرارداد نبند! دیگر حالا تا آن دستگاه بیاید توضیح بدهد ... این نوعی دخالت در کار دستگاه‌ها است که الآن در عمل می‌بینیم؛ یعنی این اختیار منجر به دخالت می‌شود و آلاً هر چه اطلاعات از دستگاه می‌خواهند بگیرند، بروند بگیرند؛ مشکلی ندارد.

آقای ابراهیمیان - آقای دکتر اسماعیلی، این تبصره هم گفته است اطلاعات بگیرند، [نه اینکه دخالت کنند].

آقای مدرس‌یزدی - در فصل یازدهم قانون اساسی که مربوط به قوه‌ی قضائیه است، یکی از وظایف قوه‌ی قضائیه را نظارت بر حسن اجرای قوانین قرار داده است.^۱ این نظارت اطلاق دارد. از همان لحظه‌ای که قانونی می‌خواهد اجرا شود تا زمانی که نتیجه‌ی نهایی اجرای قانون مشخص می‌شود، قوه‌ی قضائیه می‌تواند نظارت کند. بله، نمی‌تواند در کار دیگر دستگاه‌ها

۱. اصل یکصد و پنجاه و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: «قوه قضائیه قوه‌ای است مستقل که پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسؤل تحقق بخشیدن به عدالت و عهده‌دار وظایف زیر است:

۱- رسیدگی و صدور حکم در مورد تظلمات، تعدیات، شکایات، حل و فصل دعاوی و رفع خصومات و اخذ تصمیم و اقدام لازم در آن قسمت از امور حسبی که قانون معین می‌کند.

۲- احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های مشروع

۳- نظارت بر حسن اجرای قوانین

۴- کشف جرم و تعقیب و مجازات و تعزیر مجرمین و اجرای حدود و مقررات مدون جزایی اسلام

۵- اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین.»

آقای اسماعیلی - حاج آقا، اصلاً این وظیفه [= وظیفه‌ی اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین] برای این سازمان نیست.

آقای مدرسی یزدی - چرا، آن هم هست و از مجموعه‌ی این وظایف استفاده می‌شود که واقعاً سازمان بازرسی کل کشور باید از تمامی مراحل اجرا اطلاع داشته باشند و البته دخالت نکنند. اگر من فقط اینجا بنشینم و از جایی هم خبر نداشته باشم، نمی‌توانم ادعا کنم که هیچ مشکلی وجود ندارد.

آقای علیزاده - با اینکه نظارت بر اجرای صحیح قوانین از وظایف قوه‌ی قضائیه است، ولی سازمان بازرسی نمی‌تواند در پیش از اقدام و عمل یک دستگاه دخالت کند.

آقای اسماعیلی - از همان موقعی که این قانون را تصویب کرده‌اند، مأموران سازمان بازرسی می‌روند در دستگاه‌ها می‌نشینند [و در امور دستگاه‌ها دخالت می‌کنند]. الان اینها به هر جا رجوع می‌کنند می‌گویند اگر شما این کار را بکنید، ما هم در مقابل این کار را می‌کنیم.

آقای علیزاده - اگر در تبصره‌ی ماده (۱) بگویند «حین و بعد از اجرای قوانین» ما حرفی نداریم، اما وقتی کلمه‌ی «قبل» را بیاورند، این «قبل» نامحدود است [و مشخص نیست تا چه میزان مداخله را در امر نظارت شامل می‌شود].

آقای شب‌زنده‌دار - سازمان بازرسی می‌خواهد اطلاعات اقدامات دستگاه‌ها را چک کند.

آقای علیزاده - آقایان یزدی و شاهرودی در قوه‌ی قضائیه تشریف داشته‌اند و در جریان هستند. سازمان بازرسی [بر همین اساس، به دستگاه‌ها] می‌گوید آقا اگر شما می‌خواهید بروید این قرارداد را ببندید، اول باید ببینید با ما مشورت کنید. مخصوصاً این اواخر هر چه به این طرف‌تر می‌آید، این امر بیشتر مشاهده می‌شود.

آقای اسماعیلی - بله.

آقای مدرسی یزدی - آن یک حرف دیگری است؛ آن کار، اشتباه است.

آقای ابراهیمیان - اسم آن کار، اصلاً جمع‌آوری اطلاعات نیست.

آقای علیزاده - خب سازمان بازرسی می‌گوید من قبل از آن را هم نظارت دارم.

آقای شب‌زنده‌دار - سازمان بازرسی کل کشور باید ببیند آیا دستگاه‌ها به قانون عمل می‌کنند یا نه.

دخالت کنند، اما همان‌طور که در این تبصره هم آمده است، می‌توانند قبل، حین و بعد از اقدامات دستگاه‌های مشمول را نظارت بکنند. حتی اگر این‌گونه که آقای شب‌زنده‌دار هم می‌فرمایند نباشد و اصلاً [عبارت «قبل، حین و بعد»، متعلق به عبارت «نظارت و بازرسی» هم] باشد، ایرادی ندارد؛ چه عیبی دارد؟! این امر، برای نظارت است.

آقای علیزاده - ولی این حرف، جواب دارد؛ اصلاً اصل (۱۵۶) قانون اساسی اینجا قابل استناد نیست.

آقای مدرسی یزدی - چرا؛ اتفاقاً اینجا تصریح کرده است، این نظارت همان نظارت اصل (۱۷۴) قانون اساسی است دیگر.

آقای علیزاده - بله، اصل (۱۷۴) چه می‌گوید؟

آقای رهپیک - اصل (۱۷۴)، در مورد تشکیل سازمان بازرسی کل کشور است.

آقای مدرسی یزدی - ابتدای اصل (۱۷۴) قانون اساسی می‌گوید: «بر اساس حق نظارت قوه‌ی قضائیه؛ نظارت قوه‌ی قضائیه این است که بر حُسن اجرای قوانین در دستگاه‌های اداری نظارت داشته باشد. بنابراین دستگاه‌ها، هر قانونی را که می‌خواهند اجرا کنند، قوه‌ی قضائیه می‌تواند «من بدو» الی ختمه» نظارت کند.

آقای هاشمی شاهرودی - اطلاق «نظارت» به چه معناست؟ یعنی سازمان بازرسی قانونی که اجرا شده است را می‌تواند نظارت بکند.

آقای مدرسی یزدی - نه، یعنی نظارت بر حُسن اجرا.

آقای هاشمی شاهرودی - قضا هم همین‌طوری است؛ قضا هم برای نظارت بر حُسن اجرا است.

آقای مدرسی یزدی - اصلاً لازمه‌ی «نظارت بر حُسن اجرا» این است که مقدماتش را هم بدانند. بدون اطلاع از مقدمات اقدام، اصلاً نمی‌شود [حُسن اجرا را سنجید].

آقای هاشمی شاهرودی - مقصود از «حُسن»، یعنی مطابقت با قانون. معنای «حُسن» در قانون اساسی همین است؛ یعنی مطابقت عمل انجام‌شده با قانون. پس باید یک عمل و اقدامی اجرایی بشود تا خلاف مقررات یا قانون بودن آن مشخص شود.

آقای مدرسی یزدی - نه، یعنی مقدمات اقدام هم بررسی شود. علاوه بر این قوه‌ی قضائیه وظیفه‌ی پنجمی هم دارد که در اصل (۱۵۶) قانون اساسی آمده است؛ اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین.

عبارت «مراحل قبل» ابهام دارد و لازم است تا منظور را روشن بکنند تا بتوانیم اظهار نظر بکنیم، رأی بدهند. ابهام، رأی آورد؛ تمام شد.

آقای اسماعیلی - بنویسید با توجه به اینکه بازرسی مربوط به بعد از عمل است، [عبارت «مراحل قبل» ابهام دارد].

آقای علیزاده - می‌نویسیم که این عبارت «قبل» روشن نیست که آیا شامل نظارت بر اجرای صحیح قوانین و حسن جریان امور است یا شامل موارد دیگر هم می‌شود، لذا ابهام دارد؛ رفع ابهام بفرمایید.^۱ الآن دیوان محاسبات هم [با همین استدلال] به دستگاه‌ها می‌گوید که دیگر شما بدون اطلاع من، ابلاغی نزنید؛ حال آنکه بعد از اینکه دستگاه، پرداختی انجام داد، باید بیاید ببیند.

آقای رهپیک - حالا در ادامه باز هم از این ایرادات وجود دارد. الآن هم دیوان محاسبات و هم سازمان بازرسی، واقعاً کار دستگاه‌های اجرایی را قفل کرده‌اند، یعنی از اول [و قبل از اقدام و عمل دستگاه‌ها] وظیفه‌شان را شروع می‌کنند. البته نظارت دیوان محاسبات و سازمان بازرسی کل کشور خوب است، ولی این نظارت را نباید از ابتدا شروع کنند.

آقای اسماعیلی - بله، این نظارت خوب است، منتها نه اینکه جلوتر از انجام عمل دستگاه باشد.

آقای رهپیک - اصلاً می‌گویند بدون هماهنگی با ما تصمیم نگیرید.

آقای مدرسی یزدی - حتماً تهدید می‌کنند و الاً قانوناً که نمی‌توانند این کار را بکنند.

آقای رهپیک - حالا جلوتر به مواد بعدی که برسیم در جایی می‌گوید که اگر سازمان بازرسی پیشنهادهایی به دستگاه‌ها داده و دستگاه‌ها آن پیشنهادها را عمل نکنند باید به دادگاه بروند و اگر احراز شد که پیشنهادها را عمل نکرده‌اند مجازات می‌شوند! **منشی جلسه -** «ماده ۲- ماده (۲) قانون^۲ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

۱. بند (۱) نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۹۳/۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی: «۱- با توجه به اینکه وظیفه سازمان بازرسی نظارت بر حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری است، از آنجا که روشن نیست در تبصره الحاقی به ماده (۱) منظور از مراحل قبل چه اموری است، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.»

۲. ماده (۲) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ (اصلاحی ۱۳۷۵/۵/۷) مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲- وظایف سازمان به شرح زیر می‌باشد:

الف- بازرسی مستمر کلیه وزارتخانه‌ها و ادارات و نیروهای نظامی و

آقای علیزاده - بله، خب ما هم همین را می‌گوییم. معنای جمع‌آوری اطلاعات، همین است و ربطی به اینکه سازمان بگوید من می‌خواهم بیایم ببینم ندارد.

آقای رهپیک - الآن این تبصره می‌گوید که قبل از اینکه قراردادی ببندی، اطلاعاتش را به من بدهید؛ می‌گوید قبل از انعقاد قرارداد، اطلاعاتش را به من بدهید.

آقای علیزاده - بله.

آقای شب‌زنده‌دار - نه، این را نمی‌گوید؛ معنای آن [عبارت «قبل» در این تبصره]، این نیست.

آقای مدرسی یزدی - خب، اگر قبل از انعقاد قرارداد اطلاعاتش را بدهد، طوری نیست.

آقای شب‌زنده‌دار - نه، [از باب پیشگیری از وقوع جرم].

آقای علیزاده - پیشگیری از وقوع جرم اصلاً ربطی به اینجا ندارد. پیشگیری از وقوع جرم از وظایف قوه‌ی قضائیه است که قوه‌ی قضائیه آن را توسط سازمان زندان‌ها و یا توسط معاونت پیشگیری از وقوع جرم انجام می‌دهد. آن امر، اصلاً معنایش این نیست.

آقای اسماعیلی - بله.

آقای علیزاده - ما الآن باید بگوییم این عبارت «مرحله‌ی قبل» واقعاً اطلاق دارد؟

آقای شب‌زنده‌دار - حالا اگر ایراد ابهام بگیرید، یک حرفی است ولی من [معتقدم که این تبصره، اشکالی ندارد].

آقای ابراهیمیان - آیا این «مرحله قبل»، خودش یک اقدام است یا نیست؟

آقای علیزاده - همه‌اش اقدام نیست.

آقای ابراهیمیان - خب ببینید ممکن است چه چیزی باشد؟

آقای یزدی - بازرسی یعنی چه؟ بازرسی یعنی بعد از اینکه عملی انجام شد، آن عمل را مجدداً بررسی کنید. بازرسی به معنای رسیدگی نیست؛ بازرسی می‌کنند.

آقای مدرسی یزدی - نظارت هم هست.

آقای یزدی - می‌دانم، این حرف شما درست است ولی نظارت و بازرسی [معنا و مفهوم خاص خودش را دارد].

آقای علیزاده - اگر منظور از نظارت قبل، ناظر بر «اجرا» نباشد، اشکال دارد؛ ابهام بگیریم.

آقای رهپیک - ما اشکال داشتیم ولی چون قبلاً مصوب شده بود، ایراد نگرفتیم.

آقای علیزاده - آقایانی که می‌فرمایند این تبصره، در مورد

۱- در صدر ماده: عبارت «و اختیارات» بعد از کلمه «وظایف» اضافه می‌شود.»

آقای ره‌پیک - این ماده هم، همان ماده‌ی اصلاحی در قانون سال ۱۳۸۷ است.

آقای مدرسی یزدی - چیز مهمی نیست.

آقای هاشمی شاهرودی - پس می‌شود: «وظایف و اختیارات سازمان به شرح زیر می‌باشد: ...».

منشی جلسه - «۲- در سطر اول بند (الف): عبارت «و نظارت» بعد از کلمه «بازرسی» و عبارت «و امور اداری و مالی دادگستری، سازمان‌ها و دستگاه‌های تابعه قوه قضائیه» بعد از کلمه «ادارات» اضافه می‌شود.»

آقای علیزاده - الآن اینجا را ببینید، هم «بازرسی» را آورده‌اند و هم «نظارت»؛ این مبهم است؛ منظورشان از نظارت چیست؟ اگر بازرسی است، پس نظارت چیست؟ و اگر نظارت است، پس بازرسی چیست؟ اینها با این مصوبه می‌خواهند بگویند سازمان بازرسی برود در دستگاه‌ها مستقر شود. ما باید بگوییم، به چه دلیل نظارت و بازرسی را با هم آورده‌اید؟ روشن کنید که منظورشان از هر کدام چیست؟

آقای مدرسی یزدی - حالا فرض کنید [نمایندگان سازمان بازرسی] بروند و در دستگاه‌ها مستقر شوند [چه اشکالی دارد؟]

آقای علیزاده - این اشکال دارد؛ نمی‌توانند بروند.

آقای مدرسی یزدی - اشکالش چیست؟

آقای اسماعیلی - اشکالش این است که جزء وظایفشان نیست. کار خوبی است، ولی جزء وظایفشان نیست.

آقای مدرسی یزدی - نه، فقط حضور داشته باشند و ببینند؛ نظارت کنند.

آقای یزدی - اینکه ببینند که نظارت نیست؟

آقای مدرسی یزدی - چرا دیگر؛ نظارت همین است و بیشتر از این نیست. فقط آگاهی است؛ نظارت به معنای آگاهی است.

→

انتظامی و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به آنها و دفاتر اسناد رسمی و مؤسسات عام‌المنفعه و نهادهای انقلابی و سازمان‌هایی که تمام یا قسمتی از سرمایه یا سهام آنان متعلق به دولت است یا دولت به نحوی از انحاء بر آنها نظارت یا کمک می‌نماید و کلیه سازمان‌هایی که شمول این قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام آنها است بر اساس برنامه منظم

ب- ...»

آقای یزدی - نه، نظارت به معنای تماشا کردن است.

آقای مدرسی یزدی - اگر غیر از این باشد، معنا ندارد. تداخل قوا می‌شود. اصلاً خود قانون اساسی، خلاف می‌شود [و مغایرت درونی پیدا می‌کند]. خود قانون اساسی نظارت را گفته است.

آقای علیزاده - برای یک موضوع که دو لفظ مترادف نمی‌آورند.

آقای مدرسی یزدی - نخیر، این دو لفظ مترادف نیستند؛ دو چیز متفاوت هستند.

آقای علیزاده - پس مراد و مقصود از هر کدام را باید برای ما روشن کنند.

آقای مدرسی یزدی - این دو لفظ با هم فرق دارند.

آقای علیزاده - مقصود را روشن کنند تا ما ببینیم چه می‌شود.

آقای مدرسی یزدی - بر اساس [اصل (۹۸)] قانون اساسی، شما باید قانون اساسی را تفسیر کنید.^۱ شما باید قانون اساسی را تفسیر کنید؛ ربطی به آنها ندارد.

آقای علیزاده - الآن روشن نیست.

آقای ره‌پیک - همین تبصره در سال ۱۳۸۷ تصویب شده است.

آقای مدرسی یزدی - اصلاً نص قانون اساسی است.

آقای ابراهیمیان - در تبصره‌ی ماده (۱)، نظارت و بازرسی را با هم تعریف کرده است؛ بنابراین آنها می‌گویند که ما نظارت و بازرسی را تعریف کرده‌ایم.

آقای علیزاده - خب، تعریف نظارت و بازرسی را بفرمایید چیست.

آقای ابراهیمیان - ببینید، نظارت و بازرسی در تبصره آمده است: «نظارت و بازرسی از نظر این قانون عبارت است از مجموعه فعالیت‌های مستمر و منظم و هدف‌دار به منظور جمع‌آوری اطلاعات لازم درباره مراحل قبل، حین و بعد از اقدامات ...» حالا اگر کسی از این تعریف، در عمل سوء استفاده می‌کند و چیز دیگری را اجرا می‌کند، حرف دیگری است؛ ولی آیا این تعریف، این مسمّا یا هر چه اسمش را می‌گذارید با قانون اساسی مغایرت دارد؟

آقای علیزاده - دو تا لفظ را که یک‌جا تعریف نمی‌کنند!

آقای مدرسی یزدی - چرا؟ مگر چه اشکالی دارد؟

۱. اصل نود و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: «تفسیر قانون اساسی به عهده شورای نگهبان است که با تصویب سه چهارم آنان انجام می‌شود.»

اساسی که در آن، سازمان بازرسی کل کشور مشخص شده است، می‌گوید: «بر اساس حق نظارت قوه قضائیه نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری سازمانی به نام سازمان بازرسی کل کشور زیر نظر رئیس قوه قضائیه تشکیل می‌گردد. حدود اختیارات و وظایف این سازمان را قانون تعیین می‌کند.» وظیفه‌ی سازمان بازرسی، فقط بازرسی نیست، بلکه وظیفه‌اش اعم است از بازرسی و نظارت؛ یعنی نظارت هم جزء وظایفش است. چون قانون اساسی راه نظارت دستگاه قضایی بر دستگاه‌های اداری را همین سازمان بازرسی کل کشور موضوع اصل (۱۷۴) قانون اساسی قرار داده است؛ بنابراین اگر ما بخواهیم نظارت قوه‌ی قضائیه را خارج از اشل کاری سازمان بازرسی در نظر بگیریم، و بگوییم که سازمان بازرسی کل کشور فقط می‌تواند به نوبه بازرسی کند، در این صورت ما نظارت‌های دیگر را از این سازمان می‌گیریم؛ در حالی که قانون، این نظارت‌ها را بر عهده سازمان بازرسی قرار داده است. پس بنابراین آنچه که در اینجا آورده‌اند [= اضافه کردن واژه‌ی «نظارت» در ماده (۲)] صحیح است و به نظر من، هیچ اشکالی هم ندارد. این «نظارت» همان «نظارتی» است که در اصل قانون اساسی آمده است. قانون‌گذاران این را آورده‌اند و در قانون گنجانده‌اند که مانعی ندارد و بودنش هم هیچ اشکالی ندارد. سازمان بازرسی کل کشور می‌خواهد نظارت کند؛ حالا این بازرسی چه به صورت نوبه‌ای باشد و چه به صورت نظارت بر رفتار و اعمال دستگاه‌های اداری. اگر واژه «نظارت» را حذف کنید، دستگاه‌های اداری می‌گویند شما هر نوبت برای بازرسی آمدید، بیایید بازرسی بکنید اما حق نظارت نخواهید داشت. با وجود این، آن نظارت هم به قوت خودش باقی می‌ماند.

آقای علیزاده - اصل را یک بار دیگر می‌خوانم.

آقای یزدی - نظارت را یک کمی بیشتر توضیح دهید. آیا نظارت، مثلاً تماشا کردن است؟ آیا اینکه مثلاً مجلس شورای اسلامی، نظارت می‌کند، به این معنی است؟ خیر، نظارت به معنای تماشا کردن نیست. در قانون، نظارت بار حقوقی دارد، یعنی اگر کاری که دارد انجام می‌گیرد خلاف مقررات مربوطه است، باید تذکر بدهد؛ پس نظارت به معنای تماشا و نظر کردن نیست، بلکه به معنای مراقبت کردن است. می‌خواهم بگویم نظارت معنایش چیزی است که آن معنا را محقق کند.

آقای سلیمی - نمایندگان سازمان بازرسی باید به دستگاه‌های دولتی بروند یا نباید بروند؟

آقای علیزاده - باید هر کدام را جدا جدا تعریف کنند. الآن معلوم نیست کدام قسمت تعریف مربوط به نظارت است و کدام مربوط به بازرسی.

آقای مدرسی یزدی - به هر حال مجموع این دو لفظ، تعریفش این است. حالا اگر دو تا لفظ را یک جا تعریف بکنند، چه می‌شود؟

آقای اسماعیلی - مگر ما الآن نسبت به تبصره‌ی ماده (۱)، ابهام نگرفتیم؟

آقای مدرسی یزدی - نه.

آقای شب‌زنده‌دار - نه، آن ابهام مربوط به عبارت «نظارت قبل، حین و بعد» بود که ابهام گرفتیم.

آقای اسماعیلی - بله، همان را می‌گویم. خب اگر آن را ابهام گرفتیم [این موضوع را هم به آن اضافه کنید تا معنای نظارت و بازرسی را هم روشن کنند].

آقای مدرسی یزدی - عبارت «نظارت قبل، حین و بعد» را هم ابهام نگرفتیم، چون رأی نیاورد.

آقای اسماعیلی - چرا، رأی آورد.

آقای مدرسی یزدی - شش تا رأی آورد.

آقای علیزاده - نه، هفت تا رأی آورد.

آقای مدرسی یزدی - کی هفت رأی آورد؟!

آقای اسماعیلی - آقای ابراهیمیان هم رأی دادند.

آقای ابراهیمیان - آقا من رأی دادم که بروند و موضوع ابهامشان را سؤال بکنند ولی ...

آقای اسماعیلی - حالا چون ابهام دارد، طبیعتاً می‌گویند مبنیاً بر آن ایراد، این هم ایراد دارد.

آقای علیزاده - باید روشن شود.

آقای اسماعیلی - چون تا آخر بررسی این مصوبه ما این مشکل را داریم، اول باید بین خودمان مشخص کنیم که معنای بازرسی را چه می‌دانیم. درست است که قوه‌ی قضائیه حق نظارت دارد ولی سازمان بازرسی چنین حق نظارتی ندارد. سازمان بازرسی تنها بخشی از وظایف قوه‌ی قضائیه را بر عهده دارد. اینکه یک کسی به نمایندگی از سازمان بازرسی برود و در دستگاه‌ها حضور داشته باشد، شاید کار خوبی باشد، ولی وظیفه‌ی سازمان بازرسی نیست. واقعاً این کار، الآن دستگاه اجرایی را فشل کرده است.

آقای علیزاده - قانون قوه‌ی قضائیه، جامع است.

آقای ره‌پیک - البته حالا یک بخش از وظایف آن را تفویض کرده‌اند.

آقای سلیمی - بسم الله الرحمن الرحیم. اصل (۱۷۴) قانون

آقای علیزاده - نه، ما حرف آمدن آنها را نزدیم.

آقای سلیمی - آیا سازمان بازرسی این حق نظارت را دارد؟

آقای یزدی - بله، [نمایندگان سازمان بازرسی، به دستگاه‌ها می‌روند و ضمن اطلاع از اقدامات دستگاه‌های اداری] تذکر هم می‌دهند.

آقای سلیمی - قانون به سازمان بازرسی این حق را داده است که البته درست هم قانون‌گذاری شده است؛ بنابراین این سازمان باید این نوع نظارت را اعمال کند.

آقای یزدی - اگر سازمان بازرسی در جریان بازرسی، تخلفی را مشاهده کرد، همان‌جا به مأمور مافوقش تذکر می‌دهد. در قانون هم آمده است که حتی در برخی جاها این سازمان می‌تواند دستور توقف بدهد. این به معنای نظارت است؛ پس نظارت به معنای صرفاً تماشا نیست.

آقای علیزاده - ما می‌گوییم که بر طبق اصل (۱۷۴) قانون اساسی که می‌گوید: «بر اساس حق نظارت قوه قضائیه نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری...» باید ببینیم اقدامی که در یک دستگاه اداری در گذشته انجام شده و یا در حال انجام است، به نحو صحیح بوده یا به نحو ناصحیح. باید ببینیم آیا قانون، در گذشته صحیح اجرا شده است و آیا در حال حاضر نیز قانون صحیح اجرا می‌شود؟ حرف ما این است. اما اگر سازمان بازرسی کل کشور بخواهد در تمام دستگاه‌های اداری حضور داشته باشد و قبل از تصمیم، در جریان تصمیم‌گیری دستگاه‌ها باشد، این اشکال دارد. در اصل (۱۷۴) قانون اساسی هم عبارت «سازمان بازرسی کل کشور» آمده است، نه «سازمان نظارت و بازرسی». نویسندگان قانون اساسی که عاجز نبوده‌اند؛ می‌توانستند بنویسند: «سازمان نظارت و بازرسی کل کشور». پس چون الآن در ماده (۲)، دو وظیفه‌ی نظارت و بازرسی را با هم ذکر کرده‌اند، ما می‌گوییم اگر شما هر دو وظیفه‌ی نظارت و بازرسی را یک جا می‌آورید، بفرمایید نظارت یعنی چه و بازرسی یعنی چه؟ هر دو را جداگانه تعریف کنید تا ما بفهمیم شما می‌خواهید بروید چه کار کنید. الآن نظیر همین موضوع را در دیوان محاسبات داریم. قانون تصویب کرده‌اند و الآن مصوبه‌ی جدیدی می‌خواهند بیاورند که این دیوان محاسبات در حین انجام عمل دستگاه‌ها، بر عملکرد آنها نظارت داشته باشد؛ حال آنکه دیوان محاسبات وظیفه‌اش این نیست. ما سه نوع بازرسی داریم: بازرسی موردی، بازرسی با ارجاع مقامات و بازرسی مستمر. این سه

نوع بازرسی اشکالی ندارد؛ اما اگر قرار باشد قبل از هر تصمیم دستگاه، بگوید من را خبر کنید تا بیایم آنجا بنشینم و در جریان تصمیم‌گیری‌های شما باشم، اشکال دارد. اگر این نظارت قرار باشد به قبل از عمل دستگاه‌ها برگردد، ما می‌گوییم اشکال دارد.

آقای یزدی - بحث در مورد کلمه‌ی «قبل» گذشت.

آقای علیزاده - شما برای ما روشن کنید که نظارت معنایش چیست؟ آیا نظارت از نظر شما، غیر از بازرسی است؟

آقای یزدی - اگر یادتان باشد قبل از ریاست آقای رئیسی در سازمان بازرسی کل کشور، به قول شما طریقه‌ی «بازرسی»، منحصر به بازرسی بعد از عمل یک دستگاه اداری بود؛ اما در دوره‌ی ریاست آقای رئیسی و مسئولیت بنده [به عنوان رئیس قوه قضائیه]، آقای رئیسی این موضوع را دنبال کردند و در مجلس اصلاحاتی انجام گرفت و نظارت اضافه شد. نظارت هم به همین معنایی که الآن من توضیح دادم انجام می‌گرفت؛ یعنی [اگر بازرسی کل کشور در جریان بازرسی، تخلفی را مشاهده می‌کرد، همان‌جا به مأمور مافوقش تذکر می‌داد] و حتی در برخی جاها می‌توانستند دستور توقف هم بدهند. پس نظارتی که سازمان بازرسی دارد به معنای تماشا کردن نیست، بلکه به معنای این است که می‌تواند عمل دستگاه را متوقف کنند تا اصلاحات صورت پذیرد.

آقای علیزاده - خب خود سازمان بازرسی نمی‌تواند دستور توقف بدهد، بلکه قاضی باید دستور توقف بدهد. سازمان بازرسی فقط باید بگوید اینجا کار این دستگاه اشکال دارد.

آقای ره‌پیک - حالا به بحث «تعلیق و توقف» می‌رسیم.

آقای ابراهیمیان - بله.

آقای علیزاده - آقای دکتر ره‌پیک بفرمایند.

آقای ره‌پیک - اجمالاً در اینکه وظیفه‌ی نظارت قوه‌ی قضائیه از طریق سازمان بازرسی اعمال می‌شود که تردیدی نیست.

آقای علیزاده - قسمتی از آن وظیفه [بر عهده‌ی سازمان بازرسی است].

آقای ره‌پیک - حالا حداقل اجمالاً قسمتی از وظیفه‌ی نظارت قوه قضائیه را انجام می‌دهد.

آقای علیزاده - آنجا که بحث جرم است، با دادستان و دادگستری است.

آقای ره‌پیک - اصل (۱۷۴) قانون اساسی تصریح دارد؛ می‌گوید بر اساس حق نظارت قوه‌ی قضائیه، سازمانی به نام سازمان

سازمان باید کار کند و قانون آن نیز مشخص شود. همان طور که روشن است اصل (۱۷۴) قانون اساسی گفته است «نظارت بر حسن اجرای قوانین» از وظایف قوه قضائیه است. سازمان بازرسی کل کشور هم بر اساس همین وظیفه‌ای که قوه قضائیه دارد، تشکیل می‌شود. قانون، هر مقدار از این نظارت را به سازمان بازرسی کل کشور داد، مانعی ندارد؛ مخصوصاً با توجه به اینکه ذیل اصل (۱۷۴) قانون اساسی گفته است که حدود اختیارات و وظایف سازمان بازرسی کل کشور را قانون تعیین می‌کند. حالا «بازرسی و نظارت» را به بازرسی تعبیر کرده‌اند، ولی سازمان بازرسی نظارت هم انجام می‌دهد. مسئله‌ی دیگری که باید توجه بکنیم این است که نظارت یک مقدماتی دارد و وقتی اجازه انجام یک کاری را داده‌اند، مقدماتش را هم اجازه داده‌اند.

آقای ره‌پیک - مقدمات لازم‌اش را اجازه داده‌اند.

آقای مدرسی یزدی - بله، مقدمات لازم‌اش. پس بنابراین برای اینکه ببینیم قانونی درست اجرا می‌شود یا نه، اگر یک فرد یا دستگاهی را مأمور کنیم که به ما گزارش بدهد، چه مانعی دارد؟ نمایندگان سازمان بازرسی در دستگاه‌ها حضور پیدا کنند، اما دخالت نکنند که تداخل قوا لازم بیاید، بلکه در حدی که قانون به آنها اجازه داده است نظارت بکنند و از کارهای آنها آگاهی داشته باشند و گزارش بدهند.

آقای علیزاده - خود حضور [در دستگاه‌های اداری] و نشستن در آنجا دخالت است. کسی که هنگام تصمیم‌گیری دستگاه‌ها نباید آنجا باشد.

آقای مدرسی یزدی - حتی من می‌خواهم بگویم که اگر مقدمه‌ی اقدام یک دستگاه از اموری است که [قابل نظارت و بازرسی است؛ یعنی] از قبیلش که آن دستگاه می‌خواهد تصمیم بگیرد می‌شود سازمان را هم خبر بکند، این مشکلی ندارد. بنابراین این نوع نظارت از لحاظ قانون اساسی هیچ مشکلی ندارد ولو اینکه قانون ممکن است مصلحت نبیند.

آقای سلیمی - عرض بنده هم همین است که اگر ما واژه‌ی نظارت را حذف کنیم، کار سازمان بازرسی کل کشور را به آن سه مرحله‌ای که آقای علیزاده فرمودند منحصر می‌کنیم و نظارت او را از دستگاه‌ها عملاً حذف می‌کنیم که این امر خلاف قانون اساسی است؛ اصلاً حذفش خلاف قانون اساسی است. پس لازم است این نظارت باشد و این نظارت لازم است؛ چون خود قانون اساسی در اصل (۱۷۴) قانون اساسی

بازرسی کل کشور تشکیل می‌شود. حالا ما نسبت به لفظ، که اسم سازمان، بازرسی یا بازرسی و نظارت باشد که بحث نداریم، بلکه بحث این است که اختیارات این سازمان چیست؟ با توجه به اینکه در ماده (۱)، یک ابهامی در مورد نظارت «قبلی» گرفته شد به نظرم این دیگر مانعی ندارد، یعنی در اینجا دارد عنوان فعالیت را ذکر می‌کند. بعداً در مواد بعدی به تعلیق و مجازات می‌رسیم که راجع به آنها در آنجا باید بحث شود؛ اما الان در این ماده می‌گوید بازرسی و نظارت مستمر از آن سه نوع نظارتی که گفته شد. تعریفش هم همان تعریف دو قانون قبلی [= قانون مصوب سال ۱۳۶۰ و اصلاحیه‌ی سال ۱۳۷۵] است. این دو قانون قبلاً در شورای نگهبان تأیید شده است. شما غیر از کلمه‌ی «نظارت» که در این ماده اضافه شده است، ملاحظه می‌کنید که بقیه‌ی متن همان قانون سال ۱۳۶۰ با اصلاحات سال ۱۳۷۵ است که ذیل آن گفته است: «بر آنها نظارت یا کمک می‌نماید»^۱ بنابراین به نظرم اضافه کردن کلمه‌ی «نظارت» چیزی را عوض نمی‌کند [و مشکلی ایجاد نمی‌کند]. در ماده (۱) که بحث ماهوی در مورد نظارت «قبل، حین و بعد» داشت، ابهام گرفتیم؛ اگر این ابهام حل شود دیگر عنوان بازرسی و نظارت به نظرم مشکلی ندارد.

آقای علیزاده - اگر آقایان این را قبول دارند و نمی‌خواهند ایراد بگیرند، دیگر بگذریم.

آقای مدرسی یزدی - ایراد معلوم نیست.

آقای اسماعیلی - نه، من می‌گویم نگذریم.

آقای مدرسی یزدی - آقای دکتر ره‌پیک تذکر دادند و گفتند که اسم‌گذاری، اصلاً ملاک نیست. خب بالاخره اسم این سازمان را سازمان بازرسی کل کشور گذاشته‌اند، حالا باید ببینیم طبق چه تعریف و بر اساس چه اصلی از اصول قانون اساسی این

۱. بند (الف) ماده (۲) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ (اصلاحی ۱۳۷۵/۵/۷) مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲- وظایف سازمان به شرح زیر می‌باشد:

(الف) بازرسی و نظارت مستمر کلیه وزارتخانه‌ها و ادارات و اموراتاری و مالی دادگستری، سازمان‌ها و دستگاه‌های تابعه قوه قضائیه و نیروهای نظامی و انتظامی و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به آنها و دفاتر اسناد رسمی و مؤسسات عام‌المنفعه و نهادهای انقلابی و سازمان‌هایی که تمام یا قسمتی از سرمایه یا سهام آنان متعلق به دولت است یا دولت به نحوی از انحا بر آنها نظارت یا کمک می‌نماید و کلیه سازمان‌هایی که شمول این قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام آنها است بر اساس برنامه منظم

ب- ...»

کنند. در متن تبصره‌ی ماده (۱) هم اشاره به مراحل قبل از اقدام شده است. از طرفی همان‌طور که حاج‌آقای شاهرودی هم می‌فرمایند بحث این است که قوه‌ی مجریه باید قانون را اجرا کند و سازمان بازرسی هم باید نظارت کند. حالا عرضم این است که اگر مراحل مقدماتی امور اجرایی، خودش مستلزم اجرای قواعد حقوقی باشد، آیا بعد از هر کدام از آن مراحل مقدماتی، این نظارت ضرورت پیدا نمی‌کند؟ مثلاً ممکن است یک معامله‌ی دولتی مقدم بر دعوت از فعالان اقتصادی باشد، اگر این پروسه خودش مستلزم رعایت قوانینی از جمله رعایت شفافیت، رعایت حق برابری مردم و... باشد، آیا اجرای این قوانین نباید توسط سازمان بازرسی کنترل بشود؟

آقای علیزاده - بررسی بشود.

آقای ابراهیمیان - ... یا باید بگوییم صبر کنید اول معامله انجام شود بعد ما برگردیم و مراحل مقدماتی را هم کنترل کنیم! این مقدمه، یعنی انجام آن مراحل مقدماتی، خودش هم نسبت به ذی‌المقدمه، یک اقدام است. ما باید اجازه بدهیم سازمان بازرسی بر آن مقدمات هم نظارت بکند و پیام تبصره‌ی ماده (۱) هم همین است.

آقای ره‌پیک - بحث ما الآن این نیست.

آقای اسماعیلی - بخشی از عرضی را که می‌خواستم بکنم به خوبی فرمودند و دیگر تکرار نمی‌کنم. نظارت بر حُسن اجرا یعنی موضوعش اجرا است و باید عملی صورت گرفته باشد تا سازمان بازرسی بر آن نظارت کند. این نوع نظارت، نظارت بر حُسن اجرا است نه نظارت بر اجرا. اینکه من از قبل و یا حین عمل دستگاه، نظارت کنم که قانون خوب اجرا شود، این جزء وظایف سازمان بازرسی کل کشور نیست. سازمان بازرسی باید بعد از اجرا بررسی کند که قانون خوب اجرا شده است یا نه، نه اینکه سازمان بازرسی برای حُسن اجرا نظارت کند. شاید نظارت برای حُسن اجرا هم کار خوب و درستی باشد ولی جزء وظایف سازمان بازرسی نیست. حتی شاید جزء وظایف قوه‌ی قضائیه هم نباشد.

آقای علیزاده - حتماً [جزء وظایف سازمان بازرسی کل کشور و قوه‌ی قضائیه] نیست.

آقای مدرسی یزدی - چرا نظارت را این‌طور معنا می‌کنید؟!

آقای اسماعیلی - چون چنین معنایی دارد.

آقای ابراهیمیان - خود واژه‌ی «نظارت» که عیبی ندارد، تعریفش مهم است.

که مربوط به سازمان بازرسی کل کشور است، مسئله‌ی نظارت را مطرح کرده و همه را هم در قانون آورده است؛ اما ما می‌خواهیم این نظارت را حذف کنیم و کار سازمان بازرسی کل کشور را فقط منحصر کنیم به بازرسی‌هایی که می‌خواهد انجام بدهد و نظارتش را از آن بگیریم. برداشتن این «نظارت»، خلاف اصل قانون اساسی است. پس به عقیده‌ی من نظارت باید باشد.

آقای هاشمی شاهرودی - «نظارت بر حُسن اجرا» غیر از نظارت بر انجام یک کاری است. «حُسن اجرا» اصطلاح حقوقی است؛ در دنیا و در قوانین اساسی دیگر کشورها هم آمده و این اصطلاح از آنجا گرفته شده است. حُسن اجرا، یعنی صحت و مطابقت اجرا با قانون. وقتی قانون اساسی می‌گوید یکی از مسئولیت‌های قوه‌ی قضائیه، نظارت بر حُسن اجرا است به معنای این نیست که افرادش را در قوه‌ی مجریه بنشانند. اصلاً چنین کاری در هیچ جای دنیا نیست که قوه‌ی قضائیه بیاید در دستگاه اداری قوه‌ی مجریه به عنوان ناظر بنشیند و نظارت کند، بلکه وقتی چیزی اجرا شد قوه‌ی قضائیه باید بررسی کند که این اجرا طبق قانون است یا نیست؟ یعنی همان محاکمه، یعنی همان بررسی و رسیدگی مطابقت اجرا با قانونی که بایستی طبق آن قانون، عملی اجرا بشود. پس در همین، این موضوع اخذ شده که این وظیفه، مربوط به بعد از اجرا است. یعنی یک چیزی باید اجرا بشود تا قوه‌ی قضائیه بیاید ببیند آیا این درست اجرا شده است یا نشده است؟ اگر اجرا نشده بود، پرونده تشکیل می‌دهد و در دادگاه از طریق مدعی‌العموم و مجاری رسمی قوه‌ی قضائیه به آن رسیدگی می‌کند. در همه‌ی دنیا هم این تعبیر آمده است که قوه‌ی قضائیه، اجازه ندارد که از قبل و یا از حین اجرا، در کار قوه‌ی مجریه دخالت کند و برود در دستگاه‌های قوه‌ی مجریه بنشیند. در نتیجه این عبارت «نظارت بر حُسن اجرا» یعنی نظارت بر مطابقت و صحت اجرا و عدم صحت اجرا؛ پس مربوط می‌شود به بعد از اجرا.

آقای ابراهیمیان - بسیاری از این مشکلاتی که پیش می‌آید، بسیاری از این اقداماتی که فساد و سوء جریان در آن مشاهده می‌شود، این نگرانی راجع به آنها وجود دارد که این اشکالات در مراحل مقدماتی به وجود آمده است. اگر دستگاه‌های نظارتی در مراحل مقدماتی حضور مؤثری در دستگاه‌های اداری داشته باشند می‌توانند از آن نتیجه‌ی سوء، جلوگیری

اجرائی بر آن نظارت کند نه اینکه نمایندگان سازمان بازرسی از صبح تا غروب بروند در هیئت دولت بنشینند و بگویند این تصمیمات هیئت دولت خلاف قانون است. یک چنین وظیفه‌ای اینها ندارند. دولت وقتی تصمیم گرفت، اینها می‌توانند بگویند تصمیمش خلاف است. واقعاً این شیوه‌ی نظارت بر تصمیم‌گیری‌های مراجع تصمیم‌گیر اثر سوء دارد و این مراجع را ضعیف می‌کند. واقعاً این شیوه‌ی نظارت همه چیز را از بین می‌برد. شاید بعضی از آقایان واقعاً اینها را توجه نداشته باشند که در عمل این نوع نظارت اثر منفی دارد؛ چون اگر به من که تصمیم‌گیر هستم بگویند یک آقای ناظر هم بیاید اینجا بغل دستت بنشیند، همین نشستن من را کُند می‌کند، نه اینکه جلوی عمل خلاف قانون من را بگیرد. این وضع باعث می‌شود که من قانون را هم اجرا نکنم و بترسم. ما می‌گوییم مجلس شورای اسلامی، شما که می‌فرمایید سازمان بازرسی کل کشور وظیفه‌ی نظارت و بازرسی دارد، برای ما به‌طور مستقل بفرمایید که منظور از نظارت و بازرسی چیست تا ما بگوییم این موضوع خلاف قانون اساسی است یا خیر. این حرف من است.

آقای ره‌پیک - این بحث‌ها درست است؛ یعنی باید ببینیم معنی «نظارت نسبت به حُسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین» [که در اصل (۱۷۴) قانون اساسی آمده است] چیست. منتها این بندی که الآن داریم بحث می‌کنیم، این بحث‌ها را ندارد. بند (۲) ماده (۲) شکلی است. بحث تعریف نظارت و بازرسی در ماده (۱) آمد که ایراد ابهام گرفتیم تا مشخص شود مراد از قبل و حین عمل چیست؟

آقای هاشمی ساهرودی - یعنی می‌گویید اگر آن [ابهام ماده (۱)] درست شود، این [ماده (۲)] هم اصلاح می‌شود.

آقای ره‌پیک - نه، ماده (۱) گفته است که سازمان بازرسی کل کشور، بازرسی و نظارت مستمر انجام دهد؛ این که ایراد ندارد. چون قانون اساسی گفته است که باید نظارت کند، اما اینکه معنای نظارت چیست در اینجا نیامده است. در ماده (۱) تعریف نظارت آمد که ابهام گرفتیم و در مواد بعدی مصادیقش هم می‌آید. در بند بعدی که می‌رسیم، بله آنجا اشکال دارد؛ یعنی بند (۳) ماده (۲) که گفته است که نماینده‌ی مجلس هم می‌تواند درخواست بازرسی‌های فوق‌العاده کند، خوب ایراد دارد. یا در مواد بعدی که از تعلیق و مجازات بحث می‌شود. اما الآن در اینجا گفته است که سازمان بازرسی، بازرسی و نظارت مستمر بکند.

آقای اسماعیلی - ما بارها و بارها اینجا ایراد گرفتیم؛ اشکالمان هم درست است که گفتیم اصلاً نماینده‌ی مجلس برای چه برود در فلان جلسه دستگاه اداری حضور پیدا کند؟ این صرف نظارت نیست، بلکه همین که می‌روند در جلسه می‌نشینند، دخالت است. این کار، در امور اجرائی اختلال ایجاد می‌کند.

آقای علیزاده - یعنی اینها غیر از این سِمَت در آنجا [کار دیگری ندارند]. اعلا درجه‌ی نظارت برای قوه‌ی قضائیه این است که بعد از اینکه جرم واقع شد، رسیدگی کند. آیا ما می‌توانیم به هر مرجع اداری یک دادیار بفرستیم تا برود آنجا و ببیند آیا جرم واقع می‌شود یا نمی‌شود؟

آقای ره‌پیک - نه.

آقای علیزاده - ببینید اینها عواقب دارد. آیا ما می‌توانیم به مأمور کشف بگوییم آقای مأمور کشف، شما برو آنجا در آن اداره بنشین و بین یک چنین جرمی واقع می‌شود یا نمی‌شود؟ پس این نیست. جناب آقای دکتر ابراهیمیان، شما می‌فرمایید که هر یک از آن مراحل اجرائی، اگر خودش فرآیند قانونی داشته باشد و اجرا تلقی شود بازرسی می‌تواند بازرسی کند. این مثل این است که الآن بگویند دو تا نماینده هر روز بروند و در جلسات هیئت دولت حضور داشته باشند. ما این را مداخله در اجرا می‌دانیم. یا مثلاً بگویند شورای نگهبان - البته به غیر از اینکه قانون اساسی خودش به شورای نگهبان اجازه داده است در مورد طرح‌ها و لوایح فوری در مجلس حاضر شوند^۱ - در مورد مسائل دیگر مجلس هم، اعضای شورای نگهبان بروند در مجلس بنشینند و ببینند حرف‌هایی که نمایندگان در مجلس می‌زنند مطابق قانون اساسی است یا خیر و تشخیص دهند این صحبت‌ها فردا در مورد رد صلاحیت نمایندگان اثر دارد یا ندارد. این نظارت سازمان بازرسی را هم به همین نحو آورده‌اند. بله، البته ما یک وقتی می‌گوییم اگر مقدمات عمل، خودش جرم جداگانه باشد و قبل از وقوع جرم کشف بشود قابل رسیدگی است، اما اگر همان مقدمه، جرم مستقل نباشد هیچ کس نمی‌تواند بگوید این مقدمه‌ی جرم است. دولت وقتی تصمیم گرفت، سازمان بازرسی کل کشور می‌تواند بعد از عمل دستگاه

---

۱. اصل نود و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: «اعضای شورای نگهبان به منظور تسریع در کار می‌توانند هنگام مذاکره درباره لایحه یا طرح قانونی در مجلس حاضر شوند و مذاکرات را استماع کنند. اما وقتی طرح یا لایحه‌ای فوری در دستور کار مجلس قرار گیرد، اعضای شورای نگهبان باید در مجلس حاضر شوند و نظر خود را اظهار نمایند.»

آقای هاشمی شاهرودی - حُسن اجرا یک اصطلاح حقوقی است و معنایش همین است که بنده عرض کردم.

آقای ره‌پیک - البته در اصل (۱۷۴) قانون اساسی دو تعبیر دارد: حُسن جریان امور و حُسن اجرا.

آقای هاشمی شاهرودی - هر دو یکی است؛ یعنی اگر یک جریان خلافی بود، در اثنای کار هم می‌تواند جلوی خلافتش را بگیرد.

آقای ره‌پیک - بله، در اثنای اجرا هم می‌تواند جلوی خلاف را بگیرد.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، اما در حد جلوگیری از وقوع خلاف است نه بیشتر.

آقای ره‌پیک - بله دیگر. ممکن است خیلی از این کارهای مقدماتی [خلاف نباشد].

آقای هاشمی شاهرودی - حُسن اجرا یعنی مطابقت اجرا با قانون.

آقای علیزاده - بله، اما اگر هنوز چیزی اجرا نشده است [که مطابقت با قانون معنا ندارد].

آقای هاشمی شاهرودی - اگر امری واقع شود، مطابقتش را با قانون بررسی می‌کنند.

آقای ره‌پیک - حالا به نظرم این بند خیلی بحثی ندارد؛ بهتر است رد شویم.

آقای هاشمی شاهرودی - حُسن اجرا یک اصطلاح حقوقی است که در همه جا [در قوانین کشورها] هست.

منشی جلسه - این بند، ادامه هم دارد: «و عبارت «و امور اداری و مالی دادگستری، سازمان‌ها و دستگاه‌های تابعه قوه قضائیه» بعد از کلمه «ادارات» اضافه می‌شود.»

آقای علیزاده - کجا؟

منشی جلسه - همان بند (۲) یک ادامه‌ای هم داشت که بحث نشد.

آقای ره‌پیک - این قبلاً در قانون سال ۱۳۸۷ بوده است. عبارت امور اداری و مالی دادگستری اضافه می‌شود.

منشی جلسه - «۳- در بند (ب): عبارت «کمیسیون اصول هشاد

آقای هاشمی شاهرودی - این حرف آقای دکتر ره‌پیک ممکن است درست باشد.

آقای علیزاده - نه.

آقای ره‌پیک - الآن در اینجا، بحث ایراد نیست.

آقای علیزاده - خب اگر می‌خواهید ایراد نگیرید، نگیرید!

آقای اسماعیلی - خب فرض کنید ماده (۱) به مجمع تشخیص مصلحت نظام رفت و تأیید شد، آن وقت همه‌ی این مواد هم تأیید می‌شود.

آقای ره‌پیک - نه، آخر این بند چیزی ندارد؛ گفته است سازمان، بازرسی و نظارت کند.

آقای مدرس یزدی - الآن رسم است که برای ساختن یک ساختمان در ابتدا یک مهندسی نقشه می‌کشد، بعداً یک معماری آن نقشه را پیاده و اجرا می‌کند و یک مهندس یا گروهی هم ناظر پیاده کردن این نقشه می‌شوند. حالا اگر گفتند این فرد یا گروه، نظارت بر حُسن اجرای نقشه فلان ساختمان را دارد، آیا معنایش این است که بعد از اینکه این ساختمان تمام شد بررسی کند و ببیند چه کار کرده است؟! خیر، یعنی باید بررسی کند که این پروسه تا چه حد بر اساس نقشه بوده است. در واقع همین که اولین آجر را معمار کج گذاشت، می‌تواند بگوید که چرا کج گذاشت.

آقای علیزاده - بعد از اینکه آجر را کج گذاشت، می‌گوید که چرا کج گذاشتی.

آقای مدرس یزدی - اگر موادی را هم که دارد تهیه می‌کند مواد نامناسب بود می‌تواند بگوید که این مواد نامناسب است.

آقای یزدی - پس یک کار که انجام شد، بعداً ناظر بر آن کار نظارت می‌کند.

آقای مدرس یزدی - مقدمه‌ی کار را هنوز انجام نداده است، یعنی سیمانی که گرفته، سیمان بدی است و ناظر می‌تواند تذکر دهد. بنابراین از لحظه‌ی اول تصمیم‌گیری، می‌تواند تذکر دهد. این اصطلاح است؛ این معلوم است که نظارت بر حُسن اجرا از شروع عمل است.

آقای هاشمی شاهرودی - آن مهندس، ناظر بر اجرا است نه ناظر بر حُسن اجرا.

آقای مدرس یزدی - چرا؛ اصلاً گفته‌اند نظارت بر حُسن اجرا.

آقای هاشمی شاهرودی - حُسن اجرا یک اصطلاح حقوقی است.

آقای مدرس یزدی - اتفاقاً در تعریفش، نظارت بر حُسن اجرا را گفته‌اند.

۱. بند (ب) ماده (۲) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب

۱۳۶۰/۷/۱۹ (اصلاحی ۱۳۷۵/۵/۷) مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲-

وظایف سازمان به شرح زیر می‌باشد:

الف- ...

ب- انجام بازرسی‌های فوق‌العاده حسب‌الامر مقام معظم رهبری و یا به دستور رئیس قوه قضائیه و یا درخواست رئیس جمهور و یا کمیسیون اصول (۸۸) و (۹۰) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی و یا بنا به

و هشتم (۸۸) و نودم (۹۰) قانون اساسی، به عبارت «کمیسیون اصل نودم (۹۰) قانون اساسی و یا نماینده» تغییر می‌یابد.»
آقای علیزاده - نه، اینجا را ما اشکال داریم؛ نماینده‌ی مجلس چنین اختیاری ندارد.

آقای ره‌پیک - در سال ۱۳۸۷ که قانون اصلاح شد، کمیسیون اصل (۹۰) به این بند اضافه شد و شورای نگهبان هم آن را تأیید کرد، ولی در این مصوبه، ضمن دائمی کردن قانون سال ۱۳۸۷، نماینده‌ی مجلس را هم اضافه کرده است. آقای سراج هم در نامه‌ای که به شورا ارسال کرده، به این موضوع اعتراض کرده است.^۱

آقای علیزاده - [این اشکال]، درست هم است.

آقای ره‌پیک - یعنی اگر از سیصد تا نماینده، هر کدام ده تا درخواست انجام بازرسی‌های فوق‌العاده بدهند ...

آقای علیزاده - به همین دلیل ایشان [= آقای سراج، رئیس سازمان بازرسی کل کشور] هم به شورا نامه نوشته است.

آقای مدرسی یزدی - اصلاً سنگ روی سنگ بند نمی‌شود.

آقای هاشمی شاهرودی - به نظر شما چه اشکالی دارد؟ اینجا را دارد قانون معین می‌کند.

→

تقاضای وزیر یا مسئول دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و یا هر موردی که به نظر رئیس سازمان ضروری تشخیص داده شود.

ج- ...

۱. آقای ناصر سراج، رئیس سازمان بازرسی کل کشور، در خصوص این مصوبه، طی نامه‌ای به شماره ۳۳۲۰۳ مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۹ خطاب به دبیر شورای نگهبان چنین اظهار کرده است: «حضرت آیت‌الله جنتی - دبیر محترم شورای نگهبان (دام عزه)

با سلام و تحیت

به استحضار عالی می‌رساند در بررسی طرح دائمی شدن اصلاح برخی از مواد قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۳، بنا به پیشنهاد یکی از نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی مبنی بر اجازه انجام بازرسی فوق‌العاده از دستگاه‌های مشمول بازرسی به درخواست هر یک از نمایندگان مجلس، موضوع به کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس ارجاع و کمیسیون مذکور پیشنهاد مورد بحث را مردود دانست لیکن در صحن علنی مجلس نسبت به پیشنهاد فوق، رأی‌گیری به عمل آمد و به تصویب رسید. با توجه به اینکه اعمال نظارت مجلس شورای اسلامی ناظر به اصول (۹۰)، (۷۶)، (۸۸) و (۸۹) قانون اساسی در ارتباط با رسیدگی به شکایات مردم از طرز کار سه قوه و تحقیق و تفحص و طرح سؤال و استيضاح از وزرا و رئیس جمهور می‌باشد، به نظر می‌رسد مصوبه مجلس فراتر از اصول یادشده بوده و بر این مبنا استدعا دارد موضوع را در جلسه آن شورای محترم، مطرح و تصمیم شایسته اتخاذ فرمایند.

ناصر سراج - رئیس سازمان بازرسی کل کشور»

آقای مدرسی یزدی - خوب، نماینده‌ی مجلس چنین حقی ندارد.
آقای هاشمی شاهرودی - در [اصل (۱۷۴)] قانون اساسی آمده است که [حدود اختیارات و وظایف این سازمان را] قانون معین می‌کند.

آقای مدرسی یزدی - قانون عادی که نباید خلاف قانون اساسی حکم کند.

آقای هاشمی شاهرودی - نه، قانون اساسی گفته است که حدود آن را قانون معین می‌کند.

آقای مدرسی یزدی - از شما توقع نبود، اینجا با هم فرق دارد.

آقای هاشمی شاهرودی - چه فرقی می‌کند؟ شما گفتید [بر اساس اصل (۱۷۴) قانون اساسی]، نظارت و وظیفه‌ی قوه قضائیه است که در قانون اساسی هم آمده است.

آقای مدرسی یزدی - قوه‌ی قضائیه چه ربطی به مجلس دارد؟

آقای هاشمی شاهرودی - قانون اساسی گفته است که حدود اختیارات و وظایفش را قانون معین می‌کند. در ذیل اصل (۱۷۴) قانون اساسی گفته است که حدود اختیارات و وظایف سازمان بازرسی کل کشور را قانون معین می‌کند؛ حالا هم «قانون»، این حدود را تعیین کرده است.

آقای مدرسی یزدی - اصلاً من اینجا سؤال این است که رئیس جمهور چرا و به چه مناسبت می‌تواند تقاضای بازرسی‌های فوق‌العاده کند؟

آقای علیزاده - چون دستگاه اجرایی تحت امر اوست.

آقای مدرسی یزدی - سازمان بازرسی کل کشور زیر نظر قوه‌ی قضائیه است، چه ربطی به رئیس جمهور دارد؟

آقای علیزاده - اگر این طور باشد کمیسیون اصل (۹۰) هم نمی‌تواند [درخواست بازرسی‌های فوق‌العاده کند].

آقای هاشمی شاهرودی - بله، هیچ کس نمی‌تواند.

آقای مدرسی یزدی - تکثیر اشکال داریم می‌کنیم.

آقای علیزاده - نه، باید همه را بگوییم که اشکال دارد.

آقای مدرسی یزدی - خلاف فرمایش جناب آقای شاهرودی، من حتی تا آنجایش را هم اشکال دارم که رئیس جمهور بتواند درخواست بازرسی‌های فوق‌العاده کند. هر چیزی حساب دارد. من دارم ایراد می‌گیرم.

آقای علیزاده - حالا یکی یکی رأی بگیریم. الآن آیا این نماینده‌ای که به بند (ب) ماده (۲) این مصوبه اضافه شده است، اشکال دارد یا ندارد؟

آقای مدرسی یزدی - بله، بی‌دلیل است.

نماینده‌ی مجلس در قانون قبلی] بوده است [و شورای نگهبان هم آن را تأیید کرده است].

آقای هاشمی شاهرودی - ایرادی ندارد؛ همه‌اش اشکال دارد. سازمان بازرسی کل کشور زیر نظر قوه‌ی قضائیه است و فقط از رئیس قوه‌ی قضائیه می‌تواند دستور بگیرد؛ والسلام.

آقای رهپیک - خب بله، اصل آن موضوع که ایراد دارد، ولی خب نظر قبلی شورا بر این بوده که ایرادی ندارد [و تأیید کرده است].

آقای علیزاده - درباره مقام معظم رهبری گفتیم حسب الامر ایشان؛ شاید به این جهت ما قبلاً ایراد گرفتیم.

آقای مدرسی یزدی - خب در مورد مقام رهبری، اصلاً حساب دیگری دارد؛ در آنجا بحث ولایت مطلقه است و فرق دارد.

آقای علیزاده - نه، من عبارات را دارم می‌گویم. در ماده (۲)، حسب الامر [در مورد مقام معظم رهبری] درست است. در

ادامه‌ی ماده هم آمده است «یا به دستور رئیس قوه قضائیه»، که این هم دستور لازم‌الاجرا است و [سازمان بازرسی کل کشور] باید عمل کند. بعد گفته است «یا درخواست رئیس جمهور»،

یعنی رئیس جمهور درخواست می‌کند [و سازمان بازرسی کل کشور] می‌تواند قبول بکند و می‌تواند قبول نکند.

آقای رهپیک - نه، در اینجا [سازمان بازرسی کل کشور] اختیار ندارد.

آقای هاشمی شاهرودی - در اینجا رئیس جمهور، سازمان بازرسی را احضار کرده است.

آقای رهپیک - معنای انجام [در ابتدای بند (ب)]، یک معنا دارد؛ دو معنا که نمی‌تواند داشته باشد. وقتی حسب الامر مقام

معظم رهبری، انجام بازرسی ضروری است و باید انجام شود، برای بقیه هم عطف به همان است، یعنی نماینده هم اگر

درخواست بازرسی‌های فوق‌العاده کرد، باید انجام شود.

آقای علیزاده - درخواست بازرسی‌های فوق‌العاده از سوی نماینده را که ایراد گرفتیم.

آقای رهپیک - کلاً از سوی هر کسی باشد؛ وزیر مربوطه هم همین‌طور است.

آقای هاشمی شاهرودی - به نظر من، از بعد از عبارت «رئیس قوه قضائیه»، بقیه باید حذف شود.

آقای مدرسی یزدی - بله، اگر سازمان بازرسی این درخواست را باید انجام دهد، همه‌ی دیگر درخواست‌ها را هم باید انجام دهد.

آقای ابراهیمیان - اگر ما این درخواست بازرسی مقرر در این ماده را به منزله‌ی تصمیم بگیریم، حتی مردم عادی را هم شامل

آقای رهپیک - بله، اشکال دارد.

آقای علیزاده - حضرات آقایانی که این را خلاف اصل تفکیک قوا می‌دانند و از اختیارات نماینده نمی‌دانند، رأی بدهند.

آقای مدرسی یزدی - ربطی به قانون اساسی ندارد.

آقای هاشمی شاهرودی - بنده رأی می‌دهم. آن بقیه‌اش هم اضافه است؛ همه‌اش خلاف است.

آقای مدرسی یزدی - در مورد رئیس جمهور هم اشکال دارد.

آقای علیزاده - ما الان داریم این قسمت از ماده را که مجلس اصلاح کرده است، بررسی می‌کنیم؛ لذا فقط نسبت به همین

مصوبه می‌توانیم ایراد بگیریم، اما بقیه‌ی ماده که الان برای ما نیامده که بخواهیم نسبت به آن هم رأی بگیریم.

آقای هاشمی شاهرودی - طبق قانون اساسی، کمیسیون اصل (۹۰) قانون اساسی خودش در مجلس حق نظارت دارد، ۱ حالا

چه ربطی دارد که اینجا آمده است.

آقای مدرسی یزدی - راهکار وظایف کمیسیون اصل (۹۰) را هم قانون اساسی نوشته و تعیین کرده است.

آقای علیزاده - اضافه کردن کمیسیون اصل (۹۰) جدید است؛ لذا می‌توانیم نسبت به آن هم ایراد بگیریم، اما آن آقایان دیگر

را که قبلاً در بند (ب) گفته شده، الان در این اصلاحیه نیامده است که ما بتوانیم نسبت به آنها ایراد بگیریم.

آقای رهپیک - اضافه کردن نماینده‌ی مجلس هم جدید است.

آقای علیزاده - بله، اضافه کردن نمایندگان مجلس، جدید است.

آقای رهپیک - شورای نگهبان قبلاً اضافه شدن کمیسیون اصل نود (۹۰) را هم تأیید کرده است.

آقای علیزاده - درست است که اضافه شدن کمیسیون اصل (۹۰) را قبلاً تأیید کرده‌ایم، ولی الان قرار است با این مصوبه،

دائمی شود؛ یعنی باید دوباره از اول بررسی کنیم و نظر بدهیم.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، درست است.

آقای علیزاده - این را می‌توانیم ایراد بگیریم.

آقای هاشمی شاهرودی - همه‌اش را می‌توانیم ایراد بگیریم.

آقای رهپیک - همه‌ی اینها از جمله رئیس جمهور [به غیر از

۱. اصل نودم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: «هر کس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضائیه داشته باشد، می‌تواند شکایت خود را کتباً به مجلس شورای اسلامی عرضه کند. مجلس موظف است به این شکایات رسیدگی کند و پاسخ کافی دهد و در مواردی که شکایت به قوه مجریه و یا قوه قضائیه مربوط است، رسیدگی و پاسخ کافی از آنها بخواهد و در مدت متناسب نتیجه را اعلام نماید و در موردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عامه برساند.»

می‌شود؛ یعنی اگر مردم یک جایی چیزی را در مظان خلاف مشاهده کردند و از سازمان بازرسی درخواست بازرسی کردند، در این صورت، سازمان بازرسی باید مکلف باشد به درخواست‌های مردم رسیدگی کند.

آقای مدرسی یزدی - در این ماده، عبارت «مکلف» نداریم. حالا این هم یک نکته‌ای است. در این ماده، «مکلف» نوشته است، ولی می‌گوید انجام بازرسی، به این شکل اتفاق می‌افتد.

آقای رهپیک - معنای «انجام»، همین مکلف است می‌شود دیگر. **آقای مدرسی یزدی** - نه.

آقای رهپیک - «انجام»، که دو تا معنا ندارد.

آقای مدرسی یزدی - اختیار است. همین‌طور که ایشان هم توجه می‌کنند یک سلسله از وظایف و اختیارات است.

آقای رهپیک - به هر حال، این عبارت را که نمی‌شود دو جور معنا کرد. عبارت را توجه بکنید؛ انجام یک معنی دارد.

آقای علیزاده - ما همین مطلب را بگوییم که اگر اعضای سایر قوا غیر از مثلاً رئیس‌جمهور و کمیسیون اصل (۹۰)، درخواست بازرسی فوق‌العاده بنمایند و سازمان بازرسی کل کشور مکلف به انجام این درخواست باشد، اشکال دارد.

آقای مدرسی یزدی - اشکال دارد، ولی اگر موضوع را به نحوی درست کنند که در مقام «توصیه» باشد، اشکالی ندارد.

آقای علیزاده - نماینده را که اصلاً نمی‌توانند بگویند.

آقای مدرسی یزدی - چه فرقی می‌کند؟ نه، فرقی ندارد.

آقای علیزاده - نماینده، وظیفه‌ای در این مورد ندارد.

آقای مدرسی یزدی - فرقی ندارد؛ اگر ایراد دارد همه [افراد مندرج در بند (ب) به غیر از مقام معظم رهبری و رئیس قوه قضائیه] ایراد دارد و اگر ایراد ندارد، هیچ کدام ایراد ندارد.

آقای علیزاده - رئیس‌جمهور از سازمان بازرسی درخواست می‌کند که بیا از دستگاه من بازرسی کن؛ اگر او پذیرفت، می‌رود و بازرسی می‌کند.

آقای مدرسی یزدی - این هم عیبی ندارد.

آقای علیزاده - اما این نماینده‌ی مجلس، چه کار دارد؟!

آقای مدرسی یزدی - نه، آن مهم نیست.

آقای علیزاده - نسبت به نماینده‌ی مجلس که رأی گرفتیم.

آقای ابراهیمیان - کمی استدلال‌ها روشن بشود.

آقای مدرسی یزدی - اگر اشکال دارد، همه‌اش اشکال دارد و اگر هم اشکال ندارد هیچ کدام اشکال ندارد. نکته‌ای هم که شما فرمودید نکته‌ی خوبی است.

آقای علیزاده - من هم همین را می‌گویم.

آقای مدرسی یزدی - یعنی ماده واقعاً گفته است اگر رئیس‌جمهور درخواست کرد، رئیس سازمان بازرسی می‌تواند بازرسی کند؟

آقای رهپیک - نه، نگفته است سازمان بازرسی می‌تواند.

آقای مدرسی یزدی - اگر این نکته را ابهام بگیرد که آیا سازمان بازرسی کل کشور «می‌تواند» بازرسی کند یا «الزام» به بازرسی دارد، خوب است ولی آدم یک مقدار دیر متوجه می‌شود، چون اینها تعبیرات را برای افراد عوض کرده‌اند. برای مقام معظم رهبری و رئیس قوه قضائیه از عبارت «دستور» استفاده کرده است، اما برای رئیس‌جمهور از عبارت «درخواست» استفاده کرده است، یعنی در این مورد، سازمان بازرسی کل کشور جهت بازرسی الزامی ندارد.

آقای رهپیک - اگر رئیس‌جمهور درخواست کند، سازمان بازرسی کل کشور چه کار کند؟ بازرسی را انجام بدهد؟

آقای مدرسی یزدی - خب، اگر سازمان خواست، انجام می‌دهد؛ اگر نخواست، انجام نمی‌دهد.

آقای رهپیک - نه دیگر، باید انجام دهد.

آقای مدرسی یزدی - جزء اختیاراتش است.

آقای رهپیک - «انجام» که برای همه آمده و الزامی است. یک بار گفته است حسب‌الامر مقام معظم رهبری و یا به دستور رئیس قوه قضائیه و یا درخواست رئیس‌جمهور.

آقای مدرسی یزدی - خب، پس یک ابهام بگیرد که آیا «انجام بازرسی» نسبت به همه الزامی است یا نسبت به بعضی اختیاری است؟ این ابهام، خوب است.

آقای رهپیک - بله دیگر، ظاهرش این را می‌گوید.

آقای هاشمی‌ساهرودی - به قرینه‌ای که در بند (ب) گفته است «و یا هر موردی که به نظر رئیس سازمان ضروری تشخیص داده شود»، معنای «انجام»، الزامی است.

آقای علیزاده - آن هم ضروری است.

آقای رهپیک - بله، همه‌اش الزامی است.

آقای مدرسی یزدی - حالا به هر حال همه‌ی اینها در یک وادی هستند و فرقی نمی‌کنند.

آقای اسماعیلی - بنا به وحدت سیاقی که این بند دارد، یعنی در مورد همه‌ی افراد این بند، سازمان بازرسی کل کشور ملزم به انجام بازرسی است.

آقای هاشمی‌ساهرودی - بله، الزامی است.

آقای مدرسی یزدی - آن اولی‌اش همین است.

آقای اسماعیلی - بله. اما مسئله‌ی بعدی این است که نماینده با رئیس جمهور فرق می‌کند.

آقای علیزاده - چه فرقی؟

آقای اسماعیلی - رئیس جمهور می‌گوید بیا داوطلبانه از نهادهای زیر مجموعه‌ی من بازرسی کن.

آقای مدرسی یزدی - خب چه الزامی دارد؟ سازمان بازرسی کل کشور، می‌تواند بازرسی نکند.

آقای اسماعیلی - نه، الزام یک اشکال دیگر است؛ الآن من یک حرف دیگری دارم. رئیس جمهور خودش داوطلبانه درخواست

می‌کند که بیا از نهادهای زیر مجموعه‌ی من بازرسی کن، که ما می‌گوییم باز هم این درخواست، الزام‌آور نیست؛ اما نماینده‌ی

مجلس که تقاضا نمی‌کند بیا و از من بازرسی کن، بلکه می‌گوید برو از فلان نهاد و دستگاه اجرایی بازرسی کن.

نماینده چه کاره است که این تقاضا را بکند؟ ما می‌گوییم اینها با هم فرق دارند. اگر نمایندگان راست می‌گویند از سازمان

بازرسی تقاضا کنند که از مجلس بازرسی کند. چرا از جای دیگر خرج می‌کنند؟ مشککش این است.

آقای مدرسی یزدی - این تفاوت هست، ولی تأثیری در اینجا ندارد.

آقای اسماعیلی - نه، مثل این است که من از سازمان بازرسی کل کشور تقاضا کنم که برو مثلاً از فلان اداره بازرسی کن. من

چه کاره هستم که چنین تقاضایی بکنم؟ بحث بر سر این است.

آقای مدرسی یزدی - ولی تأثیری در مطلب ندارد. این تفاوت هست، ولی تأثیری در اینجا ندارد.

آقای اسماعیلی - چرا تأثیر ندارد؟

آقای مدرسی یزدی - چون هیچ کدام الزامی برای بازرسی سازمان به وجود نمی‌آورد.

آقای اسماعیلی - خب اگر این‌طور باشد شما اسم هر شهروندی را بنویس که پیشنهاد بازرسی بدهد.

آقای مدرسی یزدی - بله، از این جهت می‌گوییم که این اشکال نسبت به افراد فرقی نمی‌کند.

آقای اسماعیلی - این‌طور که نمی‌شود کشور را اداره کرد. نمی‌شود که هر کسی از هر طرف بیاید و یک تقاضایی بکند.

آقای مدرسی یزدی - پس بنابراین، [افراد پیشنهاد دهنده‌ی بازرسی] باید حذف شوند.

آقای اسماعیلی - حذف بشوند.

آقای ره‌پیک - یعنی اگر الزامی در بازرسی نباشد، اصلاً بازرسی

فوق‌العاده معنی ندارد.

آقای اسماعیلی - درست است.

آقای ره‌پیک - در بازرسی مستمر و عادی که هر کسی می‌تواند درخواست بدهد و شکایت کند که رسیدگی کنند.

آقای مدرسی یزدی - راهش این است که اقدام شود.

آقای ره‌پیک - این بند (ب) ماده (۲) مربوط به بازرسی فوق‌العاده است؛ یعنی می‌خواهد بگوید که درخواست این

افراد، «الزام» به بازرسی ایجاد می‌کند.

آقای هاشمی شاهرودی - مشخص است که مقصود، الزام است.

آقای مدرسی یزدی - باید الزام را بردارند.

آقای ره‌پیک - خب، آن اشکال کلی است.

آقای علیزاده - الزام را نسبت به دستگاه‌های غیر قوه‌ی قضائیه یعنی غیر از رئیس قوه‌ی قضائیه، باید حذف کنند.

آقای ره‌پیک - و «مقام معظم رهبری».

آقای هاشمی شاهرودی - بله، بقیه را باید حذف کنند.

آقای علیزاده - بله، ما می‌گوییم اگر این به معنای الزام باشد، اشکال دارد.

آقای مدرسی یزدی - بله، خوب است؛ بسیار خوب است.

آقای هاشمی شاهرودی - پس سه مورد می‌ماند؛ مقام معظم رهبری، دستور رئیس قوه‌ی قضائیه و نظر رئیس سازمان

بازرسی کل کشور که او هم نظارت، حقیقت است و بقیه باید حذف شود.

آقای علیزاده - بله، حالا اگر آقایان اشکال دیگری دارند، بفرمایند.

آقای ابراهیمیان - اگر یک وقت یک مشکلی پیش بیاید می‌توانند یک مقدار این فرمول را عوض کنند. مثلاً می‌توانند

بنویسند سازمان بازرسی می‌تواند به درخواست فلان و فلان هم بازرسی انجام دهد؛ آن‌وقت نماینده‌ی مجلس هم جزء این

دسته از افراد باشد.

آقای هاشمی شاهرودی - این موضوع را خودش در ذیل آورده است.

آقای مدرسی یزدی - واقعاً مصلحت نیست که هر نماینده‌ای بتواند درخواست بازرسی فوق‌العاده کند.

آقای علیزاده - نماینده را که قبلاً رأی گرفتیم و قرار شد از مصوبه حذف شود.

آقای مدرسی یزدی - نه، همه‌اش یکی شد آقای علیزاده.

آقای اسماعیلی - نه دیگر، ما رأی دادیم.

آقای رهپیک - حالا تنها چیزی که داریم این است که قانون قبلی آزمایشی بوده و حالا دائمی شده است.

آقای اسماعیلی - فرقی نمی‌کند. ما الآن نظیرمان را می‌گوییم؛ نظیرمان نسبت به گذشته عوض شده است.

آقای علیزاده - من این را تعدیل می‌کنم؛ اگر می‌خواهید ایراد مربوط به نماینده را جدا بگویید، راه دارد. راه آن این است که ما باید بگوییم درخواست بازرسی از سوی افراد دیگر، اگر مربوط به حیطه‌ی اختیاراتشان باشد و چنین درخواستی از سازمان بازرسی بکنند، و سازمان هم مجبور به پذیرش نباشد، اشکالی ندارد. مثلاً کمیسیون اصل (۹۰) مجلس یک حیطه‌ی اختیاراتی دارد، رئیس‌جمهور هم در مورد دستگاه‌های زیرمجموعه‌ی خودش، یک حیطه‌ی اختیاراتی دارد؛ اما نماینده‌ی مجلس چه اختیاراتی دارد که به سازمان بازرسی کل کشور بگوید بازرسی فوق‌العاده انجام بدهد؟ نماینده می‌تواند [طبق اصل (۸۸) قانون اساسی] در مجلس سؤال بکند.

آقای رهپیک - شما ایراد بگیرید که در قانون اساسی برای شخص نماینده چنین نظارتی پیش‌بینی نشده است.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، همین نظر تعدیلی را بنویسید، خوب است.

آقای شب‌زنده‌دار - اینکه نظارت نیست. نمایندگان فقط

درخواست بازرسی‌های فوق‌العاده می‌کنند و سازمان بازرسی کل کشور نظارت می‌کند

آقای هاشمی شاهرودی - خیلی خوب، می‌گوییم در حیطه‌ی اختیارات نمایندگان مجلس نیست.

آقای رهپیک - نماینده، چنین وظیفه‌ای ندارد.

آقای علیزاده - نماینده چنین اختیاری ندارد. رئیس‌جمهور می‌تواند بگوید که من نسبت به دستگاه زیرمجموعه‌ام درخواست بازرسی فوق‌العاده دارم؛ چون رئیس‌جمهور می‌خواهد نسبت به اقدامات زیرمجموعه‌ی خودش و وزیرش اطلاعات کسب کند، در این صورت به سازمان بازرسی کل کشور می‌گوید برو بازرسی کن.

آقای ابراهیمیان - رئیس‌جمهور خودش می‌تواند از دستگاه تحت مدیریتش بازرسی کند.

آقای علیزاده - از طریق یک دستگاه مطمئن درخواست بازرسی می‌کند تا جای حرفی باقی نگذارد. رئیس‌جمهور درخواست بازرسی می‌کند و سازمان بازرسی هم اگر قبول کرد، انجام می‌دهد؛ اما ملزم نیست.

آقای علیزاده - شما باید جداگانه رأی بدهید.

آقای مدرس‌ی یزدی - به غیر از نماینده، بقیه هم هستند. آنها با نماینده چه فرقی می‌کنند؟

آقای علیزاده - نماینده را قبلاً رأی دادیم و گفتیم که خلاف است.

آقای ابراهیمیان - خب نسبت به بقیه چه شد؟

آقای هاشمی شاهرودی - بقیه را هم رأی دادیم دیگر.

آقای علیزاده - در مورد بقیه هم گفتیم که اگر درخواست آنها به معنای الزام باشد، اشکال دارد.

آقای ابراهیمیان - آیا در مورد نماینده هم همین حرف را باید سازمان بازرسی کل کشور اجرا کند؟

آقای مدرس‌ی یزدی - آقای شب‌زنده‌دار هم می‌فرمایند یک چنین اشکالی به همه وارد است.

آقای شب‌زنده‌دار - ما همه را با هم رأی دادیم.

آقای هاشمی شاهرودی - همه را با هم رأی دادیم، همه‌اش یکی است. وقتی الزام رفع شد برای همه رفع می‌شود. نماینده هم یک فرد معمولی می‌شود.

آقای ابراهیمیان - بنده عرضم این است که همین موضوع در مورد بقیه مراجع در بند (ب) هم صادق است؛ یعنی این دوگانگی قابل توجیه نیست.

آقای رهپیک - نه، نماینده فرق می‌کند؛ نظارت‌های نماینده در قانون اساسی معلوم است: حق تحقیق و تفحص، استیضاح یا سؤال، نظارت‌هایی است که برای نمایندگان وجود دارد.

آقای علیزاده - بقیه‌ی نظارت‌ها هم برای مجلس است.

آقای رهپیک - بله، بقیه‌اش برای مجلس است و مجلس است که می‌تواند آن نظارت‌ها را انجام دهد.

آقای ابراهیمیان - کمیسیون اصل (۹۰) هم باید از این ماده حذف شود؛ چون این کمیسیون هم فقط می‌تواند در حیطه‌ی وظایف جمع‌آوری اطلاعات کند.

آقای رهپیک - نه، اصل نود (۹۰) قانون اساسی را ببینید، گفته است نظارت بر شکایت از دستگاه‌ها.

آقای علیزاده - کمیسیون اصل (۹۰) تا حدودی که در حیطه‌ی وظایف خودش است، می‌تواند نظارت کند، ولی خارج از وظایف خودش نمی‌تواند نظارت کند.

آقای رهپیک - منتها چطور این ماده قبلاً تصویب شده است؟! واقعاً این مصوبه، ایراد داشته است و بعضی ایرادها واقعاً بین است.

آقای علیزاده - حالا ایراد بگیرید؛ چه اشکالی دارد؟

نباشد، وزیر هم می‌تواند درخواست بازرسی از وزارتخانه‌ی خودش بکند.

آقای هاشمی شاهرودی - در اینجا دوتا اشکال وجود دارد؛ یکی اینکه آیا کسی که می‌خواهد نسبت به دستگاه خودش از بازرسی استفاده کند، می‌تواند از سازمان بازرسی درخواست بازرسی کند؟ اگر می‌تواند، از چه کسی می‌تواند درخواست کند؟ از رئیس قوه‌ی قضائیه؟ [اگر بگوییم از رئیس قوه‌ی قضائیه باید درخواست کند،] خوب است و اشکالی ندارد. یک بحث دیگر و اشکال دیگر هم این است که نماینده اصلاً مسئول [درخواست بازرسی] نیست.

آقای ره‌پیک - اصلاً نماینده نمی‌تواند درخواست بازرسی کند. **آقای هاشمی شاهرودی -** بله، چون نماینده که نمی‌خواهد نسبت به خودش بازرسی بخواهد، بلکه می‌خواهد نسبت به دیگران این کار انجام شود. پس درخواست نماینده‌ی مجلس از سازمان بازرسی، اشکال اضافی دارد. نماینده که حق نظارت بر قوه‌ی مجریه را ندارد بلکه این مجلس است که حق نظارت بر قوه‌ی مجریه را دارد. پس نماینده نمی‌تواند درخواست بازرسی کند؛ چون نظارت مربوط به خودش نیست. هر دو اشکال را ذکر کنید. همان‌طور که آقای سلیمی گفتند و حرف درستی هم است، راه حل این است که هر کسی درخواست بازرسی دارد، از طریق رئیس قوه‌ی قضائیه بخواهد.

آقای اسماعیلی - هر دو اشکال را رأی بگیرید.

آقای علیزاده - حدود نظارت نماینده معلوم است؛ پس اشکالمان را من باب وظایف نماینده بگیریم.

آقای ره‌پیک - بله، وظایف نماینده اصلاً شامل این مورد نمی‌شود.

آقای علیزاده - هر دو اشکال را ذکر کنیم. آقایانی که با پیشنهاد حضرت آیت‌الله شاهرودی موافق هستند، رأی بدهند. همه رأی دادند.

آقای هاشمی شاهرودی - اشکالات را بیاورید؛ متها در مورد نماینده دو اشکال بگیرید.

آقای علیزاده - در مورد بقیه‌ی [افراد از جمله رئیس جمهور، کمیسیون اصل (۹۰)، وزیر و...] می‌گوییم اگر الزام به بازرسی باشد اشکال دارد و باید درخواستشان را از طریق رئیس قوه‌ی قضائیه پیگیری کنند.

آقای ره‌پیک - خوب است.

منشی جلسه - این‌طور نوشتم: از آنجایی که در قانون اساسی

آقای سلیمی - رئیس قوه‌ی قضائیه رئیس سازمان بازرسی کل کشور را تعیین می‌کند، بعد همه‌ی دستگاه‌ها می‌خواهند به رئیس سازمان بازرسی دستور بازرسی بدهند! رئیس جمهور درخواست بازرسی بفرستد، نماینده‌ی مجلس درخواست بازرسی بفرستد، کمیسیون اصل (۹۰) قانون اساسی، درخواست بازرسی بفرستد، اینها همه‌اش تداخل قواست. ما باید جلوی این تداخل را بگیریم. ما باید بگوییم اینها [رئیس جمهور، نماینده‌ی مجلس و کمیسیون اصل (۹۰) قانون اساسی و...] اگر درخواست بازرسی دارند، درخواست‌هایشان را به رئیس قوه‌ی قضائیه بدهند و رئیس قوه‌ی قضائیه هر کجا مصلحت دانست به رئیس سازمان بازرسی دستور بازرسی بدهد؛ همان طوری که در اول بند (ب) ماده (۲) آمده است. یعنی همه‌ی اینها درخواست‌هایشان را به رئیس قوه‌ی قضائیه منعکس کنند و او در هر موردی تشخیص داد، دستور انجام بازرسی می‌دهد، نه اینکه اینها با وجود رئیس قوه‌ی قضائیه که بالای سر سازمان بازرسی است، به رئیس سازمان بازرسی که زیردست رئیس قوه‌ی قضائیه است، دستور بازرسی بدهد و خود رئیس قوه‌ی قضائیه اصلاً نتواند اعمال و رفتار او را کنترل کند. این کار باعث تداخل قوا می‌شود. وقتی می‌گوییم نماینده حق درخواست بازرسی‌های فوق‌العاده را ندارد، بقیه هم به همین صورت چنین حقی ندارند. اگر بقیه هم این حق را داشته باشند، تداخل در کار قواست. چرا رئیس‌جمهور باید به رئیس سازمان بازرسی دستور بازرسی بدهد؟ خودش برود و از زیرمجموعه‌های خودش بازرسی کند یا به رئیس قوه‌ی قضائیه بگوید تا رئیس قوه‌ی قضائیه به سازمان بازرسی کل کشور دستور انجام بازرسی بدهد.

آقای ره‌پیک - حالا این پیشنهاد را مجلس باید بپذیرد. همین الآن دستگاه‌های خاصی [در قوه‌ی مجریه وجود دارد که وظیفه‌ی نظارت را بر عهده دارند].

آقای مدرس‌یزدی - الآن اشکالی که می‌گیریم باید طوری مطرح کنیم که بعداً که یکی از اعضای شورای نگهبان به کمیسیون مجلس می‌رود، بتواند درستش کند. الآن ما در ایرادمان نباید تداخل را ایجاد کنیم که طرف نتواند موضوع را جمع و جورش کند.

آقای علیزاده - اصلاً می‌گوییم وظایف نماینده در قانون اساسی مشخص شده است.

آقای ره‌پیک - اگر انجام بازرسی برای سازمان بازرسی الزامی

می‌کردند. دستور نوعاً این بود که محاکم وظیفه ندارند به کمیسیون اصل (۹۰) قانون اساسی جواب بدهند. آنها می‌توانند از طریق قوه قضائیه خواسته‌هایشان را بخواهند و قوه قضائیه هم از محاکم سؤال می‌کنند و پاسخ آنها را می‌دهند و اگر بنا بشود مستقیم از محاکم سؤال کنند، اصلاً هیچ کس نمی‌تواند کار بکند و باید مرتب جواب اینها را بدهند.

آقای علیزاده - در اینجا چون ذکر شده است که سازمان بازرسی کل کشور زیر نظر رئیس قوه قضائیه است، [این ایراد، روشن‌تر است].

آقای هاشمی شاهرودی - و لذا در ماده (۱) اصلاحی همین مصوبه، کلمه «رئیس» را اضافه کردند.

منشی جلسه - «۴- در بند (ج): عبارت «وزارت امور اقتصادی و دارایی» حذف و عبارت «وزیر ذی‌ربط» جایگزین می‌شود و عبارت «اصول هشتاد و هشتم (۸۰) و نودم (۹۰)» به «اصل نودم (۹۰)» تغییر می‌یابد.»

آقای علیزاده - یعنی چه تغییری ایجاد شده است؟

آقای ره‌پیک - بحث جدیدی را ننوشته است.

آقای علیزاده - چرا؛ قبلاً ما ایراد گرفتیم.

آقای ره‌پیک - نه، چیز جدیدی را ننوشته است.

آقای علیزاده - چرا؛ نوشته است.

منشی جلسه - فقط گفته است که به جای اصول (۸۸) و (۹۰) قانون اساسی، اصل (۹۰) قانون اساسی بشود.

آقای علیزاده - می‌دانم، خوب باشد. ما در بند قبلی این را ایراد گرفتیم. الان چه تغییری داده‌اند؟

آقای ره‌پیک - نه، در آن بند قبلی [= بند (ب) ماده (۲)] در

برای شخص نماینده چنین نظارتی ذکر نگردیده، مغایر اصل (۵۷) قانون اساسی است.

آقای اسماعیلی - چنین «حق نظارت».

منشی جلسه - بله، چنین حق نظارتی.

آقای ابراهیمیان - در خصوص موارد دیگر هم اگر در حیطه اختیارات آنها باشد، در صورتی که معنای الزام داشته باشد، اشکال دارد.

آقای علیزاده - بله، آنها هم اگر درخواست بازرسی دارند باید از طریق رئیس قوه قضائیه درخواست کنند.

آقای اسماعیلی - اگر درخواستشان را مستقیم از سازمان بازرسی بخواهند، در صورتی که سازمان، ضامن انجام بازرسی نباشد، اشکالی دارد؟

آقای سلیمی - تداخل قواست.

آقای مدرسی یزدی - واقعاً پذیرش آن، مشکل است.

آقای هاشمی شاهرودی - قاعده‌اش این است که درخواستشان را به رئیس قوه قضائیه بدهند.

آقای علیزاده - بله، چون سازمان بازرسی زیر نظر رئیس قوه قضائیه است.

آقای سلیمی - با اصل تفکیک قوا، مغایرت دارد.

آقای علیزاده - چون در جهت [نظارت و بازرسی] است، اگر درخواستشان را به رئیس قوه قضائیه بدهند و رئیس قوه قضائیه به سازمان بازرسی بگوید، این سازمان، بازرسی را انجام می‌دهد.^۱

منشی جلسه - حاج‌آقای شب‌زنده‌دار، حضرت عالی فرمودید که آن حق نظارت، غلط است؟

آقای سلیمی - من معذرت می‌خواهم. در گذشته، هم در زمان حضرت آقای یزدی و هم زمان آقای شاهرودی، اعضای کمیسیون اصل (۹۰) قانون اساسی با محاکم دادگستری مکاتبه

۲. بند (ج) ماده (۲) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ (اصلاحی ۱۳۷۵/۵/۷) مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲- وظایف سازمان به شرح زیر می‌باشد:

الف- ...

ج- اعلام موارد تخلف و نارسایی‌ها و سوء جریانات اداری و مالی در خصوص وزارتخانه‌ها و نهادهای انقلاب اسلامی و بنیادها به رئیس جمهور و در خصوص مؤسسات و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت به وزیر ذی‌ربط و در مورد شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به وزیر کشور و در خصوص مؤسسات غیردولتی کمک‌گیر از دولت به وزارت امور اقتصادی و دارایی و در خصوص سوء جریانات اداری و مالی مراجع قضایی و واحدهای تابعه دادگستری به رئیس قوه قضائیه و در موارد ارجاعی کمیسیون اصول (۸۸) و (۹۰) قانون اساسی نتیجه بازرسی به آن کمیسیون اعلام خواهد شد.

د- ...

۱. بند (۲) نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۹۳/۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی: «۲- در بند (ب) ماده (۲) اصلاحی موضوع بند (۳) ماده (۲)، انجام بازرسی‌های فوق‌العاده به درخواست نماینده مجلس، مغایر اصل (۵۷) قانون اساسی و اصول مربوط به وظایف و اختیارات نماینده شناخته شد. همچنین در خصوص رئیس جمهور و کمیسیون اصل نودم (۹۰) قانون اساسی، حتی در مواردی که درخواست، مربوط به حیطه اختیارات آنها باشد، در صورتی که به معنای الزام سازمان بازرسی به انجام بازرسی باشد، اشکال دارد و این درخواست با این وصف باید از طریق رئیس قوه قضائیه و حسب دستور ایشان صورت پذیرد.»

آقای علیزاده - [در مصوبه‌ی سال ۱۳۸۶ هم مثل مصوبه‌ی فعلی] در ادامه‌ی بند (۴) گفته بودند: «و عبارت اصول هشتاد و هشت (۸۸) و نود (۹۰)» به «اصل نود (۹۰)» تغییر می‌یابد. در مصوبه‌ی سال ۸۶، بعد از این عبارت هم گفته بودند: «عبارت «سازمان بازرسی کل کشور موظف است فهرست و نتیجه گزارش‌های خود را به صورت ماهیانه به مجلس شورای اسلامی ارسال نماید» به انتهای بند اضافه گردد.» ما در آن زمان در نظرمان به مجلس گفتیم: موظف شدن سازمان به ارسال گزارش به مجلس، اشکال دارد.

آقای ابراهیمیان - خب الان تغییرش داده‌اند.

آقای علیزاده - چه تغییری داده‌اند؟

آقای هاشمی شاهرودی - در آن مصوبه، موضوع را فقط به کمیسیون اصل (۹۰) منحصر کرده و شما هم چون وظیفه‌ی کمیسیون اصل (۹۰) در قانون اساسی نظارت است، دیگر اشکال نگرفته‌اید.

آقای علیزاده - مگر می‌شود به دستگاه تحت امر قوه‌ی قضائیه بگویید شما به مجلس گزارش بده؟!

آقای هاشمی شاهرودی - به چه مناسبت؟

آقای مدرسی یزدی - جایی که الزام را قبول کردند، دیگر قبولش معنا ندارد، ولی بعد از اینکه قبول کردند، خب دیگر طبیعی است.

آقای علیزاده - فرض کنید بازرسی انجام شد ولی رئیس قوه‌ی قضائیه اصلاً نمی‌خواهد گزارش بازرسی را به مجلس بفرستد.

آقای ابراهیمیان - اگر رئیس قوه‌ی قضائیه، گزارشش را برای مجلس فرستاد، اشکال دارد؟

آقای هاشمی شاهرودی - نخیر، در این صورت هم الزام ندارد.

آقای علیزاده - سازمان بازرسی الزامی به ارسال گزارش به مجلس ندارد.

آقای هاشمی شاهرودی - فرضاً اگر بگوییم گزارش بازرسی را باید به مجلس بفرستد، ممکن است ارسال این گزارش مفسده‌ای داشته باشد که به همین دلیل سازمان نمی‌خواهد این گزارش را برای مجلس بفرستد.

آقای علیزاده - سازمان بازرسی الزامی به ارسال گزارش به مجلس ندارد. این اشکال دارد.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، الزام ندارد.

آقای علیزاده - ارسال گزارش و مواردی از این قبیل، تحت نظر رئیس قوه‌ی قضائیه است. اینها می‌توانند درخواست ارسال

متن ماده، اصول (۸۸) و (۹۰) قانون اساسی بود که در این مصوبه‌ی اصلاحی، اصل (۸۸) قانون اساسی را حذف کرده بودند و اصل (۹۰) قانون اساسی باقی مانده بود و عبارت «یا نماینده» هم اضافه شده بود.

آقای علیزاده - خب اضافه شدن نماینده هم اشکال دارد.

آقای ره‌پیک - آن را که در بند قبلی اشکال گرفتیم.

منشی جلسه - در بند (۴)، نماینده اضافه نشده است.

آقای هاشمی شاهرودی - در بند (۴)، فقط کمیسیون اصل (۹۰) اضافه شده است. بقیه‌اش اشکال ندارد.

منشی جلسه - آقای دکتر [ره‌پیک]، آن که شما فرمودید بند (۳) است. بند (۴) فقط گفته اصول (۸۸) و (۹۰) قانون اساسی به اصل (۹۰) قانون اساسی تغییر می‌یابد.

آقای مدرسی یزدی - متن ماده را درست اصلاح کرده‌اند. در این اصلاحیه، اصل (۹۰) قانون اساسی را اضافه نکرده‌اند، بلکه اصل (۸۸) قانون اساسی را از متن ماده حذف کرده‌اند.

آقای ره‌پیک - من هم دارم می‌گویم اصل (۸۸) قانون اساسی را حذف کرده‌اند.

منشی جلسه - بله، می‌گویم موضوع «نماینده» در بند (۴) نیست.

آقای علیزاده - ما قبلاً در آن قانون سابق [= طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰ و اصلاحیه آن مصوب ۱۳۷۵، مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۳ مجلس شورای اسلامی] به این مصوبه ایراد گرفتیم؛ بعداً چه طوری این اشکال را اصلاح کرده‌اند؟

آقای هاشمی شاهرودی - کدام قانون؟

آقای ره‌پیک - چه ایرادی گرفتیم؟

آقای علیزاده - قبلاً [در نظر شماره ۸۶/۳۰/۲۵۱۰۶ مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۴ شورای نگهبان] گفتیم که «قسمت اخیر بند (۴) ماده (۲) در خصوص موظف شدن سازمان و ارسال گزارش به مجلس، مغایر اصول (۵۷) و (۱۵۶) قانون اساسی است.» آن زمان این ایراد را چطور اصلاح کرده‌اند؟

آقای هاشمی شاهرودی - شاید به مجمع تشخیص مصلحت نظام برده‌اند [و آنجا تأیید کرده باشند].

آقای ره‌پیک - بند (۴) این مصوبه گفته است: «در بند (ج): عبارت «وزارت امور اقتصادی و دارایی» حذف و عبارت «وزیر ذی‌ربط» جایگزین می‌شود.»

منشی جلسه - خب، این بند ادامه دارد.

گزارش بازرسی را به رئیس قوه‌ی قضائیه بدهند، رئیس قوه‌ی قضائیه اگر صلاح دانست دستور ارسال گزارش را می‌دهد.

آقای ابراهیمیان - اگر رسیدگی به بعضی از آن تخلفات، منوط به این بوده که گزارش سازمان بازرسی برسد ...

آقای هاشمی شاهرودی - کمیسیون اصل (۹۰) قانون اساسی که اصلاً دستگاه نیست.

آقای ابراهیمیان - در مورد وزارتخانه‌ها هم هست.

آقای هاشمی شاهرودی - نه، نسبت به وزارتخانه‌ها اشکالی نداریم.

آقای علیزاده - در مورد وزارتخانه‌ها گزارش بازرسی را می‌فرستند تا اجرا کنند؛ اما در مورد کمیسیون اصل (۹۰)، گزارش را نمی‌فرستند تا اجرا کنند.

آقای سلیمی - بر اساس اشکالی که به بند (ب) گرفتیم، به بند (ج) هم همان اشکال وارد است؛ چون در بند (ب) ما قبول نکردیم که اینها مستقیماً از بازرسی بتوانند درخواست بازرسی کنند، در بند (ج) هم می‌گوییم سازمان بازرسی چنین وظیفه‌ای [برای ارسال گزارش] ندارد. آن اشکال اینجا هم هست.

آقای هاشمی شاهرودی - این اشکال در خصوص ارسال گزارش به کمیسیون اصل (۹۰) وجود دارد. اما در خصوص رئیس جمهور و دیگر دستگاه‌ها، این اشکال وجود ندارد؛ چون سازمان بازرسی، وقوع تخلف را به آنها ابلاغ می‌کند. این تخلفات را که سازمان می‌تواند به دستگاه‌ها ابلاغ کند و از این جهت، این ماده اشکالی ندارد.

آقای علیزاده - بله، یا سازمان بازرسی پس از بازرسی به دستگاه اجرایی می‌گوید این کار را اجرا کن؛ این که اشکالی ندارد. اما در مورد ارسال گزارش بازرسی به کمیسیون اصل (۹۰)، ما داریم این گزارش را می‌فرستیم که او برود اعلام کند.

آقای سلیمی - علی ای حال، اگر بناست که اینها بروند و از طریق رئیس قوه‌ی قضائیه انجام بازرسی را درخواست کنند، در اینجا هم باید از همان طریق، گزارش بازرسی را از سازمان بگیرند. لذا بر اساس آن اشکالی که به بند قبلی گرفتیم، به این بند هم همان اشکال وارد است.

آقای علیزاده - بگوییم الزام به ارسال گزارش به کمیسیون اصل (۹۰) اشکال دارد.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، اشکال دارد.

آقای علیزاده - اگر قبول دارید، رأی بدهید.

آقای هاشمی شاهرودی - نسبت به کمیسیون اصل (۹۰)، ایراد ما درست است.

آقای سلیمی - هم قبولش اشکال داشت، هم جوابش اشکال دارد.
آقای یزدی - با این اشکال، ایراد فقط به کمیسیون اصل (۹۰) منحصر می‌شود.

آقای علیزاده - ارسال گزارش بازرسی به بقیه‌ی دستگاه‌ها را به این جهت می‌گوییم اشکال ندارد که با آن گزارش، به آن دستگاه‌ها می‌گویند که فلان جا تخلف شده است [و جلوی آن را بگیرید یا فلان کار را انجام دهید].

آقای هاشمی شاهرودی - بله، آن درست است؛ آن وظیفه‌ی خودش است؛ آن وظیفه‌ی سازمان است [که موارد تخلف را به دستگاه‌ها بگوید تا ایراد را برطرف کنند].

آقای علیزاده - پس ما نسبت به ارسال گزارش بازرسی به کمیسیون اصل (۹۰) اشکال داریم. آقایانی که این اشکال را قبول دارند، رأی بدهند. ۸ نفر رأی دادند.

منشی جلسه - الزام ارسال گزارش به کمیسیون اصل (۹۰)، مغایر کدام اصل می‌شود؟

آقای علیزاده - اصل تفکیک قوا و اصل (۱۷۴) قانون اساسی.

آقای اسماعیلی - در ضمن اینکه ممکن است موضوع بازرسی، مسئله‌ای امنیتی باشد.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، ممکن است جرم باشد و اصلاً افشای جرم ممنوع است.

آقای ابراهیمیان - اگر شکایتی از طرز کار خود قوه‌ی مجریه یا قوه‌ی قضائیه شده باشد، در اینجا باید حتماً نتیجه‌ی رسیدگی و بازرسی را به کمیسیون اصل (۹۰) اعلام کنند.

آقای علیزاده - چه کسی باید اعلام بکند؟ کمیسیون اصل (۹۰) خودش برود و موضوع را بررسی کند؛ نمی‌تواند سازمان بازرسی کل کشور را به بازرسی و ارائه‌ی گزارش بازرسی الزام کند.

آقای ابراهیمیان - حالا در خصوص انجام بازرسی که گفتیم سازمان بازرسی در صورت دستور رئیس قوه‌ی قضائیه انجام دهد.

آقای هاشمی شاهرودی - گفتیم که انجام بازرسی به درخواست کمیسیون اصل (۹۰) برای سازمان بازرسی الزامی نیست دیگر. همان‌طور که اصل درخواست بازرسی، الزامی نیست، ارسال گزارش بازرسی هم الزامی نیست دیگر. الزامی نیست؛ هر دو یکی است.

آقای علیزاده - کمیسیون اصل (۹۰)، باید درخواست ارسال گزارش بازرسی را به رئیس قوه‌ی قضائیه بدهد.

آقای ره‌پیک - نه، راهش این است که بگویید آن موقع چون قانون به صورت آزمایشی و بنا به ضرورت تصویب شده، ما

قبول کردیم، اما الآن که این قانون دائمی شده است، چنین ضرورتی وجود ندارد.

آقای علیزاده - ما می‌گوییم تازه متوجه این ایراد شده‌ایم.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، اعتراف به خطا، خودش یک درجه از علم است.^۱

منشی جلسه - «۵- بند (د) به شرح زیر اصلاح می‌شود:

د- در مواردی که گزارش بازرسی متضمن اعلام وقوع جرمی است، چنانچه جرم دارای حیثیت عمومی باشد، رئیس سازمان یا مقامات مأذون از طرف وی یک نسخه از گزارش را با دلایل و مدارک مربوط برای تعقیب و مجازات مرتکب به مرجع صالح قضایی ارسال و موضوع را تا حصول نتیجه نهایی پیگیری نمایند و در مورد تخلفات اداری، انضباطی و انتظامی مستقیماً مراتب را به مراجع ذی‌ربط منعکس نموده و پیگیری لازم را به عمل آورند. مراجع رسیدگی‌کننده مکلفند وقت رسیدگی و جهت حضور را به اطلاع سازمان بازرسی کل کشور برسانند.»

آقای علیزاده - بند (د) اضافه شده است؟

آقای رهپیک - نه، بند (د) هیچ تغییری نکرده است [و مفادش همان مفاد قانون سال ۱۳۸۷ است].

آقای سلیمی - تبصره‌اش اضافه شده است.

آقای رهپیک - بله، در بند (۶) گفته است «متن زیر به عنوان تبصره (۱) به بند (د) الحاق و تبصره قبلی به تبصره (۲) تبدیل می‌شود.»

آقای علیزاده - این بند (د) را قبلاً [در مصوبه‌ی سال ۱۳۸۷] نیآورده بودند.

آقای رهپیک - چرا؛ بند (د) در همان قانون سال ۱۳۸۷ بوده است.

آقای علیزاده - کجاست؟

آقای رهپیک - در آن جدول تطبیقی مشخص شده است. این بند، عیناً در آن مصوبه هم بوده است. اصلاً عبارتش هم همین بوده که «بند (د) به شرح زیر اصلاح می‌گردد.» بند (د) در قانون سال ۱۳۸۷ همین بوده است.

آقای هاشمی شاهرودی - «امور مربوط به مسائل دادگاه‌های اداری» را اضافه کرده‌اند.

آقای علیزاده - این بند را یک بار دیگر بخوانید.

آقای هاشمی شاهرودی - بند اصلی [در قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰ (اصلاحی ۱۳۷۵)] این بوده است: «د- در صورتی که گزارش بازرسی حاکی از سوء جریان مالی یا اداری باشد، رئیس سازمان یک نسخه از آن را با دلایل و مدارک برای تعقیب و مجازات مرتکب مستقیماً به مرجع قضایی صالح و مراجع اداری و انضباطی مربوطه منعکس و تا حصول نتیجه نهایی پیگیری خواهد کرد. در تمام موارد فوق‌الذکر، رئیس سازمان، تصویر گزارش بازرسی را جهت استحضار و پیگیری برای رئیس قوه قضائیه ارسال خواهد نمود.»

آقای علیزاده - پس مصوبه‌ی اولیه‌ی این بند، چه می‌شود؟

آقای رهپیک - این همان مصوبه‌ی اولی است. بعد این مصوبه، در سال ۱۳۸۷ اصلاح شد.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، در سال ۱۳۸۷ این بند، اصلاح شد؛ اصلاحیه‌ی آن هم همین است که الآن خواندند.

آقای رهپیک - بله، اصلاحیه‌ی امروز هم همان اصلاحیه‌ی سال ۱۳۸۷ است.

آقای هاشمی شاهرودی - ایشان فرق همین دو تا را می‌خواهند ببینند. فقط یک چیزی در قانون قبلی بوده است که در این مصوبه‌ی اصلاحی نیآورده‌اند: «در تمام موارد فوق‌الذکر، رئیس سازمان، تصویر گزارش را جهت استحضار و پیگیری برای رئیس قوه قضائیه ارسال خواهد نمود.» این را در این بند نیآورده‌اند و حذف کرده‌اند. چرا حذف کرده‌اند؟

آقای رهپیک - این احکام را جابه‌جا کرده‌اند.

آقای هاشمی شاهرودی - به جای دیگری برده‌اند؟

آقای رهپیک - بله، ذیلش هم گفته است که تبصره‌ی قبلی به تبصره (۲) تبدیل می‌شود: «متن زیر به عنوان تبصره (۱) به بند (د) الحاق و تبصره قبلی به تبصره (۲) تبدیل می‌شود.» اینها جابه‌جا شده‌اند. تبصره‌ی قبلی را به عنوان تبصره (۲) باقی گذاشته و این متن را هم به عنوان تبصره (۱) اضافه کرده است.

آقای علیزاده - بعدی را بخوانید.

منشی جلسه - «۶- متن زیر به عنوان تبصره ...»

آقای علیزاده - ذیل همین بند (د)، تبصره دارد.

آقای رهپیک - نه دیگر.

آقای علیزاده - اینجا باید یک تبصره بیاورد.

آقای ابراهیمیان - ماده (۶) گفته که این تبصره [به عنوان تبصره (۱) به بند (د) الحاق و تبصره‌ی قبلی به تبصره (۲) تبدیل

می‌شود].

۱. بند (۳) نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۹۳/۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی: «۳- در بند (ج) ماده (۲) اصلاحی موضوع بند (۴) ماده (۲)، الزام ارسال گزارش به کمیسیون اصل نودم (۹۰) قانون اساسی، مغایر اصول (۵۷) و (۱۷۴) قانون اساسی شناخته شد.»

نسبت به رئیس قوه قضائیه داده که این خلاف قانون است. این خلاف قانون اساسی است. چون یک استقلالی به دستگاه، جدای از رئیس قوه قضائیه داده است.

آقای علیزاده - حذف آن قسمت از ماده، نظارت و زیر نظر رئیس قوه قضائیه بودن را از بین می برد.

آقای ابراهیمیان - نه، خب الان سازمان بازرسی آن گزارش را چه کار می کند؟

آقای هاشمی شاهرودی - نه، الان گفته است که سازمان بازرسی گزارش بازرسی را به دستگاه می دهد. الان همه گزارش ها طوری شده که گفته است یا باید آن را به دستگاه مربوطه یا دیوان عدالت اداری و امثالهم بدهد.

آقای علیزاده - به رئیس قوه قضائیه نمی دهد.

آقای ابراهیمیان - خب، من حرفم این است که از مفهوم زیر نظر بودن، تبعیت و سلسله مراتب برداشت می شود.

آقای علیزاده - آخر این قسمت را در قانون حذف کرده اند و وقتی حذف کردند به معنای این است که دیگر گزارش های سازمان بازرسی را برای رئیس قوه قضائیه نمی فرستند.

آقای ابراهیمیان - ضرورتی ندارد [که موضوع ارسال گزارش های بازرسی به رئیس قوه قضائیه در اینجا تصریح شود].

آقای علیزاده - چرا؛ ضرورت دارد. وقتی قانون گذار در مقام بیان بوده و چیزی را حذف می کند، یعنی دیگر نباید بفرستد.

آقای ابراهیمیان - نه، می دانید چرا؟

آقای هاشمی شاهرودی - عملاً هم همین است، دیگر این گزارش ها را برای رئیس قوه قضائیه نمی فرستند.

آقای ابراهیمیان - نه، اینکه عملاً گزارش های بازرسی را نمی فرستند، شاید آن اولی اشکال داشته و اشکال این بوده است که ما در ساختار داخلی سلسله مراتب اداری باید می گفتیم که سازمان بازرسی چه کار باید بکند و چه کار نباید نکند. ممکن است رئیس قوه قضائیه به سازمان بازرسی بگوید نیازی نیست که گزارش های سازمان را به من بدهید؛ خودتان مستقل این کارها را انجام بدهید.

آقای علیزاده - رئیس قوه قضائیه نمی تواند چنین چیزی بگوید، چون قانون اساسی [این وظیفه را به عهده ای او گذاشته است].

آقای ابراهیمیان - ولی قانون به سازمان بازرسی می گوید که تو باید گزارش هایت را به رئیس قوه قضائیه بدهی.

آقای علیزاده - [قانون عادی] نمی تواند چنین چیزی را بگوید.

آقای رهپیک - نه، این محتوای جدید نیست، بلکه جابه جا کرده است.

آقای ابراهیمیان - یعنی تبصره (۱) الحاق می شود و تبصره ی قبلی، به تبصره ی (۲) تبدیل می شود.

آقای علیزاده - همین بند (د) خیلی تبصره دارد.

آقای علیزاده - «تبصره ۱- در مورد جرائم منتهی به ورود خسارت به اموال دولتی و حقوق عمومی و تضییع آنها...» در جدول آورده اید.

آقای سلیمی - بله، آمده است. همان قسمت را یک بار بخوانید. **منشی جلسه** - «۶- متن زیر به عنوان تبصره (۱) به بند (د) الحاق و تبصره قبلی به تبصره (۲) تبدیل می شود.

تبصره ۱- در مورد جرائم منتهی به ورود خسارت به اموال دولتی و حقوق عمومی و تضییع آنها دادستان ضمن تعقیب کیفری متهم یا متهمان در دادگاه صالح در صورت احراز ورود خسارت و ضرر و زیان، رأساً جبران آن را بدون پرداخت هزینه دادرسی از دادگاه درخواست می نماید. دستگاه های ذی ربط موظف به همکاری با دادستان در جمع آوری دلایل و مدارک و پیگیری موضوع می باشند.»

آقای هاشمی شاهرودی - بالاخره از آن قانون اصلی، چیزی حذف شده است یا نه؟

آقای رهپیک - نه حاج آقا، حذف نشده است.

آقای هاشمی شاهرودی - پس عبارت «در تمام موارد فوق الذکر، رئیس سازمان تصویر گزارش فلان را به استحضار رئیس ...» را کجا برده اند؟ چرا حذف کرده اند؟

آقای رهپیک - آن را که اصلاح کردند.

آقای هاشمی شاهرودی - نه، آن عبارت در تبصره نیست؛ آن عبارت در ذیل ماده ی قبل بوده است و تبصره مربوط به دیوان عدالت اداری است.

آقای رهپیک - اصل آن بند، اصلاح شد.

آقای هاشمی شاهرودی - اما آن عبارت داخلش نیامد.

آقای رهپیک - آن عبارت را برداشتند، ولی تبصره اش اصلاح شد و باقی ماند.

آقای هاشمی شاهرودی - چرا برداشتند؟

آقای رهپیک - به دلیل اینکه اصلاح شد. می خواسته اند تصویر گزارش را به رئیس قوه قضائیه ندهد.

آقای هاشمی شاهرودی - باید بدهد، چون رئیس [و مافوق] اوست و طبق قانون، سازمان بازرسی تحت نظر رئیس قوه قضائیه است. الان این عبارت، یک استقلالی به سازمان بازرسی

کردیم، آیا باید بگوییم چون رئیس قوه قضائیه باید به او تفویض کند، اشکال دارد؟ نه، این طور نیست. برای سازمانها، یک نوع استقلال اداری لحاظ شده است.

آقای هاشمی شاهرودی - [این نحو استقلال اداری را] قانون عادی درست کرده است؛ اما قانون اساسی گفته است که سازمان بازرسی کل کشور زیر نظر رئیس قوه قضائیه است و وقتی قانون اساسی این را گفته، دیگر نمی‌شود [در قانون عادی] با آن کاری کرد.

آقای مدرس یزدی - ولی به این معنا نیست که خود سازمان بازرسی نتواند کاری بکند؛ منتهای مراتب، اگر رئیس قوه قضائیه گزارش‌های سازمان را خواست، باید به او بدهد.

آقای ابراهیمیان - حالا من می‌خواهم بگویم با این حذف، ما با یک ماده‌ای مواجه هستیم که باید بگوییم ظهور آن چیست؛ ظهور این ماده، اختیار رئیس قوه قضائیه را سلب نمی‌کند؛ رئیس قوه قضائیه می‌تواند به سازمان بازرسی دستور بدهد که همه‌ی گزارش‌های بازرسی را اول به او بدهند.

آقای رهپیک - من عرض کردم که با این حذف، مستقلاً خود سازمان بازرسی می‌تواند گزارش بدهد؛ چون در اصلاحیه گفته است که موضوع رئیس قوه قضائیه از این ماده حذف شد.

آقای هاشمی شاهرودی - خیلی خب، این خودش یک نوع محدود کردن اختیارات رئیس قوه قضائیه است. یعنی حتی اگر رئیس قوه قضائیه نخواهد گزارش سازمان اعلام شود، [سازمان بازرسی خودش می‌تواند گزارش بدهد].

آقای رهپیک - این معنایش این است که رئیس قوه قضائیه به طریق دیگر نمی‌تواند به سازمان چیزی بگوید؟

آقای هاشمی شاهرودی - بله، معنایش همین است که سازمان بازرسی کل کشور مستقلاً این حق را دارد.

آقای رهپیک - نه، معنایش این نیست.

آقای جنتی - حالا حذف این عبارت، معنایش حتماً حذف این اختیار است؟

آقای هاشمی شاهرودی - خب این عبارت را حذف کرده‌اند؛ دیگر این عبارت را در این ماده نیآورده‌اند.

آقای رهپیک - نه.

آقای هاشمی شاهرودی - این قسمت عبارت «تمام موارد فوق‌الذکر» را ببینید. این جمله، سه سطر بوده است و ضمن ماده هم بوده است نه تبصره. در این عبارت گفته بود که «در تمام موارد فوق‌الذکر رئیس سازمان، تصویر گزارش بازرسی را

آقای ابراهیمیان - چرا دیگر.

آقای علیزاده - قانون اساسی، سازمان بازرسی را زیر نظر رئیس قوه قضائیه گذاشته است.

آقای ابراهیمیان - نه، زیر نظر بودن بدین معنا است که رئیس قوه قضائیه نظارت می‌کند و رئیس سازمان بازرسی کل کشور را تعیین می‌کند و بقیه‌ی کارها را به خود او واگذار می‌کند تا انجام بدهد. آیا رئیس قوه قضائیه نمی‌تواند چنین حرفی بزند؟

آقای مدرس یزدی - حتماً ارسال گزارش بازرسی به رئیس قوه قضائیه مورد نیاز نبوده است که آن را حذف کرده‌اند.

آقای ابراهیمیان - بله، نیاز نبوده است. خود عموماًتی که الآن وجود دارد، این اختیار را می‌دهد که رئیس قوه قضائیه به سازمان بازرسی دستور بدهد که گزارش‌ها را برایش بفرستند.

آقای علیزاده - وقتی این عبارت را از قانون، حذف کردید معنایش این است که سازمان بازرسی دیگر گزارش‌های سازمان را برای رئیس قوه قضائیه نفرستد و رئیس قوه هم نمی‌تواند به سازمان بازرسی بگوید بفرست.

آقای هاشمی شاهرودی - فرضاً که رئیس قوه قضائیه بتواند چنین اختیاری به سازمان بازرسی بدهد؛ ولی وقتی چنین وظیفه‌ای را در قانون حذف کردید، یعنی سازمان بازرسی کل کشور با اینکه شأناً نمی‌تواند بدون تفویض رئیس قوه قضائیه گزارش بازرسی را اعلام کند، اما می‌تواند این کار را انجام دهد.

آقای ابراهیمیان - منظورتان ارسال گزارش بازرسی است؟

آقای هاشمی شاهرودی - ارسال گزارش و پیگیری آن؛ پیگیری هم در آن هست. اگر هر آینه این را حذف کردید معنایش این است که سازمان بازرسی کل کشور خودش مستقلاً این حق را دارد.

آقای ابراهیمیان - که اعلام کند.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، گزارش سازمان را اعلام کند بدون اینکه موافقت رئیس قوه قضائیه را اخذ کرده باشد.

آقای ابراهیمیان - این از آثار «سازمان» بودن سازمان بازرسی کل کشور است.

آقای هاشمی شاهرودی - سازمانی که زیر نظر رئیس قوه قضائیه است، معنایش این است که باید با او هماهنگ شود و بعد هم آن صلاحیت از سوی رئیس قوه قضائیه، به آن سازمان تفویض شود.

آقای ابراهیمیان - مثلاً در مورد عموماًتی که مربوط به سازمان ثبت است، اگر تکالیفی را در قانون متوجه رئیس سازمان ثبت

حذفی در کار نیست. عنایت می‌فرمایید چه می‌خواهم بگویم؟ در این مصوبه‌ی سومی، حذفی نسبت به مصوبه‌ی دومی صورت نگرفته که ما می‌خواهیم دائمی‌اش کنیم؛ یعنی در این مصوبه‌ی فعلی که حذفی اتفاق نیفتاده است.

آقای هاشمی شاهرودی - قانون‌گذار با این مصوبه می‌خواهد آن حذف، دائمی بشود؛ اما ما می‌گوییم آن حذف نباید دائمی بشود.

آقای ابراهیمیان - این دیگر درست نیست.

آقای هاشمی شاهرودی - آن حذف، موقت بوده است؛ اما حالا این حذف می‌خواهد دائمی شود. از این نظر می‌شود به این مصوبه، اشکال وارد کرد.

آقای رهپیک - ولی با این حذف واقعاً از رئیس قوه‌ی قضائیه سلب اختیار نمی‌شود. یعنی الآن رئیس قوه قضائیه می‌تواند به سازمان بازرسی بگوید که همه‌ی گزارش‌های بازرسی را به من بدهید؛ چه اشکالی دارد؟ معنای حذف این عبارت، این نیست که رئیس قوه‌ی قضائیه دیگر اختیاری نسبت به این سازمان ندارد.

آقای هاشمی شاهرودی - یعنی رئیس قوه‌ی قضائیه باید بخواهد تا آن گزارش‌ها را به او بدهند.

آقای رهپیک - خب، اگر رئیس قوه‌ی قضائیه خواست، سازمان بازرسی گزارش‌ها را بدهد و اگر نخواست، ندهد؛ چه اشکالی دارد؟ **آقای هاشمی شاهرودی -** نه.

آقای رهپیک - این [حذف]، معنایش این نیست که رئیس قوه‌ی قضائیه دیگر نسبت به سازمان بازرسی، اختیار ندارد. این معنایش این است که لازم نیست که سازمان بازرسی همه‌ی گزارش‌ها را برای رئیس قوه‌ی قضائیه بفرستد؛ اما حالا چون رئیس سازمان بازرسی کل کشور زیر نظر رئیس قوه‌ی قضائیه است اگر رئیس قوه‌ی قضائیه بگوید اصلاً همه‌ی گزارش‌های سازمان را باید به من بدهید، خب باید به او بدهند.

آقای سلیمی - سازمان بازرسی هم این کار را انجام نمی‌دهد؛ می‌گوید قانون گفته است که گزارش‌ها را مستقیماً به فلان دستگاه بده.

آقای رهپیک - سازمان بازرسی نمی‌تواند چنین چیزی را بگوید؛ چون زیر نظر رئیس قوه‌ی قضائیه است.

آقای سلیمی - قانون قبلاً گفته بود که باید این گزارش‌ها را به رئیس قوه‌ی قضائیه بدهند؛ نگفته است؟

آقای علیزاده - بله، در آن قانون اصلی [= قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰ (اصلاحی ۱۳۷۵)] بوده است.

آقای رهپیک - در قانون آزمایشی [مصوب سال ۱۳۸۷] حذف شده است.

جهت استحضار و پیگیری برای رئیس قوه قضائیه ارسال ...»، الآن این عبارت را از این ماده حذف کرده‌اند.

آقای ابراهیمیان - ارسال گزارش در اینجا، فقط برای استحضار رئیس قوه‌ی قضائیه بوده است.

آقای هاشمی شاهرودی - استحضار و پیگیری.

آقای مدرسی یزدی - اینجا را ابهام بگیرید، چه عیبی دارد. اگر حذف این عبارت، احتراز بوده از اینکه خود سازمان این کار را بکند [= مستقلاً گزارش‌های بازرسی را اعلام کند] و اختیارش را از رئیس قوه‌ی قضائیه بگیرد، [اشکال دارد].

آقای ابراهیمیان - اصل ارجاع گزارش بازرسی به مرجع قضایی [بدون نیاز به اطلاع و اذن رئیس قوه‌ی قضائیه] را که شما در قانون قبلی هم پذیرفتید. شما در قانون قبلی قبول کردید که سازمان بازرسی بدون اطلاع رئیس قوه‌ی قضائیه هم بتواند گزارش بازرسی را به مرجع قضایی بدهد.

آقای هاشمی شاهرودی - ما به این موضوع اشکالی وارد نمی‌کنیم.

آقای مدرسی یزدی - نه، موضوع، اشکال دیگری است. اشکال از این نظر است که رئیس قوه‌ی قضائیه [نسبت به سازمان بازرسی و گزارش‌های آن] بیگانه باشد. ما از مجلس پرسیم که آیا مقصودتان این است یا نه؟

آقای هاشمی شاهرودی - این معنایش این است دیگر. این ماده، یعنی اینکه سازمان بازرسی می‌تواند گزارش بازرسی‌اش را به رئیس قوه‌ی قضائیه ندهد.

آقای مدرسی یزدی - یک ابهام بگیرید.

آقای علیزاده - این کجا بوده؟

آقای هاشمی شاهرودی - ذیل بند (د) بوده است که در این اصلاح سال ۱۳۸۷ آن را حذف کردند و دیگر نیاوردند.

آقای رهپیک - چرا دیگر، حذف شده است. در اصلاح قبلی [= در سال ۱۳۸۷] این عبارت از بند (د) ماده (۲) حذف شده است و الآن هم در این مصوبه‌ی فعلی، دوباره همان تأکید شده است. یعنی شورا در سال ۱۳۸۷، این حذف را تأیید کرده است.

آقای ابراهیمیان - بله، این حذف، در اصلاح قانون قبلی صورت گرفته است. عرض من این است، آنچه که الآن به معرض داوری ما قرار داده شده است، اصلاح دوم به این اصلاح سوم است.

آقای هاشمی شاهرودی - خب این قانون، الآن دارد دائمی می‌شود دیگر.

آقای ابراهیمیان - نه، در اینجا حذفی صورت نگرفته است؛

کاری نداریم. ما باید بگوییم با توجه به اینکه این سازمان طبق اصل (۱۷۴) قانون اساسی، تحت نظر رئیس قوه قضائیه است، بالاخره باید یک نسخه از گزارشات بازرسی را جهت استحضار ایشان بفرستند.

آقای هاشمی شاهرودی - اقل آن، این است.

آقای مدرسی یزدی - چرا «باید» ارسال کند؟ «باید» لزومی ندارد. باید بگوییم اگر رئیس قوه قضائیه گزارش‌های سازمان بازرسی را خواسته باشد.

آقای علیزاده - ما که نمی‌گوییم رئیس قوه قضائیه حتماً باید گزارش‌های سازمان را ببیند، اما سازمان بازرسی کل کشور باید آنها را برای رئیس قوه بفرستد.

آقای مدرسی یزدی - آقای رئیس قوه قضائیه خودش [مشغله‌های زیادی دارد].

آقای علیزاده - ما که نمی‌گوییم او حتماً باید این گزارش‌ها را ببیند، ولی سازمان بازرسی کل کشور حتماً باید گزارشات را بفرستد.

آقای رهپیک - حالا مگر رئیس قوه قضائیه همه آرای دادگاه‌ها را هم می‌بیند؟

آقای علیزاده - محاکم، تحت نظر رئیس قوه قضائیه نیست.

آقای رهپیک - بقیه‌ی سازمان‌هایی که تحت نظر رئیس قوه قضائیه هستند، چطور؟

آقای علیزاده - محاکم، تحت نظر رئیس قوه قضائیه نیست.

آقای رهپیک - نه، این منافات با فرمایش شما ندارد.

آقای هاشمی شاهرودی - محاکم از نظر اداری تحت نظر رئیس قوه قضائیه نیستند.

آقای رهپیک - اینها منافاتی با همدیگر ندارد.

آقای علیزاده - فرق بین سازمان بازرسی کل کشور و دیوان عدالت اداری با دستگاه قضایی همین است که محاکم مستقل هستند، اما سازمان بازرسی زیر نظر رئیس قوه قضائیه است؛ دیوان عدالت اداری زیر نظر رئیس قوه قضائیه هستند که باید طبق تشکیلات عمل بکنند.

آقای رهپیک - درست است، خب زیر نظر رئیس قوه قضائیه بودن، مگر با این مصوبه منافات دارد؟! مگر الآن اختیاراتش، از بین رفته است؟!

آقای ابراهیمیان - من احتمال می‌دهم که شاید اصلاً خود رئیس قوه قضائیه خواسته باشد که این عبارت حذف شود.

آقای علیزاده - نمی‌توانسته چنین خواسته‌ای داشته باشد. تا قیامت که ایشان، رئیس قوه قضائیه نیست.

آقای هاشمی شاهرودی - اولاً حذف این عبارت، موجب سوء استفاده می‌شود، همان طور که آقای سلیمی می‌گویند، ثانیاً در سلسله مراتب اداری این طور نیست که آن مدیر بتواند خودش مستقیم یک کاری کند؛ این طور نیست که اگر [مسئول مافوقش] خواست به او گزارش دهد و اگر نخواست به او چیزی نگوید] بلکه برعکس، می‌گوید تو حق نداری گزارش‌های بازرسی را بدهی، مگر اینکه اول به من مافوق بگویی.

آقای ابراهیمیان - این طوری هم بهتر است و هم هر کس کار خودش را اتوماتیک وار انجام می‌دهد؛ اشکالی هم پیش نمی‌آید. اگر بگوییم دوباره ارسال گزارش‌های بازرسی را منوط به نظر رئیس قوه قضائیه کند [شاید مشکل پیش بیاید].

آقای مدرسی یزدی - قانون گفته است سازمان بازرسی زیر نظر رئیس قوه قضائیه است، نه با اطلاعش.

آقای هاشمی شاهرودی - اتفاقاً اگر این ماده تأیید بشود خیلی خوب است؛ چون ممکن است مرکز خیلی چیزها را از شهرهای دیگر نداند. سازمان بازرسی که همه‌اش در تهران نیست. در این صورت، رئیس قوه قضائیه اشراف بیشتری پیدا می‌کند که ببیند این ابلاغی که زده است، چه مشکلاتی را ایجاد می‌کند. خیلی جاها هم همین طور بوده است. در اینجا از اختیارات رئیس قوه کاسته است.

آقای سلیمی - رئیس سازمان بازرسی کل کشور را هم رئیس قوه قضائیه منصوب می‌کند و نباید از تحت اختیار او خارج شود.

آقای ابراهیمیان - خارج نیست.

آقای سلیمی - بعداً خارج می‌کند.

آقای هاشمی شاهرودی - چرا دیگر؟ خارج کرده است.

آقای علیزاده - حالا دیگر بحث نکنید.

آقای هاشمی شاهرودی - بالاخره به نظر ما این محدود کردن اختیارات رئیس قوه قضائیه است و اشکال دارد.

آقای رهپیک - در دوره‌ی قبل [در سال ۱۳۸۷]، این قانون تصویب شده است و شورای نگهبان هم آن را تأیید کرده است.

آقای اسماعیلی - دو دوره‌ی قبل.

آقای هاشمی شاهرودی - به هر حال، اختیارات رئیس قوه قضائیه را محدود کرده‌اید.

آقای ابراهیمیان - اگر این طور باشد باید اصل ارسال به مراجع قضایی و پیگیری را هم به نظر رئیس قوه قضائیه موکول کنیم.

آقای هاشمی شاهرودی - نه.

آقای علیزاده - ما الآن به آن چیزی که قبلاً حذف شده است

آقای یزدی - درست است، کُلش زیر نظر رئیس قوه قضائیه است، ولی منظور این است که به نظر او این سازمان به وجود می‌آید.

آقای مدرسی یزدی - و استمرار پیدا می‌کند.

آقای یزدی - درست است ولی ...

آقای علیزاده - حضرت آیت‌الله یزدی، اگر منظور آن بود، قانون‌گذار می‌گفت زیر نظر قوه قضائیه؛ مانند سازمان قضایی نیروهای مسلح که بخشی از قوه قضائیه هستند؛ ولی دیوان عدالت اداری و سازمان بازرسی را گفته است زیر نظر رئیس قوه قضائیه، نه قوه قضائیه. در اصل (۱۷۲) قانون اساسی می‌گوید: «برای رسیدگی به جرائم مربوط به وظایف خاص نظامی یا انتظامی اعضای ارتش، ژاندارمری، شهربانی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، محاکم نظامی مطابق قانون تشکیل می‌گردد، ولی به جرائم عمومی آنان یا جرایمی که در مقام ضابط دادگستری مرتکب شوند، در محاکم عمومی رسیدگی می‌شود.

دادستانی و دادگاه‌های نظامی بخشی از قوه قضائیه کشور و مشمول اصول مربوط به این قوه هستند.»

آقای ره‌پیک - خب منافات ندارد؛ این سازمان‌ها زیر نظر رئیس قوه قضائیه باشند و اگر رئیس قوه خواست از آنها گزارش کار بگیرد.

آقای هاشمی شاهرودی - اگر رأی کافی برای ایراد مغایرت با قانون اساسی ندارد، رد شویم؛ مثل اینکه آقایان رأی نمی‌دهند.

منشی جلسه - «۷- متن زیر به عنوان بند (ه) و تبصره آن اضافه می‌شود:

ه- در مواردی که گزارش بازرسی متضمن اعلام تخلف اداری مدیران کل ادارات و مقامات بالاتر تا سطح وزرا و هم‌تراز آنان است که مشمول قانون رسیدگی به تخلفات اداری هستند، سازمان گزارش را برای رسیدگی به هیئت تخلفات اداری نهاد ریاست جمهوری ارسال و تا حصول نتیجه پیگیری می‌کند. در خصوص پرونده‌های مطروحه در رابطه با مقامات فوق، هیئت رسیدگی بدوی و تجدیدنظر مزبور با عضویت یک نفر از قضات منصوب رئیس قوه قضائیه تشکیل می‌شود و خارج از نوبت طبق قانون هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری به موضوع رسیدگی می‌کند. جلسات هیئت با حضور عضو قضایی اعتبار دارد. رئیس هیئت موظف است ضمن نظارت بر ثبت پرونده و تعیین اوقات رسیدگی، مراتب را به عضو قاضی و نماینده سازمان جهت حضور اعلام نماید.

تبصره- رسیدگی به تخلفات مقامات و کارکنان قوای قضائیه و مقننه، نیروهای مسلح، شورای نگهبان و دستگاه‌های زیر نظر مقام معظم رهبری از شمول این بند مستثنی است.»

آقای ابراهیمیان - می‌دانید چرا؟ چون شما اگر بنویسید «استحضاراً»، یعنی شما اصل ارسال گزارش‌ها به مراجع قضایی و ... بدون کنترل و اظهار نظر رئیس قوه قضائیه را پذیرفته‌اید.

آقای هاشمی شاهرودی - به غیر از ارسال، پیگیری هم دارد. متن عبارت حذف شده را ببینید.

آقای ابراهیمیان - نه آن «پیگیری» که مربوط به این است که می‌خواهند نتیجه‌ی ارسال گزارشات را ببینند که بعد از ارسال، سرنوشتش چه شد.

آقای هاشمی شاهرودی - خیلی خب، ممکن است رئیس قوه قضائیه جلوی ارسال گزارش سازمان بازرسی را بگیرد و بگوید نفرستید.

آقای ابراهیمیان - اگر ننویسیم و حذف کنیم، ممکن است رئیس قوه قضائیه بخواهد از این اختیارش که این سازمان زیر نظر اوست، استفاده کند و حتی به آن دستور بدهد که گزارش بازرسی را ارسال نکن و چنین تعقیبی در چنین شرایطی مناسب نیست. من عرضم این است که با استفاده از عموماً، حذف آن عبارت، حتی به اختیارات رئیس قوه قضائیه اضافه می‌کند.

آقای علیزاده - شما بالاترش را می‌گویید. شما می‌گویید سازمان بازرسی، اول باید نظر رئیس قوه قضائیه را بگیرد و بعد بفرستد.

آقای ابراهیمیان - من البته موافق این نیستم. من عرضم این است که اگر بخواهیم ...

آقای علیزاده - حداقل این است که گزارش‌های سازمان بازرسی باید برای رئیس قوه قضائیه فرستاده شود.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، اقلش این است.

آقای مدرسی یزدی - واقعیتش این است که لزوم ارسال از هیچ جا استفاده نمی‌شود. در هر زیرمجموعه‌ای هر رئیس یا مسئولی کار خودش را انجام می‌دهد و جزء به جزء که نباید گزارش بدهد، ولی اگر یک موقع لازم باشد به یک نوعی، حداقل به درخواست خود رئیس قوه قضائیه، قطعاً باید بفرستد و این قانون هم این مقدار را بیان می‌کند و بیشتر از این لازم نیست.

آقای یزدی - قانون اساسی گفته است که این سازمان زیر نظر رئیس قوه قضائیه تأسیس می‌شود اما ...

آقای مدرسی یزدی - نه، فقط تأسیسش نیست؛ اصلاً کُلش زیر نظر رئیس قوه قضائیه است.

آقای رهپیک - در قانون مالیات‌های مستقیم یک قاضی عضو شورای حل اختلاف مالیاتی است.^۲

آقای علیزاده - ابلاغ آنها را که رئیس قوه قضائیه نمی‌دهد.

منشی جلسه - بله، در شورای حل اختلاف مالیاتی قاضی پیش بینی شده است.

آقای رهپیک - بله، در کمیسیون حل اختلاف مالیاتی و در سه چهار جا داریم که قاضی عضو است.

آقای علیزاده - آنها اشتباه است؛ آن قوانین به شورای نگهبان نیامده است که ما آنها را مغایر اعلام کنیم. ما همه جا این را گفته‌ایم که رسیدگی به تخلفات اداری جزء وظایف قوه قضائیه نیست. بله، اگر بگویند یک نفر حقوقدان باشد که خود وزیر آن را تعیین کند اشکالی ندارد؛ مثل اینکه الان در هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری یک عضو حقوقدان وجود دارد که وزیر آن را تعیین می‌کند.

آقای اسماعیلی - حالا اینجا آورده‌اند.

آقای علیزاده - این چیست؟ رسیدگی به تخلفات اداری از وظایف قوه قضائیه است؟ نه، تخلفات اداری است و حال آنکه گفته است باید برود قاضی رسیدگی کند.

آقای رهپیک - نه، قضایی نیست.

۲. ماده (۲۴۴) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲۴۴- مرجع رسیدگی به کلیه اختلافات مالیاتی جز در مواردی که ضمن مقررات این قانون مرجع دیگری پیش‌بینی شده هیئت حل اختلاف مالیاتی است. هر هیئت حل اختلاف مالیاتی از سه نفر به شرح زیر تشکیل خواهد شد:

۱- یک نفر نماینده وزارت امور اقتصادی و دارایی

۲- یک نفر قاضی اعم از شاعل یا بازنشسته در تهران به انتخاب و معرفی شورای عالی قضایی و در شهرستان‌ها به انتخاب رئیس دادگستری یا دادگاه محل

۳- نماینده نظام پزشکی در مورد درآمد مربوط به امور پزشکی، نماینده کانون وکلا در مورد درآمد حاصل از وکالت و مشاوره حقوقی، نماینده شورای مرکزی اصناف محل در مورد اصناف، نماینده کانون سردفتران در مورد صاحبان دفاتر اسناد رسمی، نماینده اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران برای انواع درآمدهای دیگر و در نقاطی که مراجع مزبور تشکیل نشده است یکی از معتمدین محل که به امور مالیاتی رشته مخصوص به هر نوع فعالیت، بصیر و مطلع باشد به انتخاب فرماندار محل.

تبصره ۱- رأی هیئت حل اختلاف مالیاتی به اکثریت قطعی است و نظر اقلیت باید در متن رأی قید گردد و در صورتی که عضو موضوع بند (۳) این ماده معرفی نشود و یا با اطلاع از تشکیل جلسه هیئت غیبت نماید هیئت با حضور دو عضو دیگر به پرونده رسیدگی و رأی صادر خواهد کرد. در صورت اختلاف رأی بین دو عضو نامبرده پرونده به هیئت حل اختلاف مالیاتی دیگری ارجاع می‌شود و در هر حال، رأی صادره قطعی است.

تبصره ۲- «...»

آقای علیزاده - قبلاً به این بند ایراد نگرفته‌ایم؟ اشکالی ندارد؟
آقای رهپیک - این از آن مواردی است که در این مصوبه، اضافه کرده‌اند و جدید نوشته‌اند.

آقای علیزاده - این در قانون سابق هم بود و ایراد گرفتیم. شبیه همین بند در مصوبه‌ی سال ۱۳۸۶ هم آمده بود که بعد قطعی شده است. ما در آنجا [در نظر شماره ۸۶/۳۰/۲۵۱۰۶ مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۴ شورای نگهبان] گفتیم: «بند (ه) ماده (۲)، مغایر اصول (۶۰) و (۱۷۴) قانون اساسی شناخته شد.» آن موقع در مصوبه گفته بودند که هیئت تخلفات اداری نهاد از قضات عالی‌رتبه تشکیل می‌شود؛^۱ حالا در این مصوبه‌ی فعلی گفته‌اند یک نفر قاضی منصوب رئیس قوه قضائیه. خوب اگر این کار، کار اداری است، تخلفات اداری را باید قوه‌ی مجریه رسیدگی کند و اگر کار قضایی است باید در دستگاه قضایی رسیدگی بشود. در اینجا از یک طرف گفته‌اند «بازرسی کل کشور»، از طرف دیگر گفته‌اند «هیئت رسیدگی به تخلفات اداری»، بعد گفته‌اند «یک نفر قاضی منصوب از طرف رئیس قوه قضائیه».

آقای رهپیک - خوب، حالا اینکه یک قاضی در این هیئت باشد، اشکالی ندارد. در بعضی جاهای دیگر [در هیئت‌های رسیدگی به تخلفات] هم داریم که یک نفر قاضی را در آن هیئت گذاشته‌اند.

آقای علیزاده - در کجا گذاشته‌اند؟

آقای رهپیک - در بعضی از هیئت‌های رسیدگی به تخلفات.

آقای علیزاده - نه، اصلاً در مواردی هم که قضات در این هیئت‌ها وجود داشته باشند، ابلاغشان را رئیس قوه قضائیه نمی‌دهد.

۱. بند (۸) ماده (۲) طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰ و اصلاحیه آن مصوب ۱۳۷۵، مصوب ۱۳۸۶/۶/۲۲
کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲- ماده (۲) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور به شرح زیر اصلاح می‌شود:
۱- ...»

۸- متن زیر به عنوان بند (ه) و تبصره ذیل آن اضافه می‌گردد:

ه- در مواردی که گزارش بازرسی متضمن اعلام تخلف اداری رؤسای ادارات و مقامات بالاتر تا سطح وزراء و هم‌تراز آنان باشد موضوع در هیئتی که به همین منظور در سازمان بازرسی کل کشور تشکیل می‌گردد، رسیدگی می‌شود. اعضاء شعب بدوی و تجدیدنظر این هیئت از بین دارندگان پایه قضایی و با حکم رئیس سازمان بازرسی کل کشور منصوب می‌گردند. نوع تخلفات، نحوه و ترتیب رسیدگی در هیئت مذکور مطابق قانون رسیدگی به تخلفات اداری می‌باشد. در جلسات هیئت از نماینده دستگاه مربوط جهت اطلاع از جریان رسیدگی و ارائه توضیحات دعوت به عمل می‌آید.

تبصره- رسیدگی به تخلفات دارندگان پایه قضایی و نیروهای مسلح از شمول این ماده مستثنی است.»

آقای علیزاده - اگر اداری است باید برود در قوهی مجریه رسیدگی بشود. هر دستگاهی باید خودش هیئت رسیدگی به تخلفاتش را تعیین کند.

آقای سلیمی - اشکال بیشترش این است که آورده است: «جلسات هیئت با حضور عضو قضایی اعتبار دارد.» نمی‌گوید نتیجه با نظر قاضی اعتبار پیدا می‌کند. حضور یک قاضی حتی اگر رأیش هم خلاف آن رأیی باشد که اکثریت داده‌اند، هیچ چیزی را عوض نمی‌کند [و ثمره‌ای ندارد]. اگر این کار، کار قضایی است، باید نظر قاضی ملاک عمل قرار بگیرد.

آقای علیزاده - بله، ولی این کار اصلاً قضایی نیست. ما اصلاً به حضور قاضی در این هیئت اشکال داریم.

آقای سلیمی - اگر کار قضایی نیست، پس حضور قاضی هیچ الزامی ندارد.

آقای علیزاده - اگر الزام ندارد، پس یعنی این مصوبه، اشکال دارد.

آقای سلیمی - و حضور او هم تأثیری ندارد و بعد هم، برای رأی قاضی اعتبار قائل نیستید؛ چون ممکن است رأی دیگران را بخوانید و رأی قاضی در اقلیت قرار بگیرد و از اعتبار بیفتند.

آقای هاشمی شاهرودی - چه اشکالی دارد مجلس شرط کند که قاضی را هم رئیس قوهی قضائیه در هیئت تخلف اداری معین کند؟

آقای ره‌پیک - نمونه‌ی این موضوع را قبلاً هم داشته‌ایم.

آقای علیزاده - این کار، کار قضایی نیست.

آقای ره‌پیک - خب قضایی نباشد، اداری رسیدگی کنند.

آقای هاشمی شاهرودی - اگر هیئت تخلفات اداری از چند نفر تشکیل می‌شود، اینکه چه کسی در آن باشد مهم نیست، لذا اشکالی ندارد که شرط کنند قاضی هم در این هیئت باشد. البته در اینجا نظر قاضی نهایی نیست، ولی باید باشد.

آقای ره‌پیک - درست است.

آقای سلیمی - اینجا می‌گوید قاضی با ابلاغ رئیس قوهی قضائیه.

آقای هاشمی شاهرودی - نه، رئیس قوهی قضائیه را از جهت نصب آن قاضی در هیئت، آورده است؛ نه ابلاغ برای قضاوت.

آقای ره‌پیک - بله.

آقای هاشمی شاهرودی - این برای نصبش است و اینکه بگوید چه کسی او را مسئول کند؛ رئیس دادگستری او را مسئول نمی‌کند، بلکه می‌گوید رئیس قوهی قضائیه آن قاضی را به عنوان عضو هیئت، منصوب کند. درست هم هست؛ چه اشکالی دارد؟ هیچ اشکالی ندارد.

آقای علیزاده - این کار از وظایف قوهی قضائیه نیست.

آقای هاشمی شاهرودی - عجب حرفی است!

آقای علیزاده - وظایف قوهی قضائیه در قانون اساسی مشخص شده است.

آقای هاشمی شاهرودی - اعضای هیئت رسیدگی به تخلفات اداری را قانون مشخص می‌کند.

آقای علیزاده - باشد، به غیر از وظایفی که قانون اساسی برای قوهی قضائیه تعیین کرده است، قانون عادی نمی‌تواند وظیفه‌ای برای قوهی قضائیه تعیین کند. این مسلم است. حدود وظایف قوهی قضائیه در اصل (۱۵۶) قانون اساسی معلوم است. به علاوه، خود قوهی قضائیه که کاری نمی‌کند؛ مثلاً رسیدگی به دعاوی کیفری و حقوقی بین افراد، در محاکم دادگستری رسیدگی می‌شود؛ نقض و ابرام آراء، نظارت بر اجرای صحیح قوانین در محاکم با دیوان عالی کشور و شکایت از دستگاه‌های اداری با دیوان عدالت اداری است.

آقای هاشمی شاهرودی - درست است.

آقای علیزاده - نظارت بر اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری با سازمان بازرسی کل کشور است. قوهی قضائیه یک چنین وظایفی دارد.

آقای هاشمی شاهرودی - قوهی قضائیه در خیلی از شوراها قاضی منصوب می‌کند. در اینجا هم مصوبه گفته است که مثلاً هیئت‌های تخلفات اداری باید از ده نفر تشکیل شوند که یک نفر هم قاضی منصوب قوهی قضائیه است.

آقای مدرسی یزدی - کاری که این هیئت می‌کند، اجرایی است یا غیر اجرایی؟

آقای علیزاده - اجرایی است.

آقای مدرسی یزدی - اگر اجرایی است، اصل (۶۰) قانون اساسی می‌گوید از طریق رئیس جمهور و قوهی مجریه اجرا می‌شود؛ اعمال قوه مجریه از طریق رئیس جمهور و وزرا است.

آقای هاشمی شاهرودی - اجرایی نیست؛ اداری است.

آقای علیزاده - برای همین اصل (۱۵۸) قانون اساسی^۱ می‌گوید

۱. اصل یکصد و پنجاه و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران:

«وظایف رئیس قوه قضائیه به شرح زیر است:

۱- ایجاد تشکیلات لازم در دادگستری به تناسب مسئولیت‌های اصل یکصد و پنجاه و ششم

۲- تهیه لوائح قضایی متناسب با جمهوری اسلامی

۳- استخدام قضات عادل و شایسته و عزل و نصب آنها و تغییر محل مأموریت و تعیین مشاغل و ترفیع آنان و مانند اینها از امور اداری، طبق قانون»

آقای علیزاده - قانون که نمی‌تواند آنچه را که [در حیطه‌ی اختیارات اینها نیست، تعیین کند]. اگر این هیئت تخلفات اداری را تشکیل نمی‌دادند، آقای وزیر خودش می‌توانست این مجازات‌ها را نسبت به کارمندان متخلف دستگاهش اعمال بکند.

آقای هاشمی شاهرودی - نه.

آقای علیزاده - چرا نه؟

آقای هاشمی شاهرودی - باید برای اینها، حکم صادر شود.

آقای علیزاده - حکم نیست.

آقای هاشمی شاهرودی - حکم اداری که هست.

آقای علیزاده - بله، حکم اداری است.

آقای رهپیک - در اینجا قاضی نمی‌خواهد قضاوت بکند.

آقای علیزاده - آقایان راه اینکه یک قاضی در این هیئت‌های تخلفات باشد را باز نکنید.

آقای رهپیک - قبلاً باز شده است.

آقای هاشمی شاهرودی - پس چطور قبول کنیم؟

آقای علیزاده - فردا می‌گویند در هیئت تخلفات اداری شورای نگهبان باید یک نفر قاضی هم حضور داشته باشد! در هیئت تخلفات اداری فلان اداره هم باید یک نفر از نمایندگان مجلس حضور داشته باشد. شما چرا می‌گویید نماینده‌ی مجلس نمی‌تواند عضو این هیئت‌ها بشود؟

آقای رهپیک - در هیئت حل اختلاف قانون کار، یک نفر قاضی داریم. در هیئت اختلاف مالیاتی هم یک نفر قاضی داریم.

آقای هاشمی شاهرودی - در بعضی از هیئت‌های تجدیدنظر اداری هم حضور یک نفر قاضی شرط شده است.

آقای رهپیک - بله.

آقای علیزاده - در کجا شرط شده است؟

آقای هاشمی شاهرودی - در قانون شرط شده است.

آقای رهپیک - در قانون کار داریم؛ در قوانین مالیاتی هم داریم. **آقای هاشمی شاهرودی -** در این قوانین، شرط شده است که یک نفر قاضی عضو این هیئت‌ها باشد.

آقای علیزاده - هیئت حل اختلاف قانون کار و مالیات، یک امر دیگری هستند.

آقای هاشمی شاهرودی - یعنی چه؟! فرقی نمی‌کند.

آقای رهپیک - در آنجا هم قاضی قضاوت نمی‌کند.

آقای هاشمی شاهرودی - در اینجا هم همین‌طور است. چون قاضی حضور دارد، اشکالی ندارد که او نظرات خود را بگوید و در نهایت، رأی اکثریت ملاک قرار گیرد.

کارهای اجرایی قوه‌ی قضائیه با رئیس قوه است؛ لذا در آنجا هم اگر بگویند که برای رسیدگی به تخلفات قضات دادگستری یک نفر از قوه‌ی مجریه هم شرکت داشته باشد یا یک نماینده‌ی مجلس هم شرکت داشته باشد، اشکال دارد.

آقای مدرسی یزدی - چرا وظیفه‌ی هیئت رسیدگی به تخلفات اداری، اجرایی باشد؟

آقای علیزاده - اجرایی است.

آقای مدرسی یزدی - از کجا می‌فرمایید وظیفه‌ی این هیئت اجرایی است؟ چرا؟

آقای علیزاده - چون کار قضایی نیست.

آقای مدرسی یزدی - نه، واقعاً اجرایی هم نیست.

آقای رهپیک - کار شبه قضایی است.

آقای مدرسی یزدی - بله، واقعاً شبه قضایی است.

آقای رهپیک - کار اجرایی نیست. اجازه بدهید من یک توضیحی عرض کنم.

آقای علیزاده - اگر قضایی است وجود بقیه‌ی افراد عضو هیئت [که غیر قاضی هستند] اشکال دارد. نمی‌توانید بگویید که در این هیئت، هم عضو اجرایی شرکت داشته باشد و هم عضو قضایی.

آقای هاشمی شاهرودی - قضایی نیست.

آقای مدرسی یزدی - حالا تعریف خود قانون تخلفات اداری چیست؟

آقای رهپیک - یک هیئتی است که به یک سری تخلفات اداری مشخص شده رسیدگی می‌کند و مجازات آن هم معلوم شده است.

آقای علیزاده - اگر این هیئت، اداری است، چرا باید قاضی عضو آن باشد؟ اگر قضایی است، غیر قاضی چرا باید عضو آن باشد؟ هر کدامش اشکال دارد. شما اگر این هیئت را قضایی می‌دانید - که نمی‌دانید - تنها یک جنبه را باید بگویید. پس می‌شود مربوط به حدود وظایف دستگاه.

آقای هاشمی شاهرودی - نه. این هیئت را چه نهادی ایجاد کرده است؟

آقای علیزاده - در هر دستگاهی که این هیئت‌ها وجود دارند، بالاترین مقامش را وزیر تعیین می‌کند.

آقای هاشمی شاهرودی - نه، اگر قانون این هیئت را معین می‌کند، خود قانون می‌تواند بگوید که در این هیئت، یک نفر هم از فلان قوه باشد.

آقای رهپیک - این هیئت‌ها، قانون دارد.

آقای اسماعیلی - قاضی، در آن هیئت‌ها قضاوت نمی‌کند.

آقای علیزاده - خب، نکند.

آقای اسماعیلی - در آنجاها، قاضی فقط یک ناظر است.

آقای علیزاده - البته من می‌گویم که یک پیشنهاد به نمایندگان مجلس بدهیم که همه‌ی اعضای هیئت‌های تخلفات اداری، قاضی باشند.

آقای رهپیک - نه، ضرورتی ندارد.

آقای علیزاده - اگر یکی را بغل گوش شما بگذارند، این یعنی چه؟ واقعاً اگر این کار، کار قضایی است و قرار است رئیس قوه‌ی قضائیه در هیئت‌های تخلفات اداری دستگاه‌ها مداخله بکند، و شما نمی‌خواهید جلوی اولی [= عضویت یک نفر قاضی در این هیئت‌ها] را بگیرید، خب نباید جلوی مصوبه‌ای که هر پنج تا عضو این هیئت‌ها را قاضی تعیین می‌کند بگیرید.

آقای هاشمی شاهرودی - عجب!

آقای علیزاده - وقتی جلوی یک‌جا را نگرفتید، دیگر همه‌جا را نباید جلوگیری کنید. فردا هم اگر در مصوبه‌ای گفتند که رسیدگی به تخلفات قضات هم انتظامی است و دو نفر هم از قوه‌ی مجریه باید در هیئت رسیدگی به تخلفات قضات عضو باشند، نباید جلوی آن را بگیرید. این معلوم است که تداخل در کار قوه‌ی دیگر است. درست است که بعضی کارها مثل رسیدگی به دعاوی املاک و اراضی، مملکتی است [که باید در قوه‌ی قضائیه رسیدگی شود]؛ اما این کار، کار دفتر و دستگاهی است.

آقای اسماعیلی - این آقایی که به نمایندگی از قوه‌ی قضائیه در هیئت تخلفات اداری عضو می‌شود، اگر بخواهد در آن دستگاه قضاوت کند، اشکال شما وارد است، ولی اگر ...

آقای رهپیک - نه، قاضی در هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری، قضاوت نمی‌کند.

آقای علیزاده - ما به انتصابش از سوی رئیس قوه‌ی قضائیه اشکال داریم.

آقای رهپیک - من یک توضیحی بدهم.

آقای علیزاده - چرا رئیس قوه‌ی قضائیه در امور دستگاهی دیگر دخالت کند؟ منظور این است که اگر رئیس قوه‌ی قضائیه یک غیر قاضی را هم در این هیئت‌ها منصوب کند، ما می‌گوییم اشکال دارد. اگر دستگاه او نیست، رئیس قوه‌ی قضائیه نمی‌تواند در آنجا کسی را نصب کند. یک فرد اداری را هم نمی‌تواند در آنجا بگذارد. اگر شما این یکی را قبول کنید، چهارتای بقیه را هم باید قبول کنید.

آقای هاشمی شاهرودی - خب بگویید وزیر می‌تواند این قاضی را منصوب کند.

آقای رهپیک - من خودم در وزارت علوم، عضو هیئت رسیدگی به تخلفات بودم. در آنجا [برای رسیدگی به تخلفات اعضای هیئت علمی در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری] قانونی وجود دارد.^۱ در این قانون می‌گوید سه نفر عضو اصلی و دو نفر عضو علی‌البدل از خود دستگاه انتخاب می‌شوند.^۲ خب، معمولاً افرادی که عضو این هیئت‌ها هستند حقوقدان نیستند و اتفاقی ممکن است برخی از اعضا حقوقدان باشند. یعنی هر کسی با هر تخصصی ممکن است عضو این هیئت‌ها باشد. بنده رئیس هیئت بدوی بودم، عضو دیگری متخصص بیولوژی بود، یکی هم فنی بود. ما مثلاً وقتی می‌خواستیم اصل برائت را توضیح دهیم، مشکل داشتیم که به این اعضا تفهیم کنیم که اصلاً اصل برائت چیست. حالا اینجا در بند (ه) این مصوبه گفته است که اگر پرونده مربوط به وزیر و مقامات سطوح بالا باشد، هیئت رسیدگی به تخلفاتی که قانون تعیین می‌کند و از سه نفر عضو تشکیل می‌شود باید یکی از اعضایش قاضی باشد، نه برای قضاوت کردن، بلکه به دلیل اهمیت موضوع باید یک کسی که به نسبت به رسیدگی به پرونده ورود دارد [و به مسائل حقوقی و قضایی آشنا و مسلط است] و حقوقدان است، وجود داشته باشد.

آقای هاشمی شاهرودی - بله.

آقای علیزاده - چرا؟

آقای رهپیک - البته این مصوبه الان از این جهت ابهام دارد که وظیفه‌ی این قاضی چیست؟ نقشش در آرای این هیئت‌ها چیست؟ آیا به آن سه نفر که در قانون آمده است، اضافه می‌شود؟ **آقای هاشمی شاهرودی -** نقش قاضی معین شده است که چیست. نقشش این است که باید حضور داشته باشد، نه اینکه رأیش حجت باشد. در اینجا فقط گفته است که این قاضی در این هیئت حضور داشته باشد؛ نگفته است که رأی این هیئت،

۱. قانون و مقررات انتظامی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ مجلس شورای اسلامی.
۲. ماده (۲) قانون و مقررات انتظامی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۲: «ماده ۲- هیئت بدوی در هر دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی و مؤسسه تحقیقاتی یا دانشکده مستقل تشکیل می‌شود و دارای سه نفر عضو اصلی و حداکثر دو نفر عضو علی‌البدل خواهد بود که از بین اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های کشور و حتی‌الامکان از همان دانشگاه یا مؤسسه یا دانشکده مستقل انتخاب می‌شوند.»

فقط تابع رأی قاضی باشد. اگر رأی هیئت، تابع رأی قاضی نباشد، خب نظر اکثریت اعضای هیئت قبول است.

آقای علیزاده - قانون اساسی این اجازه را نمی‌دهد. این مداخله در قوای دیگر است.

آقای ره‌پیک - قانون اساسی چه چیزی را اجازه نمی‌دهد؟

آقای مدرسی یزدی - قانون اساسی می‌گوید که تداخل قوا نشود.

آقای ره‌پیک - این تداخل قوا نیست.

آقای علیزاده - اگر یک نماینده‌ی مجلس در این هیئت‌ها عضو شود، شما می‌گویید تداخل قواست. اگر [دارای حق رأی باشد و] رأی بدهد، شما می‌گویید تداخل قواست.

آقای ره‌پیک - اگر می‌گفت که رئیس قوه‌ی قضائیه یک قاضی را برای قضاوت در هیئت نصب کند یا اگر می‌گفتند رئیس قوه‌ی قضائیه یک نماینده در این هیئت بگذارد، [آن وقت تداخل قوا محسوب می‌شد].

آقای علیزاده - نه، همین که می‌گوید رئیس قوه‌ی قضائیه بگذارد اشکال دارد. وزیر باید یک نفر حقوقدان را تعیین کند.

آقای سلیمی - من هم عرض همین بود، حتی می‌تواند بگوید رئیس اداره که دارد اعضای رسیدگی به تخلفات را تعیین می‌کند، یک نفر قاضی که ابلاغ قضایی دارد [برای عضویت در این هیئت] تعیین کند؛ این اشکالی ندارد.

آقای علیزاده - نه، بگوید از رئیس قوه‌ی قضائیه درخواست کند که یک قاضی را بفرستد.

آقای سلیمی - نه، خود رئیس اداره از قاضی بخواهد که خارج از وقت اداری برای رسیدگی به تخلفات اداری بیاید. در این صورت تداخل قوا هم پیش نمی‌آید. خود مسئول دستگاه یک قاضی که ابلاغ دارد را تعیین کند؛ نه اینکه رئیس قوه‌ی قضائیه ابلاغ بدهد و او را برای عضویت در هیئت رسیدگی به تخلفات اداری منصوب کند.

آقای هاشمی شاهرودی - یعنی شما نسبت به «ابلاغ» اشکال دارید؟ حرف ایشان خوب است؛ به موضوع «ابلاغ»، اشکال وارد کنیم.

آقای سلیمی - بله، ما به «ابلاغ» اشکال وارد می‌کنیم.

آقای هاشمی شاهرودی - می‌فرمایید همین قاضی را وزیر می‌تواند بیاورد.

آقای سلیمی - وزیر می‌تواند از یک قاضی بخواهد [که در این هیئت‌ها حضور داشته باشد].

آقای علیزاده - رئیس قوه‌ی قضائیه نمی‌تواند قاضی بفرستد.

آقای سلیمی - بله، این تداخل قواست و اشکال دارد.

آقای مدرسی یزدی - اشکال همین است.

آقای علیزاده - نه، ما نمی‌گوییم که اصلاً قاضی را در این هیئت‌ها نگذارند.

آقای ره‌پیک - اشکالی ندارد که وزیر از رئیس قوه‌ی قضائیه درخواست قاضی کند و رئیس قوه هم موظف باشد [که آن قاضی را برای حضور در جلسات هیئت منصوب کند].

آقای مدرسی یزدی - نه.

آقای سلیمی - نه.

آقای اسماعیلی - نه.

آقای سلیمی - وزیر یک نفر قاضی از دادگستری را تعیین می‌کند ...

آقای ره‌پیک - مگر می‌شود؟! قاضی در دستگاه قضایی مشغول کار است.

آقای سلیمی - قاضی بعد از وقت اداری در این هیئت‌ها حضور پیدا می‌کند.

آقای ره‌پیک - این چه حرفی است؟! این که فساد بیشتری دارد.

آقای هاشمی شاهرودی - اینکه برای حضور قضات در شوراهای شهر ابلاغ می‌دادیم هم خلاف قانون اساسی است؟! ما خیلی زیاد برای شوراهای شهر و چه و چه که هم‌اکنون هم در قانون آمده بود و یک نفر قاضی در آنها حضور داشت، ابلاغ می‌دادیم که به قضات به آنجا بروند.

آقای علیزاده - حضرات آقایانی که می‌فرمایند این کار، یک کار قضایی نیست و انتصاب قاضی از طرف رئیس قوه‌ی قضائیه برای این امر [= حضور در هیئت‌های تخلفات اداری]، خلاف اصل تفکیک قواست، رأی بدهند. خیلی خب، رأی آورد.

آقای اسماعیلی - از طرف رئیس قوه‌ی قضائیه که اصلاً نمی‌شود.

آقای علیزاده - خیلی خب، ما وقتی که به مجلس رفتیم این را درستش می‌کنیم.

آقای هاشمی شاهرودی - رأی نیاورد.

آقای علیزاده - چرا؛ رأی آورد.

آقای سلیمی - (۸) تا رأی آورد.

آقای علیزاده - بله، (۸) تا رأی دارد.

آقای هاشمی شاهرودی - (۷) رأی آورد.^۱

۱. بند (۴) نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور

منشی جلسه - «ماده (۳) حذف شد.

ماده (۴) حذف شد.

ماده ۵- ماده (۶) قانون و تبصره آن به شرح زیر اصلاح می‌گردد: «...»

آقای ره‌پیک - من یک توضیحی در اینجا بدهم که منظور از این ماده (۳) و (۴) که حذف شده است، منظور ماده (۳) و (۴) قانون نیست، بلکه ماده (۳) و (۴) است که در طرح [= طرح اصلاح موادی از سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۸۷ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس] آمده بود. یعنی منظور این است که الآن آن مواد (۳) و (۴) که در آن مصوبه آمده بود، حذف شده است.

آقای علیزاده - بله، درست است.

آقای ره‌پیک - یعنی مواد (۳) و (۴) قانون به قوت خود باقی است.

منشی جلسه - «ماده ۵- ماده (۶) قانون و تبصره آن^۳ به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

ماده ۶- گزارش‌های سازمان در مراجع قضایی و هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری، انضباطی و انتظامی، خارج از نوبت و حداکثر ظرف مدت سه ماه مورد رسیدگی قرار می‌گیرد. چنانچه رسیدگی به پرونده‌ها بیش از مدت معین نیاز به وقت داشته باشد، مراجع مذکور باید جهات و دلایل آن را در پرونده درج و تصریح نمایند.

آراء صادره مراجع قضایی با درخواست سازمان بازرسی کل کشور و موافقت دادستان ذی‌ربط و آراء صادره هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری، انضباطی و انتظامی با درخواست سازمان مذکور در مراجع ذی‌صلاح ظرف بیست روز پس از ابلاغ قابل تجدیدنظر بوده و این رسیدگی نیز خارج از نوبت خواهد بود.

۳. ماده (۶) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ (اصلاحی ۱۳۷۵/۵/۷) مجلس شورای اسلامی: «ماده ۶- گزارش‌های سازمان در مراجع قضایی و هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری خارج از نوبت رسیدگی شده و آراء صادره مراجع قضایی با درخواست سازمان بازرسی کل کشور و موافقت دادستان کل کشور و آراء صادره هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری با درخواست سازمان مذکور در مراجع ذی‌صلاح ظرف مدت ۲۰ روز پس از ابلاغ، قابل تجدیدنظر بوده و این رسیدگی نیز خارج از نوبت خواهد بود.

تبصره- هرگاه بازرسی که دارای پایه قضایی ضمن بازرسی در حدود مقررات قانونی، به حکمی برخورد نماید که آن را خلاف بین شرع یا قانون تشخیص دهد، گزارش مستند آن را از طریق رئیس سازمان برای دادستان کل کشور تهیه و ارسال می‌دارد. دادستان کل در صورتی که آن را از مصادیق بند (۲) ماده (۱۸) قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۳/۴/۱۵ تشخیص دهد، اقدام قانونی را معمول می‌دارد.»

آقای ره‌پیک - در اینجا یک تذکر هم باید به مجلس بدهیم و بگوییم که عنوان قانون هیئت تخلفات عوض شده است که باید عنوان صحیحش را بنویسند.

آقای علیزاده - عنوانش چه تغییری کرده است؟ اشکالی ندارد. آن را تذکر بدهید که صحیحش را بنویسند.

آقای هاشمی شاهرودی - برعکس گفته است.

آقای ره‌پیک - عنوانش «قانون رسیدگی به تخلفات اداری»^۱ شده است.^۲

منشی جلسه - «۸- بند زیر به عنوان بند (و) اضافه می‌شود:

و- سازمان مجاز است در نظارت و بازرسی از نیروهای نظامی، انتظامی، امنیتی و شرکت‌ها و مؤسسات تابعه از نیروهای بازنشسته واجد شرایط متخصص مراجع مذکور استفاده کند. آیین‌نامه اجرایی این بند با پیشنهاد سازمان به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.»

آقای هاشمی شاهرودی - این نوعی استخدام است، استخدام کارمند؛ اشکالی ندارد؟

آقای سلیمی - به کارگیری موقت است.

آقای ره‌پیک - این بند هم قبلاً [در مصوبه‌ی سال ۱۳۸۷] بوده است. **آقای علیزاده -** حتماً موقت بوده است.

آقای ره‌پیک - نه، این عمومی بود و راجع به همه‌ی بازنشستگان بود. حالا مجلس آمده است در این بند آن را مختص نیروهای نظامی، انتظامی و امنیتی کرده است. عام بود، حالا به سه گروه تخصیص زده شده است.

آقای یزدی - این، آنها را نفی نمی‌کند.

آقای علیزاده - بله.

آقای ره‌پیک - بار مالی هم ندارد؛ چون قبلاً مجوز داشتند.

آقای یزدی - بالاخره این اشکال دارد یا ندارد؟

آقای علیزاده - اشکالی ندارد.

→

مصوب ۱۳۹۳/۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی: «۴- در بند (ه) الحاقی به ماده (۲) موضوع بند (۷) ماده (۲)، عضویت یک نفر قاضی منصوب رئیس قوه قضائیه، با توجه به ماهیت غیرقضایی کار این هیئت، مغایر اصول (۵۷) و (۶۰) قانون اساسی شناخته شد.»

۱. قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۲۲ مجلس شورای اسلامی است.

۲. تذکر مندرج در نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۹۳/۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی: «در بند (ه) الحاقی به ماده (۲) موضوع بند (۷) ماده (۲)، عنوان قانون نیازمند اصلاح است.»

آقای مدرسی یزدی - نگفته که اجرا کند، گفته است اگر خبر داشته باشد، اعمال قانون کند. مثلاً آن قاضی را توبیخ کند که چرا چنین کاری کردی.

آقای هاشمی شاهرودی - قانونی که نسبت به این موضوع وجود دارد و رئیس قوه قضائیه حق دارد ورود پیدا کند، درباره‌ی خلاف شرع بودن آرا است.

آقای مدرسی یزدی - تجدیدنظر را که نگفته است.

آقای هاشمی شاهرودی - در مورد آن، در قانون چیزی ذکر نشده است.

آقای مدرسی یزدی - چرا؟

آقای علیزاده - نه، در مورد آرای خلاف قانون، [اختیاری برای رئیس قوه قضائیه در قانون] نیامده است.

آقای هاشمی شاهرودی - اگر رأی محکمه‌ای خلاف قانون هم صادر شده باشد، آن رأی نهایی است.

آقای ابراهیمیان - این «اقدام قانونی»، لزوماً به معنای اقدام قانونی روی رأی نیست.

آقای هاشمی شاهرودی - می‌دانم، در اینجا که حکم خلاف قانون دادگاه را هم گفته است [ایراد دارد]. یعنی در اینجا گفته است که اگر مثلاً در دادگاه تجدیدنظر که در آن سه نفر قاضی حضور دارند، رأی صادر شد که به نظر قاضی سازمان بازرسی، آن رأی خلاف قانون است، چون خلاف قانون است - نه خلاف شرع - سازمان بازرسی باید آن رأی را برای رئیس قوه قضائیه بفرستد. خوب در این صورت، رئیس قوه قضائیه چه کاری می‌تواند بکند؟

آقای ابراهیمیان - مثلاً می‌تواند به دادسرای [انتظامی قضات بفرستد].

آقای علیزاده - نه.

آقای یزدی - گفته است رئیس قوه قضائیه اقدام قانونی لازم را به عمل آورد.

آقای هاشمی شاهرودی - در اینجا می‌خواهد کاری کند که آن حکم خلاف قانون را نقض کند. تخلف که بحثش جدا است. در اینجا که نگفته است تخلفات قضات را باید به دادگاه انتظامی قضات ببرد.

→

رئیس قوه قضائیه در هر زمانی و به هر طریقی رأی صادره را خلاف بین شرع تشخیص دهد که در این صورت جهت رسیدگی به مرجع صالح ارجاع خواهد شد.
تبصره ۳- ...

تبصره - هرگاه بازرس دارای پایه قضایی ضمن بازرسی در حدود مقررات قانونی، به حکمی برخورد کند که آن را خلاف بین شرع یا قانون تشخیص دهد، گزارش مستند آن را از طریق رئیس سازمان برای رئیس قوه قضائیه ارسال می‌کند تا رئیس قوه طبق قانون اقدام قانونی را به عمل آورد.

آقای علیزاده - این عبارت «طبق قانون» اضافه است؛ یا «اقدام قانونی» یا «طبق قانون».

آقای رهپیک - این قسمت از ماده، جدید است؛ از قسمت «آراء صادره مراجع قضایی با درخواست سازمان بازرسی» به بعد جدید است.

آقای علیزاده - جدید نیست.

آقای رهپیک - جدید است.

آقای هاشمی شاهرودی - نسبت به موضوع خلاف شرعش درست است؛ اما نسبت به خلاف قانون بودنش درست نیست. چون رئیس قوه قضائیه حق دارد نسبت به آرای خلاف بین شرع بر اساس ماده (۱۸) [قانون اصلاح قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب] عمل کند،^۱ اما خلاف قانون را حق ندارد.

۱. ماده (۱۸) قانون اصلاح قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۸۱/۷/۲۸ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۸- آرای غیرقطعی و قابل تجدیدنظر یا فرجام، همان می‌باشد که در قوانین آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری و مدنی مصوب ۱۳۷۸/۶/۲۸ کمیسیون قضایی و حقوقی و ۱۳۷۹/۱/۲۱ مجلس شورای اسلامی ذکر گردیده است. در مورد آرای قابل تجدیدنظر یا فرجام، تجدیدنظر و فرجام‌خواهی بر طبق مقررات آیین دادرسی مربوط انجام می‌شود. در مورد آرای قطعی، جز از طریق اعاده دادرسی و اعتراض ثالث به نحوی که در قوانین مربوط مقرر است نمی‌توان رسیدگی مجدد نمود مگر اینکه رأی، خلاف بین قانون یا شرع باشد که در آن صورت به درخواست محکوم‌علیه (چه در امور مدنی و چه در امور کیفری) و یا دادستان مربوط (در امور کیفری) ممکن است مورد تجدیدنظر واقع شود.
تبصره ۱- مراد از خلاف بین این است که رأی برخلاف نص صریح قانون و یا در موارد سکوت قانون مخالف مسلمات فقه باشد.

تبصره ۲- درخواست تجدیدنظر نسبت به آرای قطعی مذکور در این ماده اعم از اینکه رأی در مرحله نخستین صادر شده و به علت انقضای مهلت تجدیدنظرخواهی قطعی شده باشد یا قانوناً قطعی باشد و یا از مرجع تجدیدنظر صادر گردیده باشد باید ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ رأی به شعبه یا شعبی از دیوان عالی کشور که «شعبه تشخیص» نامیده می‌شود تقدیم گردد. شعبه تشخیص از پنج نفر از قضات دیوان مذکور به انتخاب رئیس قوه قضائیه تشکیل می‌شود. در صورتی که شعبه تشخیص وجود خلاف بین را احراز نماید، رأی را نقض و رأی مقتضی صادر می‌نماید. چنانچه وجود خلاف بین را احراز نکند، قرار رد درخواست تجدیدنظرخواهی را صادر خواهد نمود. تصمیمات یادشده شعبه تشخیص در هر صورت قطعی و غیرقابل اعتراض می‌باشد، مگر آنکه

←

آقای علیزاده - حداقل از این جهت، ابهام دارد.

آقای ابراهیمیان - نه، چون گفته «اقدام قانونی» [ابهام ایجاد کرده است]؛ اما اگر می‌نوشتند «حسب مورد»، درست می‌شد. معنایش حسب مورد است.

آقای علیزاده - آنچه فعلاً در قانون آیین دادرسی [در خصوص صلاحیت رئیس قوه قضائیه برای نقض آرای محاکم] داریم، تنها موضوع خلاف بین شرع است.^۱

آقای هاشمی شاهرودی - بله، فقط همان خلاف شرع است؛ فقط همان یک مورد است.

آقای علیزاده - ما باید بگوییم اینکه گفته‌اید «اگر خلاف قانون باشد»، در این صورت، رئیس قوه چه وظیفه‌ای دارد؛ این را معلوم نکنید. ما که این همه بر این مصوبه ایراد گرفتیم، [این ایراد را هم ذکر می‌کنیم].

آقای مدرسی یزدی - آخر این ایراد، بیجا است.

آقای علیزاده - این موضوع فردا در عمل به ذهن قضات و خود رئیس قوه قضائیه هم می‌آید که این عبارت، یعنی چه؟

آقای هاشمی شاهرودی - تضارب بین قاضی و سازمان بازرسی کل کشور به وجود می‌آورد.

آقای علیزاده - ما به مجلس بگوییم که شما مقصودتان را روشن کنید که اگر حکمی خلاف قانون باشد، رئیس قوه قضائیه چه کار باید بکند.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، به قرینه‌ی خلاف شرع، مقصود این مصوبه، ناظر به حکم خلاف قانون است.

آقای سلیمی - اختیارات رئیس قوه قضائیه، مربوط به احکام خلاف بین شرع است.

آقای علیزاده - بله، ما بگوییم که با توجه به قانون آیین دادرسی، اختیارات رئیس قوه قضائیه مربوط به احکام خلاف بین شرع است؛ مقصود شما از ذکر احکام خلاف قانون چیست؟ این ابهام را روشن کنید. این ایراد، اشکالی ندارد. تا این حد را که قبول دارید.

آقای هاشمی شاهرودی - ابهام بگیرید.

آقای علیزاده - حضرات آقایانی که این مطلب را قبول دارند، رأی بدهند. خب، رأی آورد. کسی که بخواهد از رئیس قوه ایراد بگیرد، از این به بعد مدام خواهد گفت که سازمان بازرسی گفته است که این حکم، خلاف قانون است ولی رئیس قوه، اقدام عملی نکرده است.

آقای هاشمی شاهرودی - از این به بعد مدام این کار دنبال می‌شود و پرونده اضافه می‌شود؛ مدام درخواست تجدیدنظرخواهی به جهت خلاف قانون بودن اضافه خواهد شد. به چه مناسبت باید این کار انجام بشود؟

آقای علیزاده - یا باید آنجا [= قانون آیین دادرسی کیفری] را اصلاح کنند و [اختیار رئیس قوه قضائیه در نقض آرای محاکم، در صورت] خلاف قانون بودن را نیز اضافه کنند، یا در اینجا فقط خلاف شرع را ذکر کنند.^۲

منشی جلسه - «ماده ۶- تبصره (۱) ماده (۸) به شرح زیر اصلاح می‌شود:

تبصره ۱- تخلف از تکلیف مندرج در این ماده موجب حبس از سه ماه و یک روز تا شش ماه یا انفصال موقت از خدمات دولتی و عمومی از سه ماه تا یک سال خواهد بود.»

آقای ره‌پیک - منظورش تبصره (۱) ماده (۸) قانون تشکیل سازمان بازرسی [مصوب ۱۳۶۰ و اصلاحی ۱۳۷۵] است.

آقای علیزاده - ماده (۸) قانون گفته است: «ماده ۸- کلیه مسئولان ذی‌ربط در وزارتخانه‌ها و ادارات و سازمان‌ها و مؤسسات و واحدهای مشمول این قانون مکلفند اسناد و اطلاعات و مدارک مورد لزوم در تحقیقات را بدون هرگونه فوت وقت در اختیار بازرسی یا بازرسان اعزامی قرار داده و همکاری لازم را مبذول دارند.»

۲. بند (۵) نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۹۳/۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی: «۵- در تبصره ماده (۶) اصلاحی موضوع ماده (۵)، با توجه به اینکه در قانون آیین دادرسی کیفری اختیار رئیس قوه قضائیه مربوط به مواردی است که آراء صادره خلاف بین شرع باشد، منظور از خلاف قانون در این تبصره روشن نیست.»

۳. تبصره (۱) ماده (۸) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ (اصلاحی ۱۳۷۵/۵/۷) مجلس شورای اسلامی: «ماده ۸- ... تبصره ۱- تخلف از تکلیف مندرج در این ماده موجب حبس جنحه‌ای از سه ماه تا شش ماه یا انفصال موقت از خدمت دولت تا یک سال خواهد بود.
تبصره ۲- ...»

۱. ماده (۴۷۷) قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی: «ماده ۴۷۷- در صورتی که رئیس قوه قضائیه رأی قطعی صادره از هر یک از مراجع قضایی را خلاف شرع بین تشخیص دهد، با تجویز اعاده دادرسی، پرونده را به دیوان عالی کشور ارسال تا در شعبی خاص که توسط رئیس قوه قضائیه برای این امر تخصیص می‌یابد رسیدگی و رأی قطعی صادر نماید. شعب خاص مذکور مبتنی بر خلاف شرع بین اعلام‌شده، رأی قطعی قبلی را نقض و رسیدگی مجدد اعم از شکلی و ماهوی به عمل می‌آورند و رأی مقتضی صادر می‌نمایند.»

قانون را اصلاح می‌کنید، خوب است که عبارت تبصره (۲) را هم اصلاح کنید. یک چنین تذکری بدهیم. در خود ماده هم که گفته است: «و همکاری لازم را مبذول دارند.» این یک مفهوم کیش‌داری است.

آقای ره‌پیک - می‌گویند مبذول نداشت!

آقای علیزاده - در مورد اسناد و مدارک، امر صحیحی است، اما درباره‌ی همکاری، ممکن است مثلاً بگویند چون برای من چلوکباب نیاورده است [پس همکاری لازم را نکرده است].

آقای هاشمی شاهرودی - به این تبصره، این‌طور اشکال بگیریم که بگوییم این جرم‌انگاری است و جرم‌انگاری باید دقیقاً مشخص باشد؛ یعنی اینکه به صورت کلی بگویند که همکاری نکردن جرم است، کافی نیست و باید دقیقاً [رفتار مجرمانه را] مشخص کنند؛ مثلاً باید بگویند اگر با وجود بودن اسناد، اسناد را در اختیار نگذارد، [مرتکب جرم شده است].

آقای علیزاده - ما بگوییم این قسمت اخیر «و همکاری لازم را مبذول دارند»، مبهم است.

آقای ره‌پیک - این عبارت، در تبصره نیست؛ متن خود ماده است.

آقای هاشمی شاهرودی - نه، ایراد را به تبصره بگیریم؛ بگوییم چون این تبصره جرم‌انگاری می‌کند، جرم باید مشخص باشد. در صورت «عدم همکاری»، جرم او سه ماه حبس است، یعنی چه؟ این مبهم است.

آقای ره‌پیک - این عبارت «رئیس شورای عالی قضایی» در تبصره (۲) ماده (۸) قانون اصلی [= قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰] هم باید اصلاح شود.

آقای علیزاده - بگوییم تسری جرم بودن این عمل، نسبت به قسمت اخیر ماده (۸) [در خصوص عبارت «همکاری لازم»] یک چیز بسیار مبهمی است. در این قسمت اخیر، تکلیف ماده را روشن کنید.

آقای ره‌پیک - یک ایراد شکلی هم دارد. البته اگر آقایان می‌خواهند اشکال شرعی هم بگیرند، عیبی ندارد.

آقای هاشمی شاهرودی - می‌خواهند آن مسئول را یک سال از خدمات دولتی و عمومی منفصلش کنند.

آقای ره‌پیک - عرض من را توجه کنید. این اشکال ابهام در مورد عبارت «همکاری لازم»، مربوط به اصل قانون سال ۱۳۶۰ است.

آقای علیزاده - اشکالی ندارد.

آقای ره‌پیک - در تبصره‌ی این ماده، گفته‌اند که اگر مسئولی همکاری نکرد، مجازات می‌شود.

آقای علیزاده - تخلف است.

آقای هاشمی شاهرودی - این کار، حکم محکمه هم می‌خواهد و ممکن است لازم باشد [به حکم این ماده و تبصره] اضافه شود. البته شاید در این ماده، مستتر باشد ولی اطلاقش این‌طور نیست که خود سازمان بتواند مستقیماً مسئولان دستگاه‌ها را مجازات کند.

آقای علیزاده - نه، خود سازمان که حکم نمی‌دهد. چنین مجازاتی باید از طریق دادگاه انجام شود.

آقای سلیمی - بله، باید بر اساس حکم دادگاه باشد.

آقای ره‌پیک - بله، اینکه مفروض است؛ دادگاه باید حکم به مجازات بدهد.

آقای علیزاده - بله، این ماده هم همین را می‌گوید. همه‌ی مجازات‌ها را باید دادگاه حکم بدهد.

آقای ره‌پیک - جرمش آن است که در خود ماده ذکر شده و مجازاتش هم این است که در تبصره آمده است که باید برود و در دادگاه رسیدگی شود.

آقای سلیمی - این تبصره، مجازاتش را تعیین کرده است.

آقای علیزاده - بله، مجازات را تعیین کرده است.

آقای سلیمی - این مجازات قانونی‌اش است که باید در دادگاه رسیدگی شود.

آقای مدرس‌ی یزدی - تبصره‌ی بعدی‌اش هم گفته است که «اسناد سرّی دولتی از حکم این ماده مستثنی است مگر به دستور صریح شورای عالی قضایی»، که در حال حاضر دیگر شورای عالی قضایی نداریم.

آقای هاشمی شاهرودی - رئیس قوه‌ی قضائیه [جایگزین شورای عالی قضایی شده است].

آقای علیزاده - منظور، رئیس قوه‌ی قضائیه است. در قانون داریم که رئیس قوه‌ی قضائیه، جایگزین شورای عالی قضایی شده است.^۱

آقای هاشمی شاهرودی - حالا این عبارت را درست کنند. آن عبارت، مربوط به قدیم است.

آقای علیزاده - حالا بگوییم با توجه به اینکه شما دارید این

۱. مقام ریاست قوه قضائیه در پی بازنگری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در سال (۱۳۶۸) ایجاد و جایگزین شورای عالی قضایی شد.

آقای رهپیک - نه، توجه بفرمایید اصلاحاتی که الآن در این مصوبه آمده است مربوط به تبصره (۱) است و تغییری هم نکرده است.

آقای هاشمی شاهرودی - ما هم به تبصره اشکال وارد می‌کنیم.

آقای رهپیک - این اشکال شما مربوط به تبصره نیست.

آقای هاشمی شاهرودی - چرا؟ تبصره، جرم انگاری کرده است.

آقای رهپیک - نه، در تبصره مجازاتش را گفته است.

آقای هاشمی شاهرودی - این جرم‌انگاری کرده است.

آقای رهپیک - جرمش که در اصل قانون سال ۱۳۶۰ [و در متن ماده (۸)] بوده است و الآن هم در این مصوبه، متنش اصلاح نشده است.

آقای هاشمی شاهرودی - در اصلاح قبلی جرم نبوده است؛ چون نگفته بود که این جرم، این قدر حبس دارد و ...

آقای رهپیک - جرم بوده است.

آقای هاشمی شاهرودی - نبوده است.

آقای رهپیک - بوده است.

آقای هاشمی شاهرودی - نبوده است.

آقای رهپیک - ماده (۸) قانون اولی گفته است: «کلیه مسئولان ذی‌ربط در وزارتخانه‌ها و ادارات و سازمان‌ها و مؤسسات و واحدهای مشمول این قانون مکلفند اسناد و اطلاعات و مدارک مورد لزوم در تحقیقات را بدون هرگونه فوت وقت در اختیار بازرس یا بازرسان اعزامی قرار داده و همکاری لازم را مبذول دارند.» این ماده، مربوط به قبل از اصلاحات سال ۱۳۸۷ است؛ یعنی مربوط به سال‌های ۱۳۶۰ و ۱۳۷۵ است و تبصره‌اش هم در سال ۱۳۸۷ اصلاح شده است که در مورد مجازات است.

آقای هاشمی شاهرودی - احسنت.

آقای رهپیک - در این مصوبه هم دوباره همان تبصره تکرار شده است.

آقای هاشمی شاهرودی - ما به آن تبصره اشکال وارد می‌کنیم.

آقای رهپیک - شما الآن به تبصره اشکال وارد نمی‌کنید.

آقای هاشمی شاهرودی - چرا؛ ما به آن تبصره اشکال وارد می‌کنیم.

آقای رهپیک - شما می‌گویید که آن عبارت «همکاری لازم» ابهام دارد.

آقای هاشمی شاهرودی - داریم به تبصره اشکال وارد می‌کنیم. اگر این تبصره نبود [و فقط متن ماده (۸) می‌بود]، اشکالی نداشت.

آقای ابراهیمیان - این که می‌گویید تخلف از قانون است،

عموم این ماده باز هم اشکال دارد؟

آقای مدرس یزدی - به عموم این ماده، نظر ندارد.

آقای هاشمی شاهرودی - به تبصره‌ی ماده نظر دارد.

آقای رهپیک - این جرم قبلاً تعیین شده [و در تبصره هم مجازاتش آورده شده است].

آقای هاشمی شاهرودی - به تبصره‌ی ماده نظر دارد. تبصره دارد جرم‌انگاری می‌کند که هرگونه تخلف بابت همکاری‌ها، به مجازات انفصال از خدمت محکوم می‌شود؛ این چه جرم‌انگاری است؟

آقای علیزاده - نه، به مجازات شش ماه حبس محکوم می‌شود.

آقای ابراهیمیان - در اینجا یک تغییری ایجاد شده است.

آقای هاشمی شاهرودی - جرم باید مشخص باشد. الآن چه چیزی از این جرم مشخص است؟ منظور از «همکاری» چه چیزی است؟ الآن آیا به محض اینکه یک فرد از یک وزارتخانه یا یک دستگاهی دفاتر مشخص را در اختیار سازمان بازرسی قرار ندهد جرم است؟

آقای یزدی - ریز جزئیات را که در قانون نمی‌گویند. این یعنی مسئول دستگاه باید اجازه بدهد تا بازرسان دفاتر را ببینند.

آقای هاشمی شاهرودی - حالا ذکر شده است. اضافه این کار را کرده است.

آقای علیزاده - در این ماده، «همکاری لازم» را اضافه کرده است؛ خب ممکن است نماینده‌ی سازمان بازرسی آن مقدار همکاری را به عنوان «همکاری لازم» قبول نداشته باشد و خود این موضوع باعث ایجاد اشکال می‌شود.

آقای رهپیک - عبارت «همکاری لازم» قبلاً هم بوده است.

آقای مدرس یزدی - گفته است «لازم».

آقای هاشمی شاهرودی - می‌دانم، اما جرم‌انگاری را که الآن اضافه کرده است و می‌گوید این جرم برای صدر ماده است، عیبی ندارد ولی برای ذیل آن اشکال دارد.

آقای رهپیک - مجازات آن را تعیین کرده است.

آقای هاشمی شاهرودی - تعیین مجازات عدم همکاری، جرم‌انگاری است دیگر.

آقای رهپیک - الآن در این مصوبه‌ی اصلاحی فقط دارد مجازات را اصلاح می‌کند.

آقای هاشمی شاهرودی - برای مجازات باید یک ملاک مشخصی بگذارند و آلاً هر کسی را هر طور می‌خواهند به این طرف و آن طرف می‌کشاند.

آقای یزدی - خیلی خوب، ابهام بگیرد و از این ماده گذر کنید.

آقای هاشمی شاهرودی - رأی بگیرید.

آقای علیزاده - ما بگوییم با توجه به اینکه تبصره‌ی ماده (۸) در مقامی است که می‌خواهد [برای عدم همکاری مسئولین دستگاه‌ها] مجازات تعیین کند، عبارت «همکاری لازم» در متن ماده، ابهام دارد؛ این موضوع را باید روشن کنید. آقایانی که این ابهام را قبول دارند اعلام رأی بفرمایند.

آقای ره‌پیک - مجلس باید برود و قانون سال ۱۳۶۰ را اصلاح کند.

منشی جلسه - (۴) رأی آورد؛ دکتر اسماعیلی، حضرت عالی [= آقای علیزاده]، آقای شاهرودی و آقای سلیمی.

آقای مدرسی یزدی - آقای ابراهیمی شما با این ابهام موافق نیستید.

آقای علیزاده - (۶) رأی دارد. به مجازات این تبصره، داریم ابهام می‌گیریم.

آقای شب‌زنده‌دار - مگر کسی نسبت به اصل ماده اشکال دارد؟

آقای علیزاده - بله ما می‌گوییم که این تبصره با توجه به ...

آقای هاشمی شاهرودی - با توجه به ذیل اصل ماده ابهام دارد.

آقای ابراهیمیان - اصل ماده (۸)، جرم‌انگاری می‌کند. ما می‌خواهیم بگوییم که تخلف از عدم همکاری را به طور مطلق نگوید [تا همه‌ی عدم همکاری‌ها جرم تلقی شود].

آقای اسماعیلی - اینکه اشکال ندارد.

آقای هاشمی شاهرودی - عدم همکاری را به صورت مطلق گفته است دیگر.

آقای ره‌پیک - این مستلزم این است که مجلس برود قانون سال ۱۳۶۰ را اصلاح کند. شما می‌خواهید بگویید که «همکاری» را مقید کنند.

آقای علیزاده - نه.

آقای هاشمی شاهرودی - تبصره را استثنا و اصلاح کنند.

آقای علیزاده - بله، مثلاً بگویند در صورت عدم ارائه‌ی اطلاعات.

آقای هاشمی شاهرودی - مثلاً این را بگویند. همان صدر ماده را جرم محسوب کنند.

آقای ره‌پیک - این‌طوری بگوییم.

آقای علیزاده - ما نمی‌گوییم آنجا را اصلاح کنند.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، صدر ماده را اصلاح کنند.

آقای سوادکوهی - همان اصل ماده را درست کنند. این تبصره، جدید است.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، این هم می‌شود؛ هر دو را می‌تواند اصلاح کنند.

آقای سوادکوهی - همان اصل ماده را اصلاح کنند.

آقای هاشمی شاهرودی - خیلی خوب، شما پس همان اصلاح اصل ماده را قبول دارید. یا اصل ماده را اصلاح کنند یا تبصره‌ی آن را. پس می‌گوییم یا اصل ماده را درست کنید یا تبصره‌ی آن را. شما هم این را قبول دارید دیگر.

آقای ره‌پیک - واقعاً این تعبیر بدی است. اصل این که آن [عبارت «همکاری لازم»] به طور مطلق واقعاً جرم نیست را قبول دارم؛ چون خیلی کیش دار است.

آقای هاشمی شاهرودی - پس شما هم این ابهام را قبول دارید؛ خوب شما هم رأی دادید.

آقای علیزاده - پس ابهام می‌گیریم و می‌گوییم این ماده اشکال دارد.^۱ **منشی جلسه** - «ماده ۷- حذف شد.

ماده ۸- تبصره زیر به ماده (۱۰) قانون الحاق می‌شود:

تبصره- عدم اجرای پیشنهادهای قانونی سازمان بدون عذر موجه با رسیدگی و احراز در دادگاه صالح، مشمول مجازات مقرر در تبصره (۱) ماده (۸) قانون می‌باشد.»

آقای ره‌پیک - این تبصره هم نسبت به قانون قبلی از نظر شکلی اصلاح شده است و مجازات آن را که در قانون قبلی مشمول ماده (۵۷۶) قانون مجازات اسلامی^۲ کرده بود، حالا گفته که مشمول مجازات مقرر در تبصره (۱) ماده (۸) همین قانون است. حالا اگر شما واقعاً نسبت به ماهیت قانون و نظرات قبلی شورا نسبت به این قانون، تجدیدنظر می‌کنید، نسبت به این مورد هم تجدیدنظر کنید؛ چون واقعاً این عبارت «عدم اجرای پیشنهادهای قانونی سازمان بدون عذر موجه با رسیدگی و احراز در دادگاه، مجازات دارد»، مبهم است.

آقای ابراهیمیان - ماده (۱۰) چه بود.

۱. بند (۶) نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان در

خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۹۳/۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی: «۶- در تبصره یک ماده (۸) اصلاحی موضوع ماده (۶)، با توجه به اینکه تخلف از تکلیف ماده (۸) قانون به عنوان جرم تلقی شده است، جرم‌انگاری نسبت به «عدم همکاری لازم» با توجه به مشخص نبودن حدود و نوع همکاری، اشکال دارد.»

۲. ماده (۵۷۶) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵/۳/۶ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۵۷۶- چنانچه هریک از صاحب‌منصبان و مستخدمین و مأمورین دولتی و شهرداری‌ها در هر رتبه و مقامی که باشد از مقام خود سوء استفاده نموده و از اجرای اوامر کتبی دولتی یا اجرای قوانین مملکتی و یا اجرای احکام یا اوامر مقامات قضایی یا هرگونه امری که از طرف مقامات قانونی صادر شده باشد جلوگیری نماید به انفصال از خدمات دولتی از یک تا پنج سال محکوم خواهد شد.»

آقای ره‌پیک - بله، ماده (۹) که در واقع در ماده (۶) قانون قبلی [= قانون آزمایشی اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کشور مصوب ۱۳۸۷/۴/۲۵] اصلاح شده بود، حالا در این مصوبه، به عنوان ماده (۷) آمده و گفته‌اند آن ماده حذف شده است؛ یعنی با این حساب، ماده (۹) قانون اولیه، احیاء می‌شود.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، همین است که در اینجا [در جدول تطبیقی^۱] آورده‌اند.

آقای ره‌پیک - بله، در ستون آخر آورده‌اند که مربوط به تعلیق است.

آقای هاشمی شاهرودی - در عبارت ماده (۹) که در ستون آخر آمده، بحث «تعلیق» آمده است و این خودش اشکال دارد.

آقای علیزاده - نه، ماده (۹) احیا نشده است.

آقای هاشمی شاهرودی - الان با این مصوبه، ماده (۹) سابق دائمی شده است.

آقای علیزاده - نه، آن قانون موقتی که در سال ۱۳۸۷ تصویب کرده بودند، الان دیگر در این مصوبه، تصویب نشده است. آن قانون سال ۱۳۸۷، [چون به صورت موقت و آزمایشی تصویب شده بود، الان] مدت اجرای پنج‌ساله‌اش تمام شده است. پس الان همان ماده (۹) قانون سال ۱۳۶۰ به قوت خودش باقی است. این، به منظور تصویب مجدد آن ماده که نیست.

آقای ره‌پیک - الان آن ماده (۹) احیا می‌شود.

آقای علیزاده - بله، احیا شده است؛ اما ما الان دیگر نمی‌توانیم به آن ماده ایراد بگیریم.

آقای مدرسی یزدی - آن ماده، حی بوده است.

آقای علیزاده - بله، حی بوده است و در این مدت [اجرای آزمایشی اصلاحیه‌ی قانون مصوب ۱۳۸۷] متوقف شده بود. یعنی آن قانون آزمایشی پنج‌ساله سال ۱۳۸۷، آن ماده (۹) مصوب ۱۳۶۰ را متوقف کرده بود. الان با تصویب این طرح، آن ماده به قوت خودش برمی‌گردد. مجلس که الان آن ماده را دوباره تصویب نکرده است؛ لذا الان ما نمی‌توانیم نسبت به آن ماده ایراد بگیریم.

آقای ره‌پیک - نه، این ماده این‌طوری نیست. قانون اصلاح قانون تشکیل سازمان بازرسی که مربوط به سال ۱۳۸۷ است در ماده

آقای ره‌پیک - «ماده ۱۰- وزیر یا مسئول دستگاه مربوط موظف است از تاریخ دریافت گزارش هیئت بازرسی حداکثر ظرف ده روز عملیات اجرایی را جهت انجام پیشنهادهای مندرج در گزارش مزبور، شروع و مفاد جریان کار را مرتباً به اطلاع سازمان برساند. سازمان موظف است تا حصول نتیجه نهایی جریان امر را پیگیری نماید.» حالا این مصوبه‌ی فعلی دارد می‌گوید که اگر وزیر یا مسئول دستگاه مربوطه به پیشنهادها توجه نکرد و اقدامات اصلاحی را انجام نداد، او را به دادگاه می‌برند و مجازاتش می‌کنند. یعنی مثلاً وقتی سازمان بازرسی می‌گوید که من پیشنهاد می‌کنم با این شرکت قرارداد ببند یا من پیشنهاد می‌کنم که این آدم را بیاور یا من پیشنهاد می‌کنم که این‌طوری عمل کن و ...، حالا اگر آن مسئول یا وزیر تخلف کرد و پیشنهادهای سازمان را انجام نداد، سازمان به دادگاه شکایت می‌کند و اگر احراز شد که وزیر یا مسئول دستگاه مربوطه به پیشنهادهای سازمان توجه نکرده است، مجازات می‌شود.

آقای اسماعیلی - پیشنهادات را به چه دلیلی می‌گوید؟

آقای هاشمی شاهرودی - آقا شما چرا به سراغ ماده‌ی بعدی رفتید؟ ماده (۹) را که هنوز نخوانده‌اید.

آقای یزدی - خب ماده (۹) که اصلاحیه ندارد.

آقای هاشمی شاهرودی - بحث تعلیق در ماده (۹) آمده است که آن را نخواندید. این موضوع تعلیق هم اشکال دارد.

آقای مدرسی یزدی - بله، ماده (۹) را هم نخواندید.

آقای هاشمی شاهرودی - چرا ماده (۹) را نمی‌خوانید؟ قبل از آنکه بروید سراغ ماده‌ی بعد، ماده‌ی (۹) را بخوانید.

منشی جلسه - این مصوبه که ماده (۹) ندارد.

آقای هاشمی شاهرودی - همین ماده (۹) قبلی [= قبل از اصلاحات سال ۱۳۸۷] را مجدداً ابقا کرده است. در صفحه (۹) جدول تطبیقی هست؛ صفحه (۹) را بخوانید. گفته است: «ماده (۹) با اصلاحات مصوب) ماده ۹- در مواردی که بازرسی یا هیئت‌های بازرسی به منظور حُسن جریان امور، تعلیق یک یا چند نفر از کارکنان واحدی را که مورد بازرسی قرار گرفته‌اند ضروری تشخیص دهند، باید مراتب را فوراً و مستدل به وزیر یا رئیس دستگاه مربوط اطلاع داده و تعلیق کارمند یا کارمندان مورد نظر را تقاضا نمایند. وزیر یا رئیس دستگاه مربوط مکلف به اجرای تقاضای هیئت بازرسی است و در غیر این صورت، شخصاً مسئول عواقب امر خواهد بود و سازمان مراتب را جهت اتخاذ تصمیم لازم به شورای عالی قضایی گزارش خواهد نمود.» همان‌طور که می‌بینید بحث تعلیق را آورده است.

۱. منظور، جدولی است که اداره‌ی قوانین دفتر حقوقی شورای نگهبان برای اعضای شورای نگهبان تنظیم می‌کند و تغییرات مصوبات به صورت تطبیقی در آن قابل ملاحظه است. این جدول، در نشانی زیر قابل دسترسی است: yon.ir/SP1h9

آقای مدرسی یزدی - الان ایراد دارد.

آقای علیزاده - نه، الان ایراد ندارد.

آقای رهپیک - خود مجلس به این موضوع توجه نداشته که اگر این ماده (۷) را حذف کنند، این اتفاق می‌افتد؛ سازمان بازرسی هم توجه نداشته است.

آقای مدرسی یزدی - توجه نداشته‌اند که اگر ماده‌ی مصوب در آن قانون آزمایشی را حذف کنند، قانون قبلی احیا می‌شود.

آقای علیزاده - بله، چون در آن قانون آزمایشی گفته است که این مصوبه، به مدت پنج سال مفاد آن قانون قبلی را متوقف می‌کند.

آقای رهپیک - بله، قانون سال ۱۳۸۷ موقت بود دیگر.

آقای مدرسی یزدی - الان، ماده‌ی مربوطه در قانون آزمایشی را حذف کرده‌اند.

آقای علیزاده - ما الان که نباید بحث کنیم که این قانون و این ماده به قوت خودش باقی است یا نه. مجلس نگفته است که آن ماده به قوت خودش باقی است. مجلس الان آمده و آن ماده‌ی مصوب در آن قانون آزمایشی را حذف کرده است. دفتر ما [= اداره‌ی قوانین دفتر حقوقی شورای نگهبان] این برداشت را داشته که با این حذف، آن ماده‌ی قانون سابق به قوت خودش باقی است. لذا الان چرا ما باید درباره‌ی این موضوع بحث بکنیم!؟

آقای هاشمی شاهرودی - این برداشت درست نیست؛ چون وقتی که یک قانون را اصلاح می‌کنند، چه آن قانون به صورت آزمایشی باشد و چه دائم، قانون قبلی نسخ شده است. فلذا اگر بعد از یک مدت، مجلس نسبت به آن قانون، تصمیم جدیدی بگیرد ما نمی‌گوییم که آن قانون اولی زنده می‌شود، بلکه می‌گوییم مجلس باید نظر بدهد که بالاخره آن قانون باقی است یا می‌خواهد یک قانون دیگر جای آن قرار بدهد. این نظر مرکز هم به نظرم درست نیست.^۱ این ماده (۹) نسخ شده است؛ چه

(۶) گفته بود که ماده (۹) قانون به شرح زیر اصلاح می‌گردد.

آقای هاشمی شاهرودی - ماده (۹) در سال ۱۳۸۷ اصلاح شده است. مجلس الان در این مصوبه آمده و همین ماده‌ی اصلاح‌شده را دائمی کرده است.

آقای رهپیک - نه، الان این اصلاحیه سال ۱۳۸۷، حذف شده است.

آقای علیزاده - بله، حذف شده است.

آقای هاشمی شاهرودی - نه، این اصلاحیه حذف نشده است؛ نه آقا این اصلاحیه، الان ماده (۷) شده است.

آقای رهپیک - موضوع ماده (۷) مصوبه‌ی فعلی، ماده (۶) اصلاحیه‌ی سال ۱۳۸۷ بود.

آقای هاشمی شاهرودی - این ماده حذف نشده است؛ آن را عیناً در اینجا آورده‌اند. نگاه کنید، در ستون آخر [جدول تطبیقی]، عین ماده (۹) مصوب ۱۳۶۰ را تکرار کرده است.

آقای رهپیک - ستون آخر را توجه کنید؛ همان متن ماده (۹) قانون اول [= قانون مصوب ۱۳۶۰] است. در متنش هم به شورای عالی قضایی اشاره شده است. الان این مصوبه‌ی فعلی، قانون را خیلی پیچیده کرده است. این ماده (۹)، در واقع همان ماده (۶) اصلاحیه‌ی سال ۱۳۸۷ است.

آقای علیزاده - به قوت خودش باقی است.

آقای رهپیک - ماده (۶) اصلاحیه‌ی سال ۱۳۸۷ به ماده (۷) مصوبه‌ی فعلی تبدیل شده که در این طرح آن را حذف کرده‌اند. نتیجه این حذف چه شد؟ اینکه قانون اول زنده شد؛ چون در واقع قانون سال ۱۳۸۷ به صورت آزمایشی بوده و آمده بود تا یک سری تغییراتی در قانون اولیه بدهد.

آقای علیزاده - ما نمی‌توانیم نسبت به این ماده اعلام نظر کنیم.

آقای مدرسی یزدی - این ماده، الان در مجلس تصویب شده است.

آقای رهپیک - نه، حذف شده است.

آقای علیزاده - آن ماده‌ی قانون آزمایشی حذف شده است و بنابراین قانون سابق [= قانون مصوب ۱۳۶۰] به قوت خودش باقی است. قانون سابق، الان تصویب نشده است؛ این را اشتباهاً در اینجا [= در جدول تطبیقی] آورده‌اند. در این مصوبه‌ای که الان مجلس برای ما فرستاده است، از آن ماده (۹) ذکری نکرده است.

آقای رهپیک - نه، این جدول تطبیقی مقصودش این نیست که این ماده الان تصویب شده است؛ مقصودش این است که نتیجه، الان این است.

آقای علیزاده - بله، نتیجه این است.

۱. «ماده (۷): این ماده که در واقع به منظور جایگزینی ماده (۶) «قانون اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۸۷» موضوع اصلاح ماده (۹) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور پیش‌بینی شده بود، به موجب مصوبه مجلس حذف گردید. لذا ماده (۹) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور به حالت سابق خود پیش از قانون آزمایشی مصوب ۱۳۸۷ برمی‌گردد و مجدداً این ماده احیا می‌شود. با این مقدمه یک نظر پیرامون این موضوع این است که با توجه به عدم انجام اصلاحات توسط مجلس در این ماده و تأیید ماده (۹) سابق توسط شورای نگهبان، مجالس جهت اعمال نظارت و اعلام مغایرت این ماده با قانون اساسی وجود ندارد.» گزارش کارشناسی مجمع مشورتی حقوقی (پژوهشکده شورای نگهبان)، شماره ۹۳۰۲۰۰۴ مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۰، ص ۱۱، قابل مشاهده در نشانی زیر: yon.ir/OcOw8

قانون مصوب مجلس، موقت باشد و چه دائمی باشد، به هر حال قانون سابق نسخ شده است.

آقای رهپیک - ماده (۹) را که [در اصلاحیهی سال ۱۳۸۷] حذف نکرده بودند؛ صرفاً آن ماده را به مدت پنج سال اصلاح کرده بودند.

آقای هاشمی شاهرودی - خیلی خب نسخ کرده بودند دیگر؛ یک قانون دیگری شده بود.

آقای رهپیک - آن موضوع، الآن دیگر مورد بحث ما نیست.

آقای علیزاده - اینجا الآن نه آن مادهی قبلی دوباره تصویب شده است و نه مادهی جدیدی تصویب شده است.

آقای هاشمی شاهرودی - چرا دیگر؛ این مصوبه، جدید تصویب شده است. این که مجلس آمده است و این ماده را دائمی کرده است، تصویب مادهی جدید است دیگر.

آقای رهپیک - الآن آن ماده [= مادهی (۹) اصلاحی در قانون آزمایشی سال ۱۳۸۷] را حذف کرده‌اند.

آقای علیزاده - اصلاً مجلس الآن در خصوص ماده (۹) چیزی برای ما نفرستاده است.

آقای هاشمی شاهرودی - مگر این ماده (۹) در این مصوبه‌ی فعلی نیست.

آقای رهپیک - نه دیگر.

آقای هاشمی شاهرودی - پس این ماده (۹) را از کجا آورده‌اند [و در این جدول تطبیقی] گذاشته‌اند؟!]

آقای رهپیک - نه حاج آقا.

آقای هاشمی شاهرودی - فردا این ماده، در قانون می‌آید.

آقای یزدی - نه، نمی‌آید.

آقای رهپیک - نه نمی‌آید. این ماده، همین الآن در قانون سازمان بازرسی وجود دارد.

آقای یزدی - ستون آخر را ملاحظه کنید.

آقای هاشمی شاهرودی - اصلاً این ماده در مصوبه‌ی فعلی نیست.

آقای رهپیک - نه، نیست. این نظر مرکز [= مجمع مشورتی حقوقی (پژوهشکده شورای نگهبان)] است که می‌گوید آن قانون به قوت خودش برمی‌گردد. پس مشخص شد که این مادهی قبلی حذف شده است دیگر

آقای ابراهیمیان - در این عبارت «پیشنهادهای قانونی» که در تبصره‌ی ماده (۸) این مصوبه آمده، عدم اجرای آن، به چه چیزی بر می‌گردد؟

آقای هاشمی شاهرودی - ماده (۸) را بخوانید.

منشی جلسه - «ماده ۸- تبصره زیر به ماده (۱۰) قانون الحاق می‌شود:

تبصره- عدم اجرای پیشنهادهای قانونی سازمان بدون عذر موجه با رسیدگی و احراز در دادگاه صالح، مشمول مجازات مقرر در تبصره (۱) ماده (۸) می‌باشد.»

آقای علیزاده - این چیزی که اینجا نوشته شده است یعنی اینکه مثلاً اگر رئیس سازمان بازرسی، پیشنهادهایی را به سازمان محیط زیست یا هر جای دیگر بخشنامه کرد، اگر رئیس سازمان آن پیشنهاد را قبول داشت که خب عمل می‌کند، ولی اگر آن پیشنهاد یا بخشی از آن را قبول نداشت و عمل نکرد و گفت این پیشنهادی که شما می‌کنید به نظر من خوب نیست، این مصوبه می‌گوید در این صورت چون آن مسئول به پیشنهاد سازمان بازرسی عمل نکرده است، متخلف است [و مستوجب مجازات مندرج در تبصره (۱) ماده (۸) این قانون خواهد بود].

آقای رهپیک - یعنی یک جولانگاه باز و بدون ضابطه‌ای در اینجا صورت گرفته است.

آقای علیزاده - یعنی اگر رئیس سازمان بگوید که به نظر من اگر این پیشنهاد سازمان بازرسی را بخواهم عمل بکنم، به مملکت ضرر وارد می‌شود [باز هم متخلف است و مجازات می‌شود]! به عنوان مثال بازرس سازمان بازرسی به یک سازمان عریض و طویلی مثل انرژی هسته‌ای، وزارت ارشاد یا صنعت و معدن رفته است و می‌گوید ما پیشنهاد می‌دهیم که شما باید این کار را بکنید، ولی رئیس آن دستگاه می‌گوید که من با پنج هزار تا، ده هزار تا، دویست تا کارمندی که دارم [انجام چنین پیشنهادی را صحیح تشخیص نمی‌دهم؛ اما این مصوبه می‌گوید که رئیس آن دستگاه حق رد چنین پیشنهادی را ندارد و الا متخلف است و مستوجب مجازات]!

آقای هاشمی شاهرودی - اصلاً چه کسی گفته است که پیشنهادهای سازمان، «قانونی» است و تخلف از آن، جرم است.

آقای رهپیک - اصلاً این پیشنهاد، حد و اندازه ندارد.

آقای هاشمی شاهرودی - اصلاً «پیشنهاد قانونی» معنی ندارد. تخلف و عدم تخلف، «قانونی» است.

آقای رهپیک - نه، تخلف فرق دارد. این هم اشکال دارد.

آقای سلیمی - اگر بناست سازمان بازرسی کل کشور برود از دستگاه‌ها بازرسی کند ولی به واسطه‌ی عمل یک شخص کار بازرسی معطل بماند که نمی‌شود؛ باید برای این موضوع هم فکری کرد. به عنوان مثال آقای وزیر پرونده یا سندی را در

آقای عزیزاده - نظر ما این است که عبارت «پیشنهاد قانونی»، ابهام دارد.

آقای هاشمی شاهرودی - اطلاق آن اشکال دارد.

آقای ره‌پیک - اصلاً مفهوم پیشنهاد، مفهوم مبهمی است.

آقای سوادکوهی - اگر پیشنهاد، «قانونی» است، یعنی قانون به آن حق پیشنهاد داده است و لذا این عبارت، اطلاق ندارد.

آقای ره‌پیک - اصلاً ما چنین چیزی نداریم که قانون به کسی اجازه بدهد که به دیگران پیشنهاد بکند. قانون اجازه بدهد که تخلف بکنند؟!

آقای هاشمی شاهرودی - معلوم است که این قانون، فردا برای سازمان‌ها دستاویز می‌شود.

آقای ابراهیمیان - مثلاً ممکن است سازمان بازرسی گزارشی بدهد و بگوید که آقای فلانی شرایط اشتغال در آن شغل معاونت را ندارد. خب من عرضم این است که اگر خود آن انتصاب، تخلف و جرم باشد، خب به همین تخلف رسیدگی می‌کنند. حالا اگر این آقای مسئول به این اخطار سازمان بازرسی بی‌توجهی کرده است، آیا درست است که دوباره بیاییم و برای این بی‌توجهی هم مجازات وضع کنیم؟!

آقای هاشمی شاهرودی - خب رأی آورد. آقای جتتی هم رأی دادند. **منشی جلسه** - اطلاق تبصره نسبت به مواردی که تخلف از مواد قانونی نیست، مغایر اصل (۵۷) قانون اساسی است.

آقای عزیزاده - این اطلاق است.

آقای مدرسی یزدی - اگر پیشنهاد به این صورت باشد که مثلاً این کار را انجام نده، عیبی ندارد؛ اما اگر امر کند که فلان کار را انجام بده، صحیح نیست.

آقای ره‌پیک - نه اگر بگوید که فلان کار را انجام نده هم صحیح نیست؛ چون باید بر طبق قانون باشد.

منشی جلسه - اطلاق تبصره نسبت به مواردی که تخلف از مواد قانونی نیست، مغایر اصل (۵۷) قانون اساسی است.

آقای ابراهیمیان - حالا اگر تخلف از مقررات قانونی هم صورت گرفته باشد و سازمان بازرسی نسبت به رفع آن تخلف، پیشنهادی بدهد [و مسئول مربوطه، به این پیشنهاد ترتیب اثر ندهد]، باز هم می‌خواهیم بگوییم که [آن مسئول، علاوه بر مجازات تخلف از مقررات قانونی، از جهت بی‌توجهی کردن به پیشنهاد سازمان هم متخلف است و باید مجازات شود]؟

آقای هاشمی شاهرودی - نه دیگر.

آقای ابراهیمیان - نه، منظورم این است که آن مسئول، خود

کشوی میزش گذاشته و درب آن را قفل کرده است و هیچ اقدامی هم نسبت به آن انجام نمی‌دهد.

آقای هاشمی شاهرودی - خب، آن آقای وزیر تخلف کرده است.

آقای سلیمی - خب این آقا تخلف کرده است و لذا در اینجا به این سبک گفته است که «پیشنهاد قانونی سازمان» باید مورد توجه قرار گیرد.

آقای هاشمی شاهرودی - «تخلفات قانونی».

آقای سلیمی - عیبی ندارد؛ عنوانش را «تخلفات قانونی» بگذارید. مسئول دستگاه نباید بدون عذر موجه [از انجام پیشنهادهای قانونی سازمان بازرسی استنکاف کند].

آقای هاشمی شاهرودی - احسنت، بنده هم عرضم همین است که بگوید در این موارد، تخلف انجام شده است و تمام.

آقای سلیمی - باید یک شرط اینجا بگذارند و بگویند که اگر این وزیر یا مسئول، بدون عذر موجه پیشنهاد سازمان بازرسی را اجرا نمی‌کند، و باز با قید اینکه این امر در دادگاه صالح هم احراز شود، یعنی دادگاه صالح رسیدگی کند و ببیند که این وزیر و مسئول بدون عذر موجه تخلف کرده است و اجرا نمی‌کند.

آقای هاشمی شاهرودی - دادگاه هم به تخلفات رسیدگی می‌کند. **آقای سلیمی** - بله.

آقای هاشمی شاهرودی - پس باید عبارت را تغییر بدهند و پیشنهاد سازمان بازرسی را مقید به «تخلفات» کنند. ما می‌گوییم اطلاق پیشنهاد برای غیر تخلفات اشکال دارد.

آقای ره‌پیک - آخر چیزی که در اینجا آمده، پیشنهاد تخلفات نیست. **آقای هاشمی شاهرودی** - بله، پیشنهاد، اعم است.

آقای ره‌پیک - پیشنهاد یک معنای وسیعی دارد که توصیه برای انجام هر کاری را در برمی‌گیرد.

آقای عزیزاده - پس در مواردی، اطلاق این عبارت اشکال دارد؛ در مواردی که این پیشنهاد ناظر بر رفع تخلف نباشد، اشکال دارد ولی سازمان بازرسی می‌تواند به طور کلی هم به دستگاه‌ها پیشنهاد بدهد که فلان کار را بکنند، هر چند ممکن است نظر سازمان با نظر دستگاه یکسان نباشد و با هم اختلاف داشته باشند.

آقای یزدی - فرض بر این است که پیشنهادهای سازمان بازرسی قانونی است؛ یعنی سازمان، پیشنهادهای قانونی می‌دهد و بعد دادگاه صالحه هم نظر می‌دهد که آن مسئول به پیشنهاد قانونی عمل نکرده است.

آقای هاشمی شاهرودی - خب باشد. مگر غیر از اینها پیشنهاد قانونی نداریم. رأی بگیریم.

آقای ابراهیمیان - اطلاق این عبارت، اشکال دارد.

ب- ایجاد هماهنگی‌های لازم، مستمر و منظم با مسئولان دستگاه‌های نظارتی کشور با حفظ استقلال و اختیارات قانونی و ذاتی هر دستگاه به منظور ارتقای کیفی و کمی و افزایش اثربخشی اقدامات نظارتی و پرهیز از کارهای موازی و غیر ضرور و تقویت مدیریت کشور و ارائه گزارش نتایج حاصله به رؤسای قوای سه‌گانه.»

آقای مدرسی یزدی - بند (الف) این ماده، درست است.

آقای جنتی - این بند (الف)، اصلاً قانون نیست و نیاز به قانون ندارد. اگر این بند را هم نمی‌گفتند، سازمان بازرسی این کار را می‌توانست بکند. خوب یک کسی یا سازمانی که می‌خواهد یک کاری بکند، می‌تواند از افراد اداره‌های تخصصی و... استفاده کند. ذکر بند (الف) در این قانون، اصلاً هیچ ضرورتی ندارد.

آقای هاشمی شاهرودی - این یک چیز عادی است.

آقای مدرسی یزدی - نه.

آقای رهپیک - اینها در حکم بهره‌گیری و ایجاد هماهنگی است.

آقای علیزاده - شبیه بند (ب) این ماده هم، یک حکمی در قانون برنامه آمده بود که در آنجا، تشکیل یک شورایی پیش‌بینی شده بود که ما ایراد گرفتیم، بعد [با اصرار مجلس بر آن مصوبه، آن ماده] به مجمع تشخیص مصلحت نظام رفت و مجمع آن را تصویب کرد.^۳ بعداً یک مصوبه‌ی جدید دیگری آوردند که ما

پیشنهاد سازمان را عمل نکرده است. پیشنهاد سازمان این بوده است که شما دارید تخلف می‌کنید و پیشنهاد می‌کنیم که این کار را بکنید. اگر تخلف مسئول از مقررات قانونی احراز شود و با این حال، آن مسئول به پیشنهاد سازمان بازرسی هم عمل نکند، دو تخلف به وقوع پیوسته است یا یک تخلف؟ آیا اینجا تخلف از مقررات قانونی یک تخلف است و عدم عمل به پیشنهاد سازمان هم یک تخلف دیگر است یا نه در این موارد، بی‌توجهی به پیشنهاد سازمان، تخلف جدیدی نیست؟

آقای مدرسی یزدی - این عبارت را باید به صورت دقیق درست کنند.

آقای هاشمی شاهرودی - جای کلمه‌ی «پیشنهاد»، کلمه‌ی «تخلفات» را بگذارید.

آقای رهپیک - بله، معنای این همان است.

آقای مدرسی یزدی - یعنی منظور مواردی است که پیشنهاد سازمان بازرسی ناظر بر احتراز از تخلفات دستگاه‌ها باشد.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، پیشنهادهایی که سازمان برای رفع تخلفات به دستگاه‌ها می‌دهد.

آقای رهپیک - بله، معنای آن همین است.

آقای علیزاده - معنای آن همین است.

آقای مدرسی یزدی - معنای آن همین باید باشد.^۱

منشی جلسه - «ماده ۹- ماده (۱۱) قانون آ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۱۱- سازمان می‌تواند در موارد زیر نیز اقدام کند:

الف- بهره‌گیری از توان تشکلهای غیردولتی و مردم‌نهاد و اشخاص واجد شرایط در بخش‌های علمی، تخصصی، صنفی و مردمی به منظور انجام وظایف محوله

۳. منظور، ماده (۱۹۶) لایحه برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۹/۱۷ است که مقرر می‌داشت: «ماده ۱۹۶- به منظور تقویت نهادهای نظارتی کشور، کارآمد نمودن نظام نظارت، حذف اقدامات موازی، شفاف‌سازی، ایجاد هماهنگی، ارتقاء بهره‌وری و تقویت مدیریت کشور، شورای دستگاه‌های نظارتی کشور متشکل از دو نفر از مسئولین نظارتی هر قوه با انتخاب رئیس قوه با حفظ استقلال دستگاه‌ها و انجام وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های قانونی هر یک از آنها در حدود مقرر در قانون اساسی تشکیل می‌شود. دستورالعمل اجرایی این ماده، مشتمل بر نحوه تشکیل جلسات شورا، نحوه تصمیم‌گیری و نحوه پیگیری تصمیمات، ظرف شش‌ماه اول برنامه به پیشنهاد اعضای شورا و با توافق سران قوا تعیین می‌گردد.» شورای نگهبان در نظر شماره ۸۹۳۰/۴۰۹۶۸ مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۶ خود نسبت به این مصوبه، اظهار داشت: «در ماده (۱۹۶)، تشکیل شورای دستگاه‌های نظارتی کشور، مغایر اصول (۵۴)، (۵۵)، (۵۷)، (۶۰)، (۷۶)، (۸۷)، (۹۰) و بند (۳) اصل (۱۵۶) و اصول (۱۶۱)، (۱۷۳) و (۱۷۴) قانون اساسی شناخته شد.» این ماده، پس از چندین مرحله رفت و برگشت بین شورای نگهبان و مجلس، نهایتاً با اصرار مجلس بر مصوبه‌ی خویش، برای رفع اختلاف به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال شد که با اصلاحاتی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۲۵ به تصویب مجمع رسید. برای آگاهی از سیر مراحل مختلف تصویب این ماده، بنگرید به: فتحی، محمد و کوهی اصفهانی، کاظم، «اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان (۱۳۹۴-۱۳۵۹)؛

۱. بند (۷) نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۹۳/۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی: «۷- با توجه به جرم‌انگاری و تعیین مجازات در تبصره الحاقی به ماده (۱۰) موضوع ماده (۸)، عنوان پیشنهادهای قانونی دارای ابهام است و لازم است عنوان مجرمانه دقیقاً معین شود تا اظهار نظر گردد. به علاوه اطلاق تبصره نسبت به مواردی که عدم اجرای پیشنهاد حاوی تخلف از مقررات قانونی نیست، مغایر اصل (۵۷) قانون اساسی شناخته شد.»

۲. ماده (۱۱) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ (اصلاحی ۱۳۷۵/۵/۷) مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۱- از تاریخ اجرای این قانون، سازمان کنونی بازرسی کل کشور منحل و کلیه اسناد و اوراق و مدارک و اموال و اعتبارات و تعهدات و کارکنان آن در اختیار سازمان قرار می‌گیرد.»

آقای جنتی - اشکال آقای علیزاده، اشکال خوبی است.
آقای ره‌پیک - این بند، خود سازمان بازرسی را دارد می‌گوید؛ یعنی می‌گوید خود سازمان، هماهنگی مستقل [با دستگاه‌های نظارتی دیگر] داشته باشد.

آقای علیزاده - ما می‌گوییم قسمت اخیر این بند اشکال دارد. در قانون قبلی^۲ و در جاهای دیگر هم گفته‌ایم که اگر مقرر شود که یک قوه گزارش کارهایش را به قوای دیگر بدهد، اشکال دارد.

آقای هاشمی شاهرودی - اشکال قانونی آن، این است که وقتی می‌گوییم سازمان بازرسی حق هماهنگی دارد، یعنی اینکه دستگاه‌های دیگر ملزم هستند که با آنها هماهنگی بکنند؛ در حالی که در قانون اساسی چنین الزامی وجود ندارد.

آقای مدرس‌یزدی - در این بند گفته است «با حفظ استقلال و اختیارات دستگاه‌ها».

آقای علیزاده - عین همین عبارت را در آن مصوبات هم آورده بودند که ما به همه‌ی آنها ایراد گرفتیم. از یک طرف هم گفتیم چون این مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام است، [اقدام مجلس برای قانون‌گذاری در خصوص آن] خلاف اصل (۱۱۲) قانون اساسی است.^۳

۲. شورای نگهبان در نظر شماره ۸۶/۳۰/۲۵۱۰۶ مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۴ نسبت به بند (۴) ماده (۲) طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰ و اصلاحیه آن مصوب ۱۳۷۵، مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۳ مجلس شورای اسلامی، اظهار داشت: «قسمت اخیر بند (۴) ماده (۲)، در خصوص موظف شدن سازمان به ارسال گزارش به مجلس، مغایر اصول (۵۷) و (۱۵۶) قانون اساسی شناخته شد.» قسمت اخیر بند (۴) ماده (۲) مصوبه‌ی فوق‌الذکر که مورد ایراد شورا واقع شد، مقرر می‌داشت: «سازمان بازرسی کل کشور موظف است فهرست و نتیجه گزارش‌های خود را به صورت ماهیانه به مجلس شورای اسلامی ارسال نماید.»

۳. شورای نگهبان در نظر شماره ۹۲/۳۰/۵۲۴۶۷ مورخ ۱۳۹۲/۹/۱۳ خود در خصوص طرح عضویت و لغو عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در برخی از شوراهای عالی، شوراها، مجامع و سایر هیئت‌ها مصوب ۱۳۹۲/۹/۳ مجلس شورای اسلامی (مصوبه‌ی اصلاحی مجلس برای رفع ایرادهای نظر شماره ۹۲/۳۰/۵۲۰۹۲ مورخ ۱۳۹۲/۸/۵ شورای نگهبان)، چنین اظهار نظر کرده است: «در ماده (۷)، علی‌رغم اصلاح به عمل آمده، اشکال سابق این شورا کماکان به قوت خود باقی است؛ به علاوه با توجه به اینکه این ماده به معنای دائمی نمودن ماده (۲۲۱) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران است که توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب رسیده است، این ماده از این حیث، خلاف مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام بوده و با عنایت به نظریه تفسیری شورای نگهبان، مغایر اصل (۱۱۲) قانون اساسی شناخته شد.»

دوباره به آن هم ایراد گرفتیم و با اصرار مجلس، آن مصوبه هم به مجمع تشخیص مصلحت نظام رفت^۱ و الآن در حال طی مراحل قانونی است. بنده خودم به عنوان نماینده‌ی شورای نگهبان به جلسه‌ی مجمع رفتم و برای اینکه کارهای موازی نشود و فلان نشود، نهایتاً در این زمینه یک قانون مستقل نوشتم. حالا مجلس دوباره آمده و در اینجا دوباره شبیه همان قانون را تصویب کرده است! تصویب دوباره‌ی این موضوع در اینجا چه وجهی دارد؟! لذا ما باید به مجلس بگوییم که با توجه به آن قانون که قبلاً تصویب شده است، این مصوبه‌ی فعلی، چیز دیگری را می‌خواهد دنبال کند یا همان است؟ حداقل باید این موضوع را به صورت تذکر به مجلس بگوییم.

آقای ره‌پیک - آن مصوبه‌ای که شما می‌گویید در قالب «شورای هماهنگی دستگاه‌های نظارتی» بود.

آقای یزدی - این بند می‌گوید که سازمان بازرسی با بقیه‌ی واحدهای نظارتی همکاری کند تا موازی‌کاری و دوباره‌کاری نشود؛ اشکالش چیست؟

→

جلد اول (اصول ۱ تا ۵۵ قانون اساسی)، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۴، صص ۸۰۵-۸۰۶.

۱. منظور، ماده (۷) طرح عضویت و لغو عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در برخی از شوراهای عالی، شوراها، مجامع و سایر هیئت‌ها، مصوب ۱۳۹۲/۷/۱۷ مجلس شورای اسلامی است که مقرر می‌داشت: «ماده ۷- به منظور ایجاد هماهنگی برای کارآمد نمودن نظام نظارت، ارتقای بهره‌وری و تقویت مدیریت کشور، شورای دستگاه‌های نظارتی متشکل از دونفر از مسئولین نظارتی هر قوه با انتخاب رئیس قوه، با حفظ استقلال هر یک از قوا در حدود مقرر در قانون اساسی تشکیل می‌شود. شورای مذکور وظیفه نظارت بر فرآیند تولید آمارهای پایه و شاخص‌های کلان کشور که توسط مرکز آمار ایران تهیه می‌شود را نیز عهده‌دار است.» شورای نگهبان در نظر شماره ۹۲/۳۰/۵۲۰۹۲ مورخ ۱۳۹۲/۸/۵ خود نسبت به این مصوبه، اظهار داشت: «در ماده (۷)، تشکیل شورای دستگاه‌های نظارتی، همان‌طور که قبلاً از جمله در خصوص ماده (۱۹۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اعلام گردیده، مغایر اصول (۵۴)، (۵۵)، (۵۷)، (۶۰)، (۷۶)، (۸۷)، (۹۰) و بند (۳) اصل (۱۵۶) و اصول (۱۶۱)، (۱۷۳) و (۱۷۴) قانون اساسی شناخته شد.» این ماده، پس از چندین مرحله رفت و برگشت بین شورای نگهبان و مجلس، نهایتاً با اصرار مجلس بر مصوبه‌ی خویش، برای رفع اختلاف به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال شد که نظر شورای نگهبان، در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۶/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام، عیناً مورد تأیید مجمع قرار گرفت. برای آگاهی از سیر مراحل مختلف تصویب این ماده، بنگرید به: فتحی، محمد و کوهی اصفهانی، کاظم، «اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان (۱۳۹۴-۱۳۵۹)؛ جلد اول (اصول ۱ تا ۵۵) قانون اساسی»، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۴، ص ۸۰۷.

←

معاملاتی و اعتباری دستگاه‌ها را تحت ناظر منعقد می‌کند، که گفتیم اشکال دارد.

آقای هاشمی شاهرودی - حضور سازمان بازرسی قبل از اجرای عمل در دستگاه‌ها را موجب می‌شود.

آقای رهپیک - این قسمت در قانون سابق بوده است؛ فقط عبارت «و کمیسیون‌ها و کمیته‌های مالی، معاملاتی و اعتباری» را الآن اضافه کرده‌اند تا شامل کمیسیون‌ها هم بشود؛^۱ چون بعضی از این دستگاه‌ها به سازمان بازرسی می‌گفتند که ما کمیسیون هستیم و شامل آن قانون نمی‌شویم.

آقای هاشمی شاهرودی - یعنی سازمان بازرسی باید در همه‌ی کارهای مقدماتی، یک عضو ناظر به دستگاه‌ها بفرستد!

آقای رهپیک - در حال حاضر سازمان بازرسی در برگزاری مناقصه‌ها و مزایده‌های دستگاه‌ها نماینده دارد و طبق همین قانون در مزایده و مناقصه شرکت می‌کند.

آقای مدرسی یزدی - اگر لفظ «کمیسیون» اضافه نشده بود، اشکال نمی‌گرفتیم؟

آقای رهپیک - چرا؛ اشکال می‌گرفتیم.

آقای ابراهیمیان - ما «اجرا» را یک مفهوم دستی که نمی‌دانیم که بگوییم این سازمان بازرسی در آن جا هست که هر وقت اقدامی انجام شد، بعد بیاید و یک کنترل و نظارتی بکند.

آقای رهپیک - این نظارت و بازرسی در اثنای عمل دستگاه‌ها است. الآن نظارت سازمان بازرسی بعد از عمل نیست. مصداق بارز آن شرکت بازرسان این سازمان ضمن مزایده‌ها و مناقصه‌ها است که در جلسه‌ی انجام مناقصه و مزایده شرکت می‌کنند و در اثنای آن حضور دارند.

آقای ابراهیمیان - خب مثلاً وقتی سازمان بازرسی کل کشور در این جلسات مناقصه و مزایده شرکت می‌کند، اولین اقدامی که می‌کند، بررسی پیشنهادات است؛ خب در اینجا یک اقدام انجام شده داریم که حالا بازرسان سازمان دارند همین اقدام را

آقای هاشمی شاهرودی - ایراد درستی گرفته‌اید. [این مصوبه، چون خلاف قانون اساسی است، اگر مجلس اصرار بر تصویب آن دارد] باید به مجمع تشخیص مصلحت نظام برود.

آقای رهپیک - عبارت این ماده، همان عبارت آن دو مصوبه‌ی قبلی [= ماده (۱۹۶) لایحه برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران و ماده (۷) طرح عضویت و لغو عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در برخی از شوراهای عالی، شوراها، مجامع و سایر هیئت‌ها] است.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، عین همان عبارت است

آقای علیزاده - عین همان عبارت است. ما به هر دوی آن مصوبات ایراد گرفتیم.

آقای رهپیک - تذکر بدهید.

آقای مدرسی یزدی - اینجا در عبارت این مصوبه گفته است: «با حفظ استقلال و اختیارات قانونی و ذاتی هر دستگاه».

آقای رهپیک - باشد.

آقای علیزاده - عین همین است.

آقای هاشمی شاهرودی - وقتی می‌گوید سازمان بازرسی باید هماهنگی‌های لازم را با مسئولان دستگاه‌های نظارتی ایجاد کند، یعنی دستگاه‌های دیگر ملزم هستند که با این سازمان، هماهنگی کنند.

آقای رهپیک - حالا این موضوع را به مجلس تذکر بدهید.

آقای علیزاده - اگر ایراد دارید، ایراد بگیرید.

آقای هاشمی شاهرودی - قبلاً آن مصوبات قبلی ایراد داشت و ما ایراد گرفتیم.

آقای علیزاده - حالا اجازه بدهید تا سوابق آن دو مصوبه‌ی قبلی را بیاورند تا ببینیم و بعداً نظر بدهیم.

منشی جلسه - «ج- معرفی نماینده به مجامع، شوراها و کمیسیون‌ها و کمیته‌های مالی، معاملاتی و اعتباری دستگاه‌های مشمول بازرسی، به عنوان ناظر بدون حق رأی برای انجام وظیفه نظارتی».

آقای هاشمی شاهرودی - این که ایرادش روشن تر است.

آقای علیزاده - این عبارت دارد همان حضور نمایندگان سازمان را در مجامع و شوراها و کمیسیون‌ها و کمیته‌های مالی،

→

برای آگاهی کامل از سیر تحولات مربوط به این مصوبه، بنگرید به: فتحی، محمد و کوهی اصفهانی، کاظم، «اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان (۱۳۹۴-۱۳۵۹)؛ جلد اول (اصول ۱ تا ۵۵ قانون اساسی)»، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۴، ص ۸۰۷.

۱. بند (ج) ماده (۱۱) قانون اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰ و اصلاحیه آن مصوب ۱۳۷۵ که در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۱۷ به تصویب کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی رسیده و پس از موافقت مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت پنج سال، در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۲۵ به تأیید شورای نگهبان رسیده بود، مقرر می‌کرد: «ج- معرفی نماینده به مجامع و شوراهای تصمیم‌گیر در معاملات دستگاه‌های دولتی و عمومی غیردولتی و دستگاه‌های مشمول بازرسی به عنوان ناظر بدون حق رأی در جهت انجام وظیفه نظارتی. تبصره- مسئولان ذی‌ربط موظفند زمان تشکیل جلسات مجامع و شوراهای مورد نظر را به اطلاع سازمان برسانند.»

عنوان ناظر به دستگاه اجرایی می‌فرستند تا تمام تصمیمات را نظارت کند! اینها آنجا می‌ایستند تا این کارها انجام بشود! آقایانی که حضور نماینده‌ی سازمان را به عنوان ناظر، خلاف اصل (۱۷۴) قانون اساسی می‌دانند، رأی بدهند.

آقای سلیمی - آن تبصره‌ی ماده (۱۱) که مسئولان ذی‌ربط را موظف کرده است، ایراد دارد.

آقای جنتی - رأی بگیریید.

آقای علیزاده - رأی آورد.

آقای هاشمی شاهرودی - بند بعدی در مورد ارائه‌ی گزارش‌های نظارتی است.

منشی جلسه - «د- ارائه گزارش‌های نظارتی هشداردهنده به‌هنگام به مقامات مسئول جهت پیشگیری از وقوع جرم، تخلف و سوء جریانات احتمالی».

آقای جنتی - این کار خوبی است.

آقای مدرسی یزدی - این کار بد نیست و اشکالی هم ندارد.

منشی جلسه - «ه- اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی عمومی از طریق رسانه‌های عمومی به منظور ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد، با رعایت قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۹۲/۱۲/۴»

آقای ره‌پیک - یعنی سازمان باید اطلاع‌رسانی کند.

آقای هاشمی شاهرودی - این هم خوب است. یعنی الآن خوب شد.

منشی جلسه - «ماده ۱۰- ماده (۱۲) قانون^۲ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۱۲- چنانچه بازرسان قانونی مؤسسات و شرکت‌های مشمول بازرسی، مسئولان سازمان حسابرسی دولتی، حفاظت و اطلاعات و حراست و نظارت و بازرسی وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های مشمول

بزرسی می‌کنند و به همین ترتیب دومین قدم را بعد از دومین اقدام دستگاه انجام می‌دهند.

آقای اسماعیلی - در این بند (ج)، مجامع، شوراها، کمیسیون‌ها و... که هنوز کاری نکرده‌اند که سازمان بازرسی بخواهد بر آنها نظارت کند؛ اینها می‌خواهند در اینجاها تصمیم بگیرند که کاری بکنند. پس مصداق بارز حضور بازرسان سازمان در این مجامع و شوراها و کمیسیون‌ها، همان نظارتی است که ناظر بر بازرسی و نظارت قبل از عمل دستگاه‌ها است که ما آن را نپذیرفتیم. مخصوصاً می‌خواهم عرض کنم که با توجه به تبصره‌ی همین ماده که مسئولان ذی‌ربط را موظف می‌کند که زمان تشکیل جلسات را برای حضور بازرسان در جلسه به اطلاع سازمان بازرسی برسانند [اشکال روشن‌تر است]. حالا یک موقع است که مثلاً می‌گویند مسئولان مربوطه می‌توانند و اختیار دارند که داوطلبانه از بازرسان سازمان هم دعوت کنند، ما نسبت به آن حرفی نداریم؛ ولی این که مسئولان دستگاه‌ها را موظف کرده است که ساعت و مکان و همه چیز این جلسات را به سازمان خبر بدهند تا نمایندگان سازمان بازرسی برای شرکت در جلسات بیایند، ما این را واجد اشکال می‌دانیم.

آقای مدرسی یزدی - نظر من همان عرضی است که قبلاً مطرح کردم که این مصوبات، واقعاً عینی ندارد. نظارت سازمان بازرسی از ابتدای عمل دستگاه هم می‌تواند انجام شود و بازرسان سازمان می‌توانند در دستگاه‌ها حضور داشته باشند؛ چون مقدمه‌ی نظارت است. نمی‌شود گفت که سازمان بازرسی باید از وسط کار بیاید؛ سازمان باید از اول کار در دستگاه‌ها نماینده داشته باشد که هر وقت دستگاه خواست قراردادی منعقد کند، نمایندگان سازمان در آنجا حاضر باشند.

آقای جنتی - بی‌جهت تشکیلات را عریض و طویل نکنیم.

آقای مدرسی یزدی - الآن این‌گونه است.

آقای هاشمی شاهرودی - خب این بد است؛ در همین قانون این‌طور شده است.

آقای علیزاده - من مثالی می‌زنم. فرض کنید یک دستگاه اداری می‌خواهد یک چیزی بخرد، نماینده‌ی سازمان می‌گوید من باید بیایم اینجا بنشینم و بر این خرید تو نظارت کنم.

آقای مدرسی یزدی - خب بنشیند.

آقای سلیمی - این که بهتر است.

آقای اسماعیلی - با اجبار که نمی‌شود.

آقای علیزاده - یک نماینده از سازمان بازرسی کل کشور به

۱. بند (۹) نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۹۳/۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی: «۹- در بند (ج) ماده (۱۱) اصلاحی و تبصره آن موضوع ماده (۹)، معرفی نماینده به مجامع، شوراها و کمیسیون‌ها و کمیته‌های مالی، معاملاتی و اعتباری به عنوان ناظر، مغایر اصل (۱۷۴) قانون اساسی شناخته شد.»

۲. ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ (اصلاحی ۱۳۷۵/۵/۷) مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۲- سازمان حسابرسی دولتی، مسئولین حراست و نظارت و بازرسی وزارتخانه‌ها و مؤسسات مشمول بازرسی چنانچه به سوء جریانی در رسیدگی به عملکرد مالی واداری دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت برسند که مربوط به وظایف سازمان بازرسی است باید مراتب را به اطلاع سازمان بازرسی کل کشور برسانند.»

آقای ره‌پیک - بله، فقط اصلاحیه‌ی سال ۱۳۸۷ نسخ شده است. **آقای علیزاده -** بله، این که اشکالی ندارد. اصلاً لازم نیست که بگویند آن قانون اصلاحیه نسخ شده است؛ چون آن قانون، آزمایشی بود.

منشی جلسه - راجع به دستگاه‌های نظارتی هم نظر شورا را اعلام کنید.

آقای علیزاده - آن مصوباتی که هماهنگی دستگاه‌های نظارتی در آنها آمده بود را بیاورید.

آقای هاشمی شاهرودی - مجمع تشخیص مصلحت نظام هنوز در اینجا [= در خصوص طرح عضویت و لغو عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در برخی از شوراها، عالی، شوراها، مجامع و سایر هیئت‌ها] مصوبه‌ای ندارد.

آقای علیزاده - نه، مجمع تشخیص مصلحت نظام در مورد قانون برنامه پنجم مصوبه دارد که ما به مصوبه‌ی مجلس ایراد گرفته بودیم. بله، [ماده (۲۲۱) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه را] ببینید؛ گفته است: «به منظور ایجاد هماهنگی برای کارآمد نمودن نظام نظارت و ارتقای بهره‌وری و برای تقویت مدیریت کشور، شورای دستگاه‌های نظارتی کشور متشکل از دو نفر از مسئولین نظارتی هر قوه با انتخاب رئیس قوه با حفظ استقلال هر یک از آنها در حدود مقررات در قانون اساسی تشکیل می‌شود. دستورالعمل اجرایی این ماده و نحوه تشکیل جلسات شورا، نحوه تصمیم‌گیری و نحوه پیگیری تصمیمات، ظرف شش ماه سال اول برنامه، به پیشنهاد اعضای شورا و با توافق سران قوا تعیین می‌گردد.» ما نسبت به این ماده، ایراد گرفتیم و گفتیم که خلاف اصول متعدد قانون اساسی است. مصوبه‌ی مجلس به مجمع تشخیص مصلحت نظام رفت و مجمع این ماده را تصویب کرد. این قانون برنامه پنجم چون مدت‌دار بود آقایان نمایندگان مجلس آمدند و در این مصوبه‌ای که اخیراً برای شرکت ناظرین مجلس در دستگاه‌های مختلف به تصویب رساندند، دوباره این موضوع را آوردند. ما هم به این مصوبه ایراد قانون اساسی گرفتیم و گفتیم با توجه به اینکه این موضوع در قانون برنامه پنجم توسعه آمده و به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است، اقدام مجلس خلاف اصل (۱۱۲) قانون اساسی است. حالا ما باید در نظرمان نسبت به اینجا [= بند (ب) ماده (۱۱) مصوبه‌ی فعلی]، به آن دو موردی که قبلاً ایراد گرفتیم، اشاره کنیم و بگوییم با توجه به آن دو ایراد سابق و ارسال آن مصوبات به مجمع تشخیص، [قانون‌گذاری مجلس در اینجا اشکال دارد].

بازرسی، به سوء جریانی در رسیدگی به عملکرد مالی و اداری دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت برسند که مربوط به وظایف سازمان بازرسی است، باید مراتب را به اطلاع سازمان بازرسی کل کشور برسانند. مستنکف به مجازات مقرر در ماده (۶۰۶) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی «تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده» مصوب سال ۱۳۷۵/۳/۲ محکوم خواهد شد. **آقای جنتی -** این هم خوب است.

آقای علیزاده - خیلی خب دیگر، بررسی این مصوبه هم تمام شد. ماده (۱۱) هم می‌گوید که آیین‌نامه‌ی این مصوبه هم برای تصویب خدمت رئیس قوه قضائیه ارسال خواهد شد.

آقای ره‌پیک - ماده (۱۲) هم گفته است که آن قانون اصلی [= قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰ (اصلاحی ۱۳۷۵)] به قوت خودش باقی است و فقط این اصلاحیه‌ی وسطی [= قانون اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب (۱۳۶۰) و اصلاحیه آن مصوب (۱۳۷۵)، مصوب ۱۳۸۷/۴/۱۷ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس] نسخ می‌شود. همان که گفتیم؛ قانون اصلی احیا می‌شود.

آقای هاشمی شاهرودی - پس چرا در اینجا نیاورده‌اند؟ **آقای ره‌پیک -** اینجا گفته است دیگر.

آقای هاشمی شاهرودی - در خود قانون آمده است؟

آقای ره‌پیک - بله دیگر؛ ماده (۱۲) در آخر مصوبه گفته است که آن قانون اولی به قوت خودش باقی می‌ماند و قانون اصلاحی وسطی نسخ می‌شود.

منشی جلسه - این دو ماده‌ی آخر هم خوانده بشود تا در مذاکرات ثبت بشود. «ماده ۱۱- ماده (۱۴) قانون^۱ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۱۴- آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط سازمان بازرسی کل کشور تهیه می‌شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

ماده ۱۲- از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، قانون اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰ و اصلاحیه آن مصوب ۱۳۷۵ که در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۱۷ به تصویب کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی رسیده بود، نسخ می‌شود.»

۱. ماده (۱۴) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ (اصلاحی ۱۳۷۵/۵/۷) مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۴- آیین‌نامه اجرایی این قانون و نمودار تشکیلاتی این سازمان به کسب نظر وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان امور اداری و استخدامی کشور توسط سازمان تهیه، به تصویب شورای عالی قضایی برسد.»

آقای هاشمی شاهرودی - درست است.

آقای مدرس یزدی - ولی متن بند (ب) ماده (۱۱) با متن آن مصوبات فرق دارد. در این متن، لفظ «اختیارات» دارد، ولی در آنجا «اختیارات» نداشت.

آقای هاشمی شاهرودی - خیلی خوب، با این حال، باز هم این مصوبه مغایر با قانون اساسی است.

آقای مدرس یزدی - نه.

آقای علیزاده - مگر در اینجا چه نوشته است؟

آقای مدرس یزدی - بند (ب) ماده (۱۱) گفته است با حفظ استقلال و اختیاراتی که الآن دستگاه‌ها دارند؛ ولی در قانون قبلی این موضوع نیامده بود.

آقای علیزاده - استقلال همان اختیارات است دیگر.

آقای مدرس یزدی - نه، فرق دارد.

آقای علیزاده - این عبارت را در اینجا اضافه کرده‌اند.

آقای ره‌پیک - حالا ضرر که ندارد؛ در نظر شما می‌گویند با توجه به آن مصوبات قبلی، مجدداً این ماده را بررسی کنید.

آقای مدرس یزدی - ولی من باز هم می‌گویم این دو مصوبه با هم تفاوت دارند.

آقای ره‌پیک - نه، تذکر بدهند که آن مصوبات را هم ببینند.

آقای علیزاده - ولی به نظر من ایراد این مصوبه از آن دوتای قبلی بیشتر است؛ چرا بیشتر است؟ چون آنجا گفته‌اند که از سه قوه، با هم بنشینند و سه‌تایی زیر نظر رؤسای سه قوه موضوعات را بررسی کنند، ولی در اینجا دارند

سازمان بازرسی را بر آن دستگاه‌ها حاکم می‌کنند و بنابراین، اصلاً ما باید به این مصوبه، اشکال مغایرت با قانون اساسی بگیریم. آقایان ما در اینجا اشکال بالاتری را داریم. می‌گوییم این اشکال، بدتر از آن دوتای قبلی است.

آقای هاشمی شاهرودی - درست است.

آقای مدرس یزدی - در این مصوبه، الزامی برای دستگاه‌ها وجود ندارد، اما در آن مصوبات قبلی الزام وجود داشت. اینجا در حد یک پیشنهاد است.

آقای علیزاده - این ایرادی که اخیراً [در نظر شماره ۹۲/۳۰/۵۲۰۹۲ مورخ ۱۳۹۲/۸/۵، در خصوص ماده (۷) طرح عضویت و لغو عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در برخی از شوراهای عالی، شوراها، مجامع و سایر هیئت‌ها، مصوب ۱۳۹۲/۷/۱۷ مجلس شورای اسلامی] گرفته بودیم، این بود: «در ماده (۷)، تشکیل شورای دستگاه‌های نظارتی،

همان‌طور که قبلاً از جمله در خصوص ماده (۱۹۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اعلام گردیده، مغایر اصول (۵۴)، (۵۵)، (۵۷)، (۶۰)، (۷۶)، (۸۷)، (۹۰) و بند (۳) اصل (۱۵۶) و اصول (۱۶۱)، (۱۷۳) و (۱۷۴) قانون اساسی شناخته شد.» بعد هم دوباره [در نظر شماره ۹۲/۳۰/۵۲۴۶۷ مورخ ۱۳۹۲/۹/۱۳ شورای نگهبان] نسبت به ماده (۷) اصلاحی [مصوب ۱۳۹۲/۹/۳ مجلس شورای اسلامی] هم گفتیم: «در ماده (۷)، علی‌رغم اصلاح به عمل آمده، اشکال سابق این شورا کماکان به قوت خود باقی است؛ به علاوه با توجه به اینکه این ماده به معنای دائمی نمودن ماده (۲۲۱) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران است که توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب رسیده است، این ماده از این حیث، خلاف مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام بوده و با عنایت به نظریه تفسیری شورای نگهبان، مغایر اصل (۱۱۲) قانون اساسی شناخته شد.» در آن ماده (۷) گفته بودند که دستگاه‌های نظارتی سه قوه با هم بنشینند و با هم توافق بکنند که ما این ایرادها را به آن گرفتیم. اما حالا در این مصوبه در مورد سازمان بازرسی کل کشور دارد می‌گوید که سازمان بازرسی یک‌طرفه برود و این کار را انجام بدهد. اشکال این ماده، بدتر از آن ماده (۷) است. ماده (۷) اصلاحی [طرح عضویت و لغو عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در برخی از شوراهای عالی، شوراها، مجامع و سایر هیئت‌ها، مصوب ۱۳۹۲/۹/۳ مجلس شورای اسلامی] عین همین عبارت بند (ب) ماده (۱۱) این مصوبه بود؛ گفته بود: «ماده ۷- به منظور ایجاد هماهنگی برای کارآمد نمودن نظام نظارت و ارتقای بهره‌وری و برای تقویت مدیریت کشور، شورای دستگاه‌های نظارتی متشکل از دو نفر از مسئولان نظارتی هر قوه با انتخاب رئیس قوه با حفظ استقلال هر یک از آنها در حدود مقرر در قانون اساسی تشکیل می‌شود. دستورالعمل اجرایی این ماده و نحوه تشکیل جلسات شورا، نحوه تصمیم‌گیری و نحوه پیگیری تصمیمات، ظرف شش ماه به پیشنهاد اعضای شورا و با توافق سران قوا تعیین می‌گردد.» با این همه با اینکه این ماده، مصوبه‌ی مجمع تشخیص هم بود، ما گفتیم این خلاف اصل (۱۷۴) قانون اساسی است.

آقای هاشمی شاهرودی - بله.

آقای علیزاده - همچنین گفتیم خلاف اصل (۵۴) و (۵۵) است؛ خلاف اصل (۸۷) و (۹۰) و خلاف اصول متعدد قانون اساسی

طرح اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی

منشی جلسه - «طرح اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی»^۳

→

اساسی، حتی در مواردی که درخواست، مربوط به حیطه اختیارات آنها باشد، در صورتی که به معنای الزام سازمان بازرسی به انجام بازرسی باشد، اشکال دارد و این درخواست با این وصف باید از طریق رئیس قوه قضائیه و حسب دستور ایشان صورت پذیرد.

۳- در بند (ج) ماده (۲) اصلاحی موضوع بند (۴) ماده (۲)، الزام ارسال گزارش به کمیسیون اصل نودم (۹۰) قانون اساسی، مغایر اصول (۵۷) و (۱۷۴) قانون اساسی شناخته شد.

۴- در بند (ه) الحاقی به ماده (۲) موضوع بند (۷) ماده (۲)، عضویت یک نفر قاضی منصوب رئیس قوه قضائیه، با توجه به ماهیت غیرقضایی کار این هیئت، مغایر اصول (۵۷) و (۶۰) قانون اساسی شناخته شد.

۵- در تبصره ماده (۶) اصلاحی موضوع ماده (۵)، با توجه به اینکه در قانون آیین دادرسی کیفری اختیار رئیس قوه قضائیه مربوط به مواردی است که آراء صادره خلاف بین شرع باشد، منظور از خلاف قانون در این تبصره روشن نیست.

۶- در تبصره یک ماده (۸) اصلاحی موضوع ماده (۶)، با توجه به اینکه تخلف از تکلیف ماده (۸) قانون به عنوان جرم تلقی شده است، جرم‌انگاری نسبت به «عدم همکاری لازم» با توجه به مشخص نبودن حدود و نوع همکاری، اشکال دارد.

۷- با توجه به جرم‌انگاری و تعیین مجازات در تبصره الحاقی به ماده (۱۰) موضوع ماده (۸)، عنوان پیشنهادهای قانونی دارای ابهام است و لازم است عنوان مجرمانه دقیقاً معین شود تا اظهار نظر گردد. به علاوه اطلاق تبصره نسبت به مواردی که عدم اجرای پیشنهاد حاوی تخلف از مقررات قانونی نیست، مغایر اصل (۵۷) قانون اساسی شناخته شد.

۸- در بند (ب) ماده (۱۱) اصلاحی موضوع ماده (۹)، واگذاری ایجاد هماهنگی‌های لازم، مستمر و منظم به سازمان بازرسی کل کشور، همان‌طور که قبلاً در موارد مشابه از جمله در خصوص ماده (۷) طرح عضویت و لغو عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در برخی از شوراها، عالی، شوراها، مجامع و سایر هیئت‌ها و ماده (۱۹۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اعلام گردیده، مغایر اصول (۵۴)، (۵۵)، (۵۷)، (۶۰)، (۷۶)، (۸۷) و (۹۰) و بند (۳) اصل (۱۵۶) و اصول (۱۶۱)، (۱۷۳) و (۱۷۴) قانون اساسی شناخته شد.

۹- در بند (ج) ماده (۱۱) اصلاحی و تبصره آن موضوع ماده (۹)، معرفی نماینده به مجامع، شوراها و کمیسیون‌ها و کمیته‌های مالی، معاملاتی و اعتباری به عنوان ناظر، مغایر اصل (۱۷۴) قانون اساسی شناخته شد. تذکرات:

۱- در بند (ه) الحاقی به ماده (۲) موضوع بند (۷) ماده (۲)، عنوان قانون نیازمند اصلاح است.»

۳. طرح اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی که در ابتدا با عنوان «طرح اصلاح

←

است. در قانون برنامه پنجم هم که این مصوبه آمده بود، ما همین را گفتیم [و همین ایرادها را به این مصوبه گرفتیم].

آقای مدرس‌ی یزدی - با این همه، متن این مصوبه با آن مواد فرق دارد؛ آنجا تکلیف داشت، اینجا صبر و اختیار دارد.

آقای علیزاده - هیچ فرقی ندارد. البته جناب عالی در زمان بررسی آن مصوبات هم می‌فرمودید که آن مواد ایراد ندارند.

آقای هاشمی شاهرودی - در اینجا وقتی می‌گوید سازمان بازرسی حق هماهنگی با مسئولان دستگاه‌های نظارتی کشور دارد، یعنی اینکه آن دستگاه‌ها باید با سازمان بازرسی هماهنگی کنند و اگر نکردند، خلاف این قانون عمل کرده‌اند.

آقای علیزاده - آقایان اگر می‌فرمایید که با توجه به همان ایرادات سابقی که به آن دو مصوبه گرفتیم، در اینجا هم به آن ایرادها اشاره کنیم و به بند (ب) ماده (۱۱) این مصوبه هم ایراد بگیریم، رأی بدهید.

آقای هاشمی شاهرودی - همین جور است؛ ما هم همین را می‌گوییم.

آقای علیزاده - پس رأی آورد؛ (۷) رأی آورد. ^۱ مصوبه‌ی بعدی را بخوانید.^۲

۱. بند (۸) نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۹۳/۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی: «۸- در بند (ب) ماده (۱۱) اصلاحی موضوع ماده (۹)، واگذاری ایجاد هماهنگی‌های لازم، مستمر و منظم به سازمان بازرسی کل کشور، همان‌طور که قبلاً در موارد مشابه از جمله در خصوص ماده (۷) طرح عضویت و لغو عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در برخی از شوراها، عالی، شوراها، مجامع و سایر هیئت‌ها و ماده (۱۹۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اعلام گردیده، مغایر اصول (۵۴)، (۵۵)، (۵۷)، (۶۰)، (۷۶)، (۸۷) و (۹۰) و بند (۳) اصل (۱۵۶) و اصول (۱۶۱)، (۱۷۳) و (۱۷۴) قانون اساسی شناخته شد.»

۲. نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان: «عطف به شماره ۳۲/۱۰۵۵۴ مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۲ و پیرو نامه شماره ۹۳/۱۰۲/۷۳۲ مورخ ۱۳۹۳/۳/۱، طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب جلسه مورخ هفدهم اردیبهشت‌ماه یکهزار و سیصد و نود و سه مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱ شورای نگهبان مورد بررسی قرار گرفت که نظر این شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

۱- با توجه به اینکه وظیفه سازمان بازرسی نظارت بر حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری است، از آنجا که روشن نیست در تبصره الحاقی به ماده (۱) منظور از مراحل قبل چه اموری است، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.

۲- در بند (ب) ماده (۲) اصلاحی موضوع بند (۳) ماده (۲)، انجام بازرسی‌های فوق‌العاده به درخواست نماینده مجلس، مغایر اصل (۵۷) قانون اساسی و اصول مربوط به وظایف و اختیارات نماینده شناخته شد. همچنین در خصوص رئیس جمهور و کمیسیون اصل نودم (۹۰) قانون

←

پایگاه اینترنتی شامل کتاب الکترونیک است که شرایط دریافت یا تمدید مجوز کسب و کار در همه مشاغل، صنایع، کشاورزی، خدمات، به تفکیک در آن درج و پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، مرجع رسمی اعلام شرایط صدور یا تمدید مجوزهای کسب و کار محسوب می‌شود.»

آقای هاشمی شاهرودی - اینها همه، تعاریف است.

منشی جلسه - بله، اینها به تعاریف ماده (۱) اضافه شده است. «ماده ۲- ماده (۶) قانون و تبصره‌های آن به صورت زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۶- به منظور تسهیل حضور بخش‌های غیردولتی، خصوصی و تعاونی در فعالیتهای اقتصادی و برقراری رقابت سالم و ایجاد امنیت برای سرمایه این بخش‌ها مقرر می‌گردد:

۱- مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موضوع ماده (۵) قانون محاسبات عمومی و کلیه شرکت‌های تابعه و وابسته آنها که قانوناً مجوز فعالیت اقتصادی را دارند، می‌توانند در بازار تولید کالا و خدمات فعالیت داشته باشند، مگر آنکه فعالیت آنها موجب اختلال در رقابت گردد. ...»

آقای هاشمی شاهرودی - حتماً موجب اختلال در رقابت می‌گردد.

آقای اسماعیلی - بله.

منشی جلسه - «... این نهادها و مؤسسات موظفند گزارش مجموع مالکیت مستقیم و غیر مستقیم کلیه شرکت‌های تابعه و وابسته خود را در هر بازار تولید کالا و خدمات هر شش ماه یکبار به شورای رقابت ارسال کنند. عدم ارائه اطلاعات و یا خلاف واقع بودن آن توسط نهادها و مؤسسات مذکور، مشمول حکم ماده (۷۲) این قانون ۳ است.»

۳. ماده (۷۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵: «ماده ۷۲- هر کس برای اخذ گواهی یا مجوزهای موضوع این فصل یا در جریان رسیدگی به رویه‌های ضدرقابتهای اعم از مرحله بازرسی و تحقیقات، اظهارات خلاف واقع کند و یا از ارائه اطلاعات و اسناد و مدارکی که می‌تواند در نتیجه تصمیمات شورای رقابت و هیئت تجدیدنظر مؤثر باشد، خودداری کند و همچنین هر کس که به شورای رقابت، هیئت تجدیدنظر و مرکز ملی رقابت مدارک و اسناد جعلی یا خلاف واقع تسلیم کند یا اطلاعات، مدارک و اسناد مرتبط با رویه‌های ضد رقابتهای را صرف‌نظر از قالب آنها به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم نابود کند، تغییر دهد یا تحریف کند، به حبس تعزیری از سه ماه تا یک سال یا به جزای نقدی از ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد. چنانچه ارائه اسناد و مدارک یا بیان اظهارات خلاف واقع یا جعلی منجر به اخذ گواهی یا مجوزهای مذکور در این فصل شده باشد، دادگاه علاوه بر تعیین

←

ماده ۱- بندهای زیر به ماده (۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ و اصلاحات بعدی آن اضافه می‌شود:

۲۱- مجوز کسب و کار: هر نوع اجازه کتبی اعم از مجوز، پروانه، اجازه‌نامه، گواهی، جواز، استعلام، موافقت، تأییدیه یا مصوبه است که برای شروع، ادامه، توسعه یا بهره‌برداری فعالیت اقتصادی توسط دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۶۶/۶/۱، شوراهای اسلامی شهر و روستا، اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی، اتاق‌های تعاون یا اصناف، تشکلهای اقتصادی، اتحادیه‌ها، شوراها، مجامع و نظام‌های صنفی یا نمایندگان و متصدیان مستقیم یا غیر مستقیم آنها صادر می‌شود.»

آقای علیزاده - این بند که اشکالی ندارد. بند بعدی را بخوانید.

منشی جلسه - «۲۲- پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار:

→

موادی از قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی» توسط عده‌ای از نمایندگان به مجلس ارائه شده بود، سرانجام با اصلاحاتی در عنوان و متن، در تاریخ ۱۳۹۳/۲/۲۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. این مصوبه، مطابق با روند قانونی پیش‌بینی شده در اصل (۹۴) قانون اساسی، طی نامه‌ی شماره ۲۸۸/۱۱۷۴۱ مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۸ به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان این مصوبه را در مرحله‌ی اول رسیدگی در جلسه مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱ بررسی کرد و نظر خود مبنی بر غیر قابل اظهار نظر بودن این مصوبه به دلیل وجود ابهام در برخی از مواد آن را طی نامه‌ی شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۱ مورخ ۱۳۹۳/۳/۴ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد. در نهایت، با اصلاحات مورخ ۱۳۹۳/۴/۱ مجلس، این مصوبه در مرحله‌ی دوم رسیدگی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۴/۱۱ شورای نگهبان بررسی شد و نظر شورا مبنی بر عدم مغایرت آن با موازین شرع و قانون اساسی طی نامه‌ی شماره ۹۳/۱۰۲/۱۳۷۰ مورخ ۱۳۹۳/۴/۱۲ به مجلس شورای اسلامی اعلام شد.

۱. ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸: «ماده ۵- دستگاه اجرایی: کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که مشمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند.»

۲. ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱: «ماده ۵- مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی از نظر این قانون واحدهای سازمانی مشخصی هستند که با اجازه قانون به منظور انجام وظایف و خدماتی که جنبه عمومی دارد، تشکیل شده و یا می‌شود.

تبصره- فهرست این قبیل مؤسسات و نهادها با توجه به قوانین و مقررات مربوط از طرف دولت پیشنهاد و به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.»

آقای هاشمی شاهرودی - اینجا [در تبصره (۲) ماده (۱۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی^۱] گفته شده است که مدیر متخلف هم مجازات می‌شود؛ در قانون مجازات هم چنین حکمی داریم، ولی به قول شما آن دستگاه باید از درآمدش جزای نقدی را به دولت بدهد.

آقای ره‌پیک - آخر مدیر تخلف کرده است.

آقای علیزاده - خود این نهادها، آن مدیر را گذاشته‌اند.

آقای سلیمی - منافع آن را می‌برند اما [در ضرر و زیان نمی‌خواهند سهم باشند؟!]

آقای علیزاده - دستگاه، باید برود جزای نقدی پرداخت شده را از متخلف بگیرد.

آقای ره‌پیک - متخلف، مدیر آن دستگاه است.

آقای مدرسی یزدی - گاهی هم ممکن است سیستم و ساز و کار این مؤسسات و نهادها ایراد داشته باشد [و منجر به تخلف شود؛ در این صورت خود این مؤسسات باید جریمه را بدهند].
آقای ره‌پیک - عدم ارائه‌ی اطلاعات که مربوط به کل دستگاه نیست.

آقای اسماعیلی - این مصوبه، جنبه‌ی بازدارندگی ندارد؛ درست می‌گویند.

آقای هاشمی شاهرودی - ظاهراً بعضی از این مؤسسات از مالیات دادن هم معاف شده‌اند.^۲

آقای اسماعیلی - نباید این مؤسسات را از پرداخت مالیات معاف کرد.

۱. تبصره (۲) ماده (۱۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵: «ماده ۱۷- ...»

تبصره ۲- اعضای هیئت مدیره، مدیرعامل و سایر مدیران بنگاه‌هایی که اقدام به کتمان وقایع مالی یا انتشار گزارش‌های مالی غیرواقع، جهت پنهان نمودن وضعیت واقعی بنگاه نمایند، متخلف محسوب و به مجازاتهای مقرر در مواد (۷۲) و (۷۵) این قانون محکوم خواهند شد.»

۲. ماده (۲) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳: «ماده ۲ - اشخاص زیر مشمول پرداخت مالیات‌های موضوع این قانون نمی‌باشند.

۱- وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و دستگاه‌هایی که بودجه آنها وسیله دولت تأمین می‌شود و شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به دولت و شهرداری‌ها که به صورتی غیر از شرکت طبق قوانین تأسیس شده باشند.

۲- جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، سازمان تأمین اجتماعی، صندوق‌های پس‌انداز بازنشستگی، مدارس علوم اسلامی، جامعه الامام الصادق (ع) و نهادهای انقلاب اسلامی و صندوق عمران موقوفات کشور مادام که درآمد صندوق مزبور صرف امور عمران موقوفات و تأمین هزینه‌های سازمان حج و اوقاف و امور خیریه می‌گردد.

۳- ...»

۲- مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موضوع ماده (۵) قانون محاسبات عمومی و شرکت‌های تابعه و وابسته به آنها حق مالکیت مستقیم و غیر مستقیم مجموعاً حداکثر تا چهل درصد (۴۰٪) سهم بازار هر کالا و یا خدمت را دارند.

۳- مجموع حق مالکیت مستقیم و غیر مستقیم سهام و کرسی مدیریتی (سهم در هیئت مدیره) در هر بنگاه اقتصادی تا سقف چهل درصد (۴۰٪) برای هر مؤسسه و نهاد عمومی غیردولتی موضوع ماده (۵) قانون محاسبات عمومی که قانوناً مجوز فعالیت اقتصادی دارند، مجاز می‌باشد.»

آقای ره‌پیک - یک اشکال و شبهه‌ای در انتهای بند (۱) ماده (۶) وجود دارد؛ در انتهای بند (۱) این ماده گفته است که عدم ارائه اطلاعات و یا خلاف واقع بودن اطلاعات ارائه‌شده توسط این نهادها و مؤسسات، مشمول مجازات ماده (۷۲) این قانون است. همان‌طور که می‌بینید مجازات ماده (۷۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، جزای نقدی است که بر فرض اگر مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی مثل تأمین اجتماعی که بیشتر پول و دارایی‌هایشان متعلق به مردم است تخلف بکنند، این جزای نقدی را باید از جیب مردم بدهند.

آقای اسماعیلی - بله، از جیب مردم باید بدهند.

آقای ره‌پیک - خب، این جریمه را آن کسی که تخلف کرده است باید بدهد.

آقای مدرسی یزدی - خب معلوم است که متخلف باید بدهد.

آقای ره‌پیک - نه، این بند گفته است که دستگاه مربوطه باید جزای نقدی را بپردازد.

آقای مدرسی یزدی - خب بله، دستگاه باید بدهد؛ چون این دستگاه، درآمد هم دارد دیگر.

آقای ره‌پیک - خب، دارایی‌های این نهادها مال مردم است؛ درآمدش هم مال مردم است.

آقای مدرسی یزدی - بخشی از این درآمدی که این دستگاه‌ها دارند، مربوط به دین می‌شود.

آقای علیزاده - ما که [در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲] مجازات اشخاص حقوقی را پذیرفتیم.

آقای ره‌پیک - نه، حکم به پرداخت جزای نقدی توسط اشخاص حقوقی اشکالی ندارد. اشکال اینجاست که بخش عمده‌ی سهام این صندوق‌ها و پولش برای مردم است.

→

مجازات مقرر در این ماده، با تقاضای ذی‌نفع، حسب مورد حکم به ابطال گواهی یا مجوز مزبور صادر می‌کند.»